

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU6

Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet motionsyrkanden som bl.a. handlar om omställning och kompetensutveckling, Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadspolitiska program och insatser samt arbetslöshetsförsäkringen. Med hänvisning till bl.a. pågående arbete föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 26 reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP) och tio särskilda yttranden (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 110 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden.....	9
Fler vägar till jobb	9
Självförsörjningsmål	15
Omställning och kompetensutveckling.....	19
Arbetsförmedlingen.....	24
Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m.....	30
Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	39
Samhall.....	46
Äldre i arbetslivet	50
Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet	55
Reservationer	64
1. Fler vägar till jobb, punkt 1 (M).....	64
2. Fler vägar till jobb, punkt 1 (C).....	65
3. Fler vägar till jobb, punkt 1 (V).....	66
4. Självförsörjningsmål, punkt 2 (L).....	67
5. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (M).....	68
6. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (SD).....	69
7. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (V)	70
8. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (KD)	71
9. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (M).....	72
10. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (V)	73
11. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (SD)	75
12. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (C).....	76
13. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (V)	77
14. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (KD)....	79
15. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (MP)....	80
16. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (SD).....	82
17. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (C)	83
18. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (KD)	84
19. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (L)	85
20. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (M)	87
21. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (SD).....	88
22. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (L)	89
23. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (MP).....	90
24. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (C)	91
25. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (L).....	92
26. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (MP)	93
Särskilda yttranden	95
1. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (M, SD, KD).....	95

2. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (L).....	95
3. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (V)	96
4. Samhall, punkt 7 (M).....	96
5. Samhall, punkt 7 (SD)	96
6. Samhall, punkt 7 (C).....	97
7. Samhall, punkt 7 (KD)	97
8. Samhall, punkt 7 (L).....	98
9. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (M, SD, KD).....	98
10. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (V)	99
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	100
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	100

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fler vägar till jobb

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:431 av Ann-Sofie Lifvenhage och Pia Steensland (M, KD),
2021/22:1628 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 2,
2021/22:1838 av Åsa Coenraads (M),
2021/22:2161 av Patrik Engström och Niklas Karlsson (båda S) yrkande 2,
2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 9,
2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13,
2021/22:3334 av Carina Ohlsson m.fl. (S),
2021/22:3570 av Lars Beckman (M),
2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 44 och
2021/22:4048 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 3.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (V)

2. Självförsörjningsmål

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1145 av Hans Eklind (KD),
2021/22:1438 av Boriana Åberg (M),
2021/22:3812 av Louise Meijer (M) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 21 och
2021/22:4051 av Mikael Damsgaard (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 4 (L)

3. Omställning och kompetensutveckling

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8,
2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8,
2021/22:2754 av Gunilla Carlsson m.fl. (S),
2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17,
2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3,
2021/22:3847 av Jamal El-Haj m.fl. (S),
2021/22:3872 av Lawen Redar (S) och
2021/22:4219 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 14.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (KD)

4. Arbetsförmedlingen

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1224 av Denis Begic (S),

2021/22:1406 av Linus Sköld m.fl. (S),

2021/22:1701 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M),

2021/22:1764 av Maria Strömkvist m.fl. (S),

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 5,

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 12 och 13 samt

2021/22:3848 av Heléne Björklund m.fl. (S).

Reservation 9 (M)

Reservation 10 (V)

5. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 19, 20 och 22,

2021/22:1169 av Magnus Ek (C),

2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S) yrkande 2,

2021/22:2154 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 7,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 3, 4, 6 och 7,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 3,

2021/22:4184 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 24 och 29 samt

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 18.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (V)

Reservation 14 (KD)

Reservation 15 (MP)

6. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:437 av Per Lodenius (C),

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4–6, 8, 9, 11 och 12,

2021/22:2828 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,

2021/22:3183 av Helena Bouveng (M),

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 47,

2021/22:3726 av Denis Begic (S),

2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 24, 26 och 27,

2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3978 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkandena 18 och 19 samt

2021/22:4165 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 40.

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (KD)

Reservation 19 (L)

7. Samhall

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 13–16,

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 15,

2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 25 och

2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1.

8. Äldre i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:430 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 7,

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 12 och 15,

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 20 (M)

Reservation 21 (SD)

Reservation 22 (L)

Reservation 23 (MP)

9. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:566 av Edward Riedl (M),

2021/22:1160 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2021/22:1415 av Adnan Dibrani m.fl. (S),

2021/22:1795 av Teresa Carvalho (S),

2021/22:2294 av Helena Gellerman (L) yrkande 3,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 14,

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3573 av Lars Beckman (M),

2021/22:3673 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7,

2021/22:3986 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1–5,

2021/22:4036 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3,
2021/22:4090 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 9 och
2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 21.

Reservation 24 (C)

Reservation 25 (L)

Reservation 26 (MP)

Stockholm den 9 december 2021

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Roger Haddad (L), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Josefin Malmqvist (M), Christina Tapper Östberg (SD), Johan Andersson (S), Michael Anefur (KD), Leila Ali-Elmi (MP), Malin Danielsson (L), Ann-Sofie Lifvenhage (M), Marianne Fundahn (S), Helena Vilhelmsson (C), Ciczie Weidby (V) och Angelika Bengtsson (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 111 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22 inom områdena arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Vid utskottets sammanträde den 21 september 2021 fick utskottet information genom dåvarande arbetsmarknadsminister Eva Nordmark. Information till utskottet har även lämnats av företrädare för Arbetsförmedlingen, Konjunkturinstitutet och Statistiska centralbyrån.

Utskottets överväganden

Fler vägar till jobb

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. etableringsjobb och insatser inriktade på dels olika grupper på arbetsmarknaden, dels olika regioner. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (M), 2 (C) och 3 (V).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) anser motionärerna att etableringsjobben bör genomföras (yrkande 44). Motionärerna menar att genomförandet bör ske skyndsamt.

I kommittémotion 2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) vill motionärerna se åtgärder för att underlätta för skapande av gigjobb och att öka gigarbetares inkludering i socialförsäkringssystemet (yrkande 13). Motionärerna framhåller att de ser möjligheterna med gig-jobben och att dessa kan vara ett viktigt steg in på arbetsmarknaden.

Ali Esbati m.fl. (V) anser i kommittémotion 2021/22:2612 att regeringen bör verka för att öka tillgängligheten till snabbspår för nyanlända med utbildning eller erfarenhet inom bristyrken (yrkande 9). I motionen pekas bl.a. på brister i fråga om att behörighetskrav är formulerade så att få personer med utländsk examen uppfyller dem och att samverkan mellan inblandade aktörer fungerar dåligt.

I motion 2021/22:2161 av Patrik Engström och Niklas Karlsson (båda S) vill motionärerna se riktade insatser, gärna i samverkan med arbetsmarknadens parter, för att locka fler tjejer och kvinnor till energibranschen (yrkande 2). Motionärerna pekar på att många arbetstillfällen kommer att växa fram i branschen de kommande åren.

Carina Ohlsson m.fl. (S) ser i motion 2021/22:3334 behov av breda insatser för att stärka arbetsmarknaden och nämner bl.a. etableringsjobb som en viktig del. Motionärerna framhåller särskilt Västsverige som ett tillväxtområde.

I motion 2021/22:431 av Ann-Sofie Lifvenhage m.fl. (M, KD) förespråkar motionärerna att Sörmland utses till ett pilotlän för samverkansinsatser mellan myndigheter och näringsliv för att minska arbetslösheten i grupper som i dag står långt ifrån arbetsmarknaden.

I motion 2021/22:1838 av Åsa Coenraads (M) lyfts situationen i Stockholm-Mälarenregionen fram. Motionären vill se insatser för att se över bristen på arbetskraft för samhällsviktiga infrastrukturprojekt.

Lars Beckman (M) föreslår i 2021/22:3570 att en försöksverksamhet genomförs i Gävleborgs län för en ny arbetsmarknadsreform med s.k. mini-jobs på svensk arbetsmarknad.

I motion 2021/22:4048 av Mikael Damsgaard (M) anför motionären att insatser för att ytterligare främja integrationen av de nordiska ländernas arbetsmarknader och ekonomier bör prioriteras. Motionären anser att det bör tas fram en vitbok med förslag på hur detta kan ske (yrkande 3).

I motion 2021/22:1628 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) framhålls vikten av att göra det lättare för företagare att anställa (yrkande 2). Motionärerna framhåller särskilt arbetstillfällen inom turist- och besöksnäringen.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1) presenterar regeringen satsningar under den samlade rubriken att fler ska komma i arbete. Det innebär bl.a. insatser för att bekämpa arbetslösheten både bland unga och bland dem som redan före pandemin hade en svag anknytning till arbetsmarknaden. När det gäller arbetsmarknadspolitiska satsningar vill regeringen t.ex. ge fler arbetssökande tillgång till arbetsmarknadsutbildning, matchningstjänster, extratjänster och introduktionsjobb. Vidare föreslås att fler arbetslösa med funktionsnedsättning ska få introduktion till arbete och att äldre arbetssökande ska få förlängd möjlighet till nystartsjobb. Utskottet behandlar regeringens förslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv i betänkandet 2021/22:AU2.

Regeringens inriktning på att fler ska komma i arbete innebär även satsningar på en rad andra politikområden, såsom utbildnings-, skatte- och näringspolitiken. Till förslagen hör t.ex. fler utbildningsplatser, sänkt skatt med tyngdpunkt mot låg- och medelinkomsttagare, förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för unga och medel för att stödja besöksnäringen. Ett exempel på det sistnämnda är satsningar inom utgiftsområde 24 Näringsliv, där regeringen avsätter medel för fortsatta insatser för omställning och utveckling för en hållbar besöksnäring.

Parternas principöverenskommelse

Svenskt Näringsliv, Förhandlings- och samverkansrådet PTK (PTK), Industrifacket Metall (IF Metall) och Svenska Kommunalarbetsförbundet (Kommunal) har träffat en principöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd. Avsikten har från parternas sida varit att ta ett helhetsgrepp om faktorer som i kombination kan skapa flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. De har gemensamt begärt att regeringen tar fram lagförslag för att anpassa arbetsrätten i enlighet med principöverenskommelsen. Enligt principöverenskommelsen ska ändringar

göras i bl.a. lagen (1982:80) om anställningsskydd. Även ett nytt offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd och ett nytt offentligt studiestöd, s.k. omställningsstudiestöd, ska införas.

Tre departementspromemorior har behandlat förslag på hur parternas principöverenskommelse ska genomföras (Ds 2021:16, Ds 2021:17, Ds 2021:18). De tre promemoriorna har remitterats och ett beredningsarbete pågår i Regeringskansliet.

Etableringsjobb

Etableringsjobb är en helt ny modell för staten att stimulera anställningar för långtidsarbetslösa och nyanlända som bygger på ett förslag från LO, Unionen och Svenskt Näringsliv från 2018. Etableringsjobb skiljer sig från dagens befintliga subventionerade anställningar på så sätt att staten subventionerar anställningen genom att betala en ersättning direkt till individen, i stället för att arbetsgivaren betalar hela lönen till arbetstagaren och sedan får ersättning för en del av lönen från staten.

Stödet räknas som ett statligt stöd enligt EU:s regler om statligt stöd och regeringen behöver därför få stödet godkänt av EU-kommissionen för att kunna införa det. Regeringen meddelade i oktober 2021 att en förhandsanmälan har skickats in till EU-kommissionen för att påbörja processen med att få stödet prövat. I samband med detta uppgav regeringen att avsikten är att införa etableringsjobb i enlighet med parternas förslag under första halvåret 2022.

Snabbspår för nyanlända

Snabbspår för nyanlända inom bristyrken är en arbetsmetod inom Arbetsförmedlingen. Avsikten med snabbspåren är att ge nyanlända med erfarenhet eller utbildning inom ett bristyrke en snabbare väg in på arbetsmarknaden samtidigt som arbetsgivarna snabbt får nödvändig arbetskraft. Arbetsmetoden är tänkt som en kedja av insatser där bl.a. kartläggning, validering, bedömning och komplettering av yrkeskunskaper kan utgöra viktiga inslag. Språkträning och praktik kan också vara centrala delar av snabbspåren. Samtliga snabbspår bygger på överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter och omfattar i dag ca 40 bristyrken.

IFAU har i rapporten På spåret – Om snabbspår för nyanlända med bristyrken (IFAU rapport 2021:11) undersökt hur arbetsförmedlare vid fem arbetsförmedlingskontor arbetade med snabbspår under 2017. Rapportförfattarna konstaterar bl.a. att arbetsförmedlare har haft svårt att arbeta enligt metoden då utbildnings- och valideringsplatser delvis har saknats, att vissa arbetsförmedlare inte riktigt har trott på snabbspårsmetoden i sin helhet och att det inom vissa yrken verkar ha varit brist på individer att validera och utbilda. I rapporten dras även slutsatsen att det finns risk för att deltagarantalet i snabbspåren överskattats.

Utredningen om förenklade skatteregler för att underlätta och främja egenföretagande

Regeringen tillsatte i december 2019 en särskild utredare med uppdrag att se över beskattningen av enskilda näringsidkare (dir. 2019:102). Utredningen överlämnade i september 2020 delbetänkandet Enklare skatteregler för enskilda näringsidkare (SOU 2020:50) där vissa förslag presenteras till förenklingar för enskilda näringsidkare inom ramen för det befintliga skattesystemet.

I juli 2021 överlämnade utredningen slutbetänkandet Mikroföretagarkonto – schabloniserad inkomstbeskattning för de minsta företagen (SOU 2021:55). I betänkandet presenteras ett förslag till ett frivilligt system där inkomstskatt ska tas ut schablonmässigt baserat på verksamhetens omsättning. Situationen för personer verksamma inom den s.k. gigekonomin lyfts särskilt fram i betänkandet.

Gigekonomin som dörröppnare? (IFAU Rapport 2020:22)

I en rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) presenteras en studie som har undersökt hur svenska arbetsgivare värderar arbetslivserfarenhet från s.k. gigjobb. Resultaten indikerar att arbetsgivare värderar sådan erfarenhet lägre än arbetslivserfarenhet från en traditionell anställning, men högre än arbetslöshet. Effekten finns dock endast för arbetssökande med svenskklingande namn.

Den nordiska arbetsmarknaden

Vid ett möte i augusti 2019 antog de nordiska statministrarna en vision om att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region 2030. Samarbetet i Nordiska ministerrådet ska bidra till att nå målet för 2030. En handlingsplan har godkänts av ansvariga ministrar och gäller för perioden 2021–2024. Handlingsplanen beskriver hur Nordiska ministerrådet ska arbeta för att uppnå visionens mål genom en rad initiativ, som anknyter till visionens tre strategiska prioriteringar: Ett grönt Norden, Ett konkurrenskraftigt Norden och Ett socialt hållbart Norden. Under 2019 antog Nordiska ministerrådet även en övergripande handlingsplan för mobilitet. En komponent i denna plan är att fortsätta arbetet för att eliminera gränshinder för att främja den fria rörligheten i Norden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om fler vägar till jobb behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 8 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:55).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att den pågående pandemin har varit en personlig tragedi för var och en som har drabbats. Pandemin har också fört med sig omfattande negativa effekter på såväl den svenska arbetsmarknaden som hela den globala ekonomin. Även om läget fortfarande är osäkert finns det dock signaler om att en väg ut ur pandemin är på gång med ökade vaccinationstal och en återhämtning i ekonomin.

Utskottet noterar att läget på den svenska arbetsmarknaden har förbättrats under det första halvåret 2021. Sysselsättningen har ökat och många av de anställda som varit permitterade har successivt kunnat öka sin arbetstid. Flera framåtblickande arbetsmarknadsindikatorer, såsom företagens anställningsplaner, visar också på höga nivåer och pekar på en stark efterfrågan på arbetskraft framöver. Bilden av att utsikterna på arbetsmarknaden är goda delas av Arbetsförmedlingen, som vid ett utskottssammanträde i oktober 2021 redogjorde för sin prognos som pekar på en fortsatt återhämtning på arbetsmarknaden de närmsta åren.

En utgångspunkt för utskottet är att drivkrafterna för att arbeta måste vara starka och matchningen mellan arbetsgivare och arbetssökande måste fungera väl. Motionärerna i detta avsnitt riktar in sig på att skapa vägar in på arbetsmarknaden så att fler ges möjlighet att delta. Utskottet delar motionärernas underliggande syn på vikten av att skapa fler vägar till jobb. Det är av stor vikt att det inom arbetsmarknadspolitiken finns en väl tilltagen verktygslåda för att möta de behov som finns hos olika grupper och i olika regioner.

I kommittémotion 2021/22:4033 (M) yrkande 44 efterfrågas ett skyndsamt genomförande av etableringsjobben. Utskottet noterar att regeringen är aktiv i frågan med att få etableringsjobben på plats och att EU-kommissionen nu är involverad i det arbetet. Utskottet noterar också att regeringens avsikt är att etableringsjobb enbart ska vara möjliga för arbetsgivare med kollektivavtal om etableringsjobb, dvs. i enlighet med den ursprungliga avsiktsförklaringen mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Utskottet anser inte att det finns skäl att förekomma det pågående arbetet, varför yrkandet bör avslås.

En annan möjlig väg in på arbetsmarknaden är s.k. gigjobb som lyfts fram i kommittémotion 2021/22:3226 (C) yrkande 13. Utskottet ser i likhet med motionärerna att den tekniska utvecklingen och digitaliseringen i samhället kan skapa möjliga vägar till jobb. Samtidigt är det av stor vikt att slå vakt om att nya sätt att organisera arbete, såsom genom digitala plattformar, aldrig får föra med sig att arbetskraften utnyttjas. Det är centralt att det råder förutsägbara och trygga arbetsförhållanden även för gigjobbare. Utskottet noterar också att regeringen är uppmärksam på situationen för gigjobbare, bl.a. genom den utredning som nyligen sett över vissa skatteregler. Det finns också skäl att framhålla att gigjobbens roll som väg in på arbetsmarknaden inte heller bör överskattas, vilket en rapport från IFAU från 2020 är en indikation på. Utskottet ser för närvarande inte skäl till några ytterligare åtgärder på området varför yrkandet bör avslås.

När det gäller frågan om snabbspår, som tas upp i kommittémotion 2021/22:2612 (V) yrkande 9, delar utskottet motionärernas uppfattning att snabbspåren har en roll att fylla på arbetsmarknaden. När metoden används på rätt sätt kan den både bidra till att få nyanlända ut på arbetsmarknaden och förse arbetsgivare med välbehövlig arbetskraft inom bristyrken. I likhet med regeringen konstaterar utskottet att antalet deltagare i snabbspåren minskat kraftigt under senare år (prop. 2021/22:1 utg.omr. 14 s. 29). Enligt regeringen beror minskningen bl.a. på det minskade antalet deltagare i etableringsprogrammet och på att färre har tidigare arbetslivserfarenhet inom bristyrken. En annan möjlig orsak är det försämrade arbetsmarknadsläget. Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är en utveckling som politiken bör sträva efter att ändra på. Utskottet noterar att motionärerna bl.a. efterfrågar fler anvisningar till utbildning och stärkt arbetsmarknadspolitik för att komma till rätta med problemen och få in fler personer i snabbspåren. Utskottet konstaterar att just dessa områden är något som prioriteras av regeringen i budgetpropositionen för 2022. Mot bakgrund av regeringens satsningar och att regeringen aktivt följer utvecklingen på området finns det inte skäl för något initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

I motionerna 2021/22:2161 (S) yrkande 2, 2021/22:3334 (S), 2021/22:431 (M, KD), 2021/22:1838 (M), 2021/22:3570 (M) och 2021/22:1628 (C) yrkande 2 framställs förslag på åtgärder för att skapa arbetstillfällen inom olika utpekade delar av landet och inom vissa särskilda branscher. Utskottet anser att det är viktigt att arbetsmarknadspolitikerna har tillgång till en bred palett av insatser för att möta de utmaningar som finns både på ett övergripande plan och inom vissa regioner eller branscher. Utgångspunkten måste vara att i Sverige ska alla oavsett var man bor kunna leva, utvecklas och förverkliga sina drömmar. Till skillnad från vad motionärerna verkar anse menar utskottet dock att regeringen bedriver en politik som aktivt verkar för att hela landet ska växa. Utskottet menar också att regeringen är lyhörd för att möta de utmaningar som vissa särskilda branscher står inför och tillvarata den tillväxtpotential som finns på vissa ställen. Det finns därför inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av vad som anförs i motionerna, varför samtliga yrkanden bör avslås.

När det gäller frågan om att främja integrationen av de nordiska ländernas arbetsmarknader och ekonomier, som lyfts fram i 2021/22:4048 (M) yrkande 3, noterar utskottet att ett likalydande yrkande behandlades av utskottet under föregående riksmöte (bet. 2020/21:AU5 s. 8 f.). Utskottet lyfte då fram det samarbete som redan sker på nordisk nivå, bl.a. inom ramen för Nordiska ministerrådet. Utskottet står fast vid sin uppfattning om att det inte finns något behov av att ta fram en vitbok på det sätt som föreslås i motionen, varför yrkandet bör avslås.

Självförsörjningsmål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. krav på att mäta graden av självförsörjning och att införa ett självförsörjningsmål. Utskottet hänvisar bl.a. till de möjligheter som finns inom ramen för den rådande ordningen.

Jämför reservation 4 (L).

Motionerna

I partimotion 2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) anser motionärerna att det behöver införas ett egenförsörjningsmål som verkar som inriktningsmål för finans-, arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och integrationspolitiken (yrkande 21). Motionärerna menar att genom ett egenförsörjningsmål kan samhället uppmuntra till arbete och det offentliga ofta spretiga agerande koncentreras. För att uppnå målen måste relevanta data tas fram, där arbetslöshetsstatistik och egenförsörjningsdata för utsatta områdena är särskilt viktiga.

I motion 2021/22:1438 av Boriana Åberg (M) menar motionären att det i arbetslöshetsstatistiken finns skäl att komplettera begreppet sysselsatt med begreppet självförsörjande. Liknande resonemang förs i motion 2021/22:3812 av Louise Meijer (M). I motionen föreslås att ett självförsörjningsmål införs (yrkande 1) och att självförsörjningsgraden ska mätas och följas upp (yrkande 2). Även i motion 2021/22:4051 av Mikael Damsgaard (M) lyfts behovet av att beakta självförsörjningsgraden. Motionären vill införa ett nationellt mål om ökad självförsörjningsgrad (yrkande 1). Motionären vill även att regeringen får i uppdrag att utreda hur ett mål för ökad självförsörjningsgrad kan utformas (yrkande 2). Ytterligare en motionär som pekar på behovet av att mäta självförsörjningsgraden är Hans Eklind (KD) i motion 2021/22:1145. Motionären menar att graden av självförsörjning ska mätas med ett självförsörjningsmål.

Bakgrund

Arbetsmarknadsstatistik

Sveriges officiella statistik tar sin utgångspunkt i lagen (2001:99) om den officiella statistiken och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Enligt förordningen har Arbetsmiljöverket, Medlingsinstitutet och Statistiska centralbyrån (SCB) ansvar för olika delar av den officiella statistiken under ämnesområdet Arbetsmarknad. Utöver den officiella arbetsmarknadsstatistiken produceras även annan statlig statistik inom arbetsmarknadsområdet, t.ex. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.

Till de områden som SCB har ansvar för hör bl.a. arbetskraftsundersökningar och sysselsättning. Inom ramen för detta ansvar tar SCB fram statistik om bl.a. arbetslöshetsgraden och sysselsättningsgraden hos befolkningen i Sverige. Denna statistik används av många aktörer för att följa och värdera såväl läget som utvecklingen på arbetsmarknaden och i ekonomin. Som exempel använder sig regeringen av statistiken som indikatorer i resultatredovisningen inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv i budgetpropositionen för 2022.

För närvarande pågår ett utvecklingsarbete på SCB med målet att modernisera arbetsmarknadsstatistiken. Arbetet omfattar både innehåll och utformning av den framtida statistiken. I en slutrapport från maj 2021 presenterar myndigheten en plan för framtidens arbetsmarknadsstatistik (Ämnesdesign Arbetsmarknad, slutrapport, A2021/2078).

Delegationen mot segregation

Delegationen mot segregation (Delmos) inrättades den 1 januari 2018, med uppdrag att bidra till att minska och motverka segregation i samhället och förbättra situationen i socioekonomiskt utsatta områden. Som följd av ett regeringsuppdrag har Delmos utvecklat ett webbaserat uppföljningssystem som visar statistik med hjälp av indikatorer, den s.k. Segregationsbarometern. Syftet är att stödja aktörer i att arbeta strategiskt och kunskapsbaserat mot segregation. Indikatorerna utgår från sex av Delmos prioriterade statistikområden: socioekonomi, boende och samhällsservice, arbetsmarknad, utbildning, demokrati och civilsamhälle samt hälsa.

År 2020 fick Delmos dessutom i uppdrag av regeringen att tillsammans med SCB utveckla ett rikstäckande index som belyser hur olika områden förhåller sig till varandra när det gäller socioekonomiska faktorer. Den underliggande statistiken i Segregationsbarometern, som kommer från SCB, gör det möjligt att mäta och följa indikatorer som har betydelse för den socioekonomiska boendesegregationen och dess utveckling på många olika geografiska nivåer: nationell nivå, länsnivå, kommunnivå, regionala statistikområden och demografiska statistikområden.

Entreprenörskapsforum

I en rapport publicerad vid Entreprenörsskapsforum 2020 (När blir utrikesfödda självförsörjande?) undersöks hur många som uppnår en gräns för självförsörjning som satts till fyra prisbasbelopp, vilket motsvarar ungefär 12 500 kronor per månad efter skatt. Underlaget för undersökningen är hela befolkningen i arbetsför ålder under perioden 1990–2016. I rapporten framhålls att det finns stora skillnader mellan både olika grupper och regioner. Som exempel har inrikes födda och individer med ursprung i de nordiska grannländerna högst sysselsättnings- och självförsörjningsgrad medan individer med ursprung i Afrika och Mellanöstern har den lägsta

sysselsättnings- och självförsörjningsgraden. För samtliga grupper gäller att självförsörjningsgraden är betydligt lägre än sysselsättningsgraden.

I rapporten argumenteras för att sysselsättningsstatistiken är en otillräcklig indikator på arbetskraftens ekonomiska aktivitet. Sysselsättningsstatistiken ger ingen heltäckande bild av hur hög andel av befolkningen som uppnår tillräckliga inkomster för att vara självförsörjande. Rapportförfattarna menar att självförsörjningsgraden ger en mer rättvisande bild av graden av ekonomisk integration hos utrikes födda än vad sysselsättningsstatistiken gör. Det framhålls också att ytterligare analyser är nödvändiga för att bättre förstå skillnader i sysselsättnings- och självförsörjningsgrad mellan olika grupper.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om självförsörjning behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU9 Integration (s. 16 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående reform- och utvecklingsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:107).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att motionärerna i detta avsnitt samtliga riktar in sig på frågan om i vilken utsträckning personer som befinner sig i Sverige kan försörja sig själva, och det särskilt kopplat till deras aktivitet på arbetsmarknaden. Vissa av motionärerna menar även att stora delar av politiken, inte minst arbetsmarknadspolitiken, bl.a. bör styras av ett mål om hur många som ska vara självförsörjande.

Utskottet konstaterar inledningsvis att arbetsmarknadspolitiken styrs av målet att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad (prop. 2011/12:1 utg.omr. 14 avsnitt 3.3, bet. 2011/12:AU2, rskr. 2011/12:88). För att kunna göra en bedömning av måluppfyllelsen använder sig regeringen av ett antal huvudindikatorer, såsom arbetslöshet och sysselsättning utifrån SCB:s statistik. Något mått på graden av självförsörjning ingår inte bland indikatorerna. Under utskottets beredning av utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv i budgetpropositionen för 2022 uttalade det sig bl.a. om resultatredovisningen för arbetsmarknadspolitiken och därmed på vilket sätt regeringen mäter utvecklingen på området. Utskottet konstaterade bl.a. att utvecklingen av strukturen i regeringens resultatredovisning är positiv och hade inga särskilda invändningar mot strukturen (bet. 2021/22:AU2 s. 7 f.).

När det gäller självförsörjningsgrad och möjligheten att använda detta som en indikator finns det enligt vad utskottet känner till ingen allmänt vedertagen definition av självförsörjning. Utskottet noterar också att flera av motionärerna baserar sin argumentation om självförsörjning på en rapport från Entreprenörskapsforum, där rapportförfattarna menar att sysselsättningsstatistiken är en otillräcklig indikator. Rapportförfattarna använder sig av en egendefinierad självförsörjningsgrad som ett kompletterande mått för att beskriva utrikes

föddas etablering på arbetsmarknaden. Utskottet menar att det visserligen kan vara intressant med statistik som visar hur mycket någon arbetar och om denna kan försörja sig själv. Att försöka hitta ett rättvisande mått på självförsörjning är dock, som bl.a. rapportförfattarna själva uppmärksammar, inte helt enkelt. Det är t.ex. problematiskt att avgöra vad som ska anses vara en tillräcklig inkomst för självförsörjning och vilken typ av inkomster som ska räknas med.

Avsaknaden av ett arbete som ger egen försörjning är tveklöst begränsande för en individs möjligheter att påverka sitt liv och göra egna val. Att så många som möjligt ska ha ett arbete att gå till och möjlighet att försörja sig själva är viktigt även ur ett jämställdhetsperspektiv. Mot bakgrund av att det är just arbete som är vägen till egen försörjning är också den statistik som regeringen använder sig av, såsom sysselsättningsgraden, ett högst relevant mått för att bedöma utvecklingen.

Vidare vill utskottet framhålla att det är regeringen som beslutar om vilka ämnes- och statistikområden det ska finnas officiell statistik för och vilka myndigheter som ska vara statistikansvariga. Det är sedan myndigheterna själva som ansvarar för metod, kvalitet och vilka statistiska mått som ska användas. Det finns därför inget som tydligt hindrar myndigheterna från att mäta självförsörjning på olika sätt. Utskottet anser att vilken metod som ska användas för detta i förekommande fall är en fråga för den aktuella myndigheten.

Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma det arbete som görs av Delegationen mot segregation (Delmos). Myndigheten lyfter bl.a. fram statistik som kan vara av intresse för det som efterfrågas i motionerna, inte minst gäller det situationen i utsatta områden vilket särskilt pekas ut i bl.a. partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 21. Vid utskottets sammanträde den 28 oktober 2021 informerade myndigheten om sitt arbete, däribland den statistik som tas fram inom ramen för den s.k. Segregationsbarometern.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl för några initiativ av det slag som efterfrågas i partimotion 2021/22:3965 (L) yrkande 21 och motionerna 2021/22:1438 (M), 2021/22:3812 (M) yrkandena 1 och 2, 2021/22:4051 av Mikael Damsgaard (M) yrkandena 1 och 2 samt 2021/22:1145 (KD), som därför bör avslås.

Omställning och kompetensutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. stöd till arbetstagare som förlorar sin sysselsättning på grund av klimatomställningen och ett digitalt kunskapslyft. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 5 (M), 6 (SD), 7 (V) och 8 (KD).

Motionerna

I partimotion 2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) lyfter motionärerna fram klimatomställningen och att denna kommer att innebära såväl att nya arbetstillfällen skapas som att vissa arbetstillfällen försvinner. Motionärerna vill att regeringen får i uppdrag att utreda utformningen av ett extra stöd eller en garanti för de arbetstagare som förlorar sin sysselsättning på grund av klimatomställningen (yrkande 17). Klimatomställningen nämns även i motion 2021/22:3847 av Jamal El-Haj m.fl. (S), där motionärerna vill uppmärksamma samtliga dimensioner av begreppet hållbarhet för en rättvis och socialt hållbar omställning som också involverar sammanslutningar för fackföreningar, arbetsgivare och branscher. I motionen poängteras bl.a. att det på EU-nivå föreslås en fond för rättvis omställning.

I kommittémotion 2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) vill motionärerna se att det inrättas en nationell studie- och jobbrådgivning (yrkande 3). Att karriärväxla mitt i livet är ett stort beslut som kan kräva att individen får stöd för att våga ta steget och fatta ett välinformerat beslut.

I kommittémotion 2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) framhåller motionärerna att svensk industris viktigaste tillgång är arbetskraften. Motionärerna vill se åtgärder för att säkra den roll som vidareutbildning i arbetslivet och utlandsrekrytering kommer att spela för kompetensförsörjningen i framtiden (yrkande 8). I kommittémotion 2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) anför motionärerna att det är viktigt att det finns goda möjligheter för yrkesverksamma vuxna att kunna skola om sig, och de anser därför att förutsättningarna för ett nytt system för omställning bör utredas (yrkande 8).

I kommittémotion 2021/22:4219 av Camilla Brodin m.fl. (KD) anser motionärerna att möjligheten till ett digitalt kunskapslyft bör ses över (yrkande 14). Motionärerna menar att den digitala kompetensen behöver öka hos befolkningen för att antalet arbetstillfällen ska kunna öka både i förorter och på landsbygden.

Gunilla Carlsson m.fl. (S) anser i motion 2021/22:2754 att åtgärder behövs för att minska segregationen. Motionärerna pekar bl.a. särskilt ut vikten av att stärka människors kompetens.

I motion 2021/22:3872 av Lawen Redar (S) menar motionären att inkomst- och jämlikheten måste angripas för att möjliggöra strukturella förändringar i bostadssegregationen. Det handlar bl.a. om att stärka anställningsbarheten och arbetstagares ställning på arbetsmarknaden och att främja en lämplig utbildningsnivå.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

Omställnings- och kompetensstöd

I budgetpropositionen för 2022 anför regeringen att dagens arbetsmarknad ställer höga krav på kompetens och på förmåga att ställa om till nya arbetsuppgifter eller nytt jobb. Arbetstagare som omfattas av kollektivavtal har i många fall möjlighet att genom omställningsorganisationer kvalificera sig för omställningsstöd som finansieras av arbetsgivaren. Arbetstagare utan kollektivavtal har dock inte denna möjlighet, vilket enligt regeringen skapar en obalans i förutsättningarna för att ställa om och att utveckla sin kompetens.

Regeringen föreslår ett omställningspaket i linje med principöverenskommelsen som träffats mellan Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Kommunal om trygghet, omställning och anställningsskydd. Som en del i arbetet med detta har promemorian Grundläggande omställnings- och kompetensstöd (Ds 2021:16) remitterats. I promemorian lämnas förslag om en ny offentlig omställningsorganisation. Avsikten är att inrätta den nya offentliga omställningsorganisationen vid Kammarkollegiet.

Regeringen föreslår att resurser tillförs ett nytt offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd för arbetstagare. Syftet är att skapa en likvärdighet i fråga om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och att fler arbetstagare ska ges ett sådant stöd. Regeringen avser att under 2022 återkomma till riksdagen med förslag om hur stödet närmare ska utformas. Regeringen föreslår även att resurser tillförs för att kompensera arbetsgivare som finansierar omställnings- och kompetensstöd. Vidare vill regeringen införa ett nytt offentligt omställningsstudiestöd för att stärka möjligheten till studier och kompetensutveckling under hela arbetslivet.

Omställningsstudiestöd

I promemorian Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18) föreslås ett nytt parallellt offentligt studiestödssystem, ett s.k. omställningsstudiestöd. Enligt promemorian ska omställningsstudiestödet bestå av omställningsstudiebidrag och omställningsstudielån. Syftet med omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Omställningsstudiestöd ska kunna lämnas för studier på utbildningar som påbörjas efter den 31 december 2022 och regeringen avsätter i budgeten medel

för detta. Regeringen uppger att en framgångsrik reform förutsätter att utbildningssystemet kan ta emot de vuxna som vill studera med omställningsstudiestöd och lyfter i sammanhanget fram betydelsen av det s.k. Kunskapslyftet.

Kunskapslyftet

Under pandemin har regeringen byggt ut Kunskapslyftet med 50 000 platser. Därmed har sammanlagt över 160 000 nya utbildningsplatser tillkommit sedan 2014 inom högskolan, universitetet, yrkeshögskolan, den regionala yrkesinriktade vuxenutbildningen och folkhögskolan. I budgetpropositionen för 2022 föreslår regeringen att Kunskapslyftet ska fortsätta att byggas ut och att många av de utbildningsplatser som tillförts tillfälligt ska förlängas.

Klimatomställning

Inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård föreslår regeringen att ett nytt anslag införs för ett kompetenslyft för klimatomställningen (anslaget 1:22). Anslaget får användas för utgifter för utbildningsinsatser och kompetenshöjande åtgärder som syftar till att möta arbetsmarknadens efterfrågan på kompetenser för att klara klimatomställningen och nå en cirkulär ekonomi.

EU-fonder

I skälen till förordningen för Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (EGF) framhålls bl.a. att globaliseringen, den tekniska utvecklingen och klimatförändringarna sannolikt kommer att leda till att världsekonomierna i allt högre grad flätas samman och blir beroende av varandra. Omfördelning av arbetskraften är en integrerad och oundviklig del av en sådan förändring. Om fördelarna med förändringen ska komma alla till del är det enligt samma skäl av största vikt att uppsagda arbetstagare och de som hotas av uppsägning erbjuds bistånd. Vidare påpekas att Europeiska unionens viktigaste instrument för att bistå drabbade arbetstagare är Europeiska socialfonden plus (ESF plus), som är utformad för att erbjuda bistånd i förebyggande syfte, och EGF, som är utformad för att erbjuda bistånd när en omfattande omstrukturering redan har inträffat.¹

I ESF plus-förordningen² slås fast att syftet med fonden bl.a. är att stödja medlemsstaterna att uppnå hög sysselsättning, rättvist socialt skydd och kvalificerad och motståndskraftig arbetskraft som är förberedd för framtidens arbetsliv. Ett av flera specifika mål är att fonden ska bidra till ett grönare och koldioxidsnålt Europa bl.a. genom kompetenshöjning hos arbetskraften och skapande av nya arbetstillfällen i relevanta sektorer. Europaparlamentet och rådet antog i juni 2021 förordningar för programperioden 2021–2027 för ESF

¹ Se skäl 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/691 av den 28 april 2021 om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter för uppsagda arbetstagare (EGF) och om upphävande av förordning (EU) nr 1309/2013 (EGF-förordningen).

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057 av den 24 juni 2021 om inrättande av Europeiska socialfonden+ (ESF+) och om upphävande av förordning (EU) nr 1296/2013.

plus. Regeringen ska under hösten 2021 lämna ett förslag till nationellt socialfondsprogram 2021–2027. Medlen från ESF plus för detta program ska uppgå till 707 miljoner euro.

Av EGF-förordningen framgår att fonden har som mål att visa solidaritet med arbetstagare eller egenföretagare som blivit av med jobbet på grund av omstruktureringar och hjälpa dem att hitta ett nytt jobb. Det gäller särskilt omstruktureringar som orsakas av bl.a. globaliseringsrelaterade utmaningar och övergången till en koldioxidsnål ekonomi. Berättigade till stöd är de som förlorar jobbet på grund av sådana omstruktureringar. Fonden har en årsbudget på 210 miljoner euro för 2021–2027 och kan stå för mellan 60 och 85 procent av kostnaderna för projekt som ska hjälpa arbetslösa att hitta nya jobb eller starta eget.

Ytterligare ett instrument för att stödja omställning är den nyinrättade Fonden för en rättvis omställning.³ Stödet som ges via fonden är inriktat på bl.a. ekonomisk diversifiering i de territorier som påverkas mest av klimatomställningen, liksom på kompetenshöjning och aktiv inkludering av arbetstagare och arbetssökande i dessa territorier.

Arbetsmarknadsutredningen

Den s.k. arbetsmarknadsutredningen hade bl.a. i uppdrag att ta ställning till hur Arbetsförmedlingens vägledning bör stärkas och samspela med annan vägledning. Denna del av uppdraget redovisades i delbetänkandet Vägledning för framtidens arbetsmarknad (SOU 2017:82). I betänkandet föreslås att en digital plattform för livslång vägledning ska inrättas och drivas av flera myndigheter i samverkan. Utifrån arbetsmarknadens nationella och regionala behov är plattformen tänkt att möta individers behov av information och orienterande vägledning inför val av studier och arbete samt ge information om studiefinansiering och validering. I utredningens slutbetänkande Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad (SOU 2019:3) har frågor om kompetensförsörjning en framträdande roll.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om omställning och kompetensutveckling behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 13 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:55).

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1056 av den 24 juni 2021 om inrättande av Fonden för en rättvis omställning.

Utskottets ställningstagande

Den svenska arbetsmarknaden påverkas av drivkrafter som innebär att den är föremål för ständig förändring. Teknologiska framsteg, utmaningar på miljö- och klimatområdet, den demografiska utvecklingen liksom globaliseringen är exempel på drivkrafter som bidrar till att forma villkoren för företag, arbetsgivare och arbetstagare. Utskottet konstaterar att dagens arbetsliv ofta ställer höga krav på medarbetares kompetens och förmåga att hantera information och problemlösning. Goda förutsättningar för livslångt lärande, omställning och kompetensutveckling blir allt viktigare och är en central del i att skapa ett längre och hållbart arbetsliv.

Vidare noterar utskottet att vissa av de förändringar som covid-19-pandemin har inneburit för vårt sätt att arbeta kan komma att bli bestående. En viktig del i en väl fungerande politik på arbetslivsområdet är en god dialog mellan staten och arbetsmarknadens parter om hur politiken kan utvecklas och vilka insatser som bör genomföras. Att såväl utbildnings- som arbetsmarknadspolitiken ständigt behöver utvecklas är tydligt för utskottet.

Utskottet konstaterar att regeringen är väl medveten om de anförda utgångspunkterna och utformar sin politik med detta för ögonen. Utskottet menar att detta går att utläsa av vissa satsningar i budgetpropositionen för 2022. Satsningar på bl.a. omställnings- och kompetensstöd, omställningsstudiestöd och kunskapslyftet har samtliga en tydlig inriktning på att stärka förmågan till omställning och kompetensutveckling på den svenska arbetsmarknaden.

Utskottet noterar att i såväl partimotion 2021/22:3277 (V) yrkande 17 som motion 2021/22:3847 (S) uppmärksammas klimatomställningen och de utmaningar denna för med sig för arbetsmarknaden. I motionerna framförs förslag inriktade på bl.a. insatser för arbetstagare som drabbas av klimatomställningen och vikten av att involvera arbetstagarorganisationer i det framtida arbetet. Utskottet konstaterar att det inom ramen för EU-samarbetet och särskilt genom ett antal EU-fonder pågår arbete med att stärka möjligheterna för arbetstagare som påverkats negativt av klimatomställningen. Som framgått ovan är regeringen även aktiv på ett nationellt plan när det gäller att stärka möjligheten till omställning och kompetensutveckling för alla arbetstagare. Utskottet noterar också att den nödvändiga klimatomställningen genomsyrar hela budgetpropositionen för 2022, vilket bl.a. visar sig genom det kompetenslyft för klimatomställningen som regeringen föreslår. Mot bakgrund av regeringens aktivitet på området finns det inte skäl till något initiativ med anledning av yrkandena, som därför bör avslås.

När det gäller kommittémotionerna 2021/22:3321 (M) yrkande 3, 2021/22:2391 (SD) yrkande 8 och 2021/22:2565 (SD) yrkande 8 samt motion 2021/22:4219 (KD) yrkande 14 konstaterar utskottet att likalydande motioner har behandlats av utskottet vid upprepade tillfällen under den innevarande mandatperioden. Utskottet har inte ändrat inställning när det gäller något av dessa yrkanden utan hänvisar alltså till de åtgärder och satsningar som

regeringen har vidtagit och gjort i olika avseenden. Det finns därför inte skäl för något initiativ med anledning av dessa yrkanden som därför bör avslås.

Vidare noterar utskottet att det i motionerna 2021/22:2754 (S) och 2021/22:3872 (S) presenteras förslag om att bl.a. stärka kompetensen och arbetstagarnas anställningsbarhet. Utskottet vill på nytt framhålla regeringens inriktning på politiken som redogjorts för ovan och införandet av en ny omställningsorganisation. Utskottet menar att dessa åtgärder starkt bör kunna bidra till det som efterfrågas i motionerna. Det finns därför inte skäl för initiativ från regeringens sida, varför yrkandena bör avslås.

Arbetsförmedlingen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. reformeringen av Arbetsförmedlingen och likvärdig service i hela landet. Utskottet anser att vissa förslag får anses vara tillgodosedda och hänvisar i övrigt i huvudsak till pågående arbete.

Jämför reservation 9 (M) och 10 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) tar motionärerna upp behovet av att reformera Arbetsförmedlingen (yrkande 12). Motionärerna föreslår en reformering utifrån en modell byggd på ett begränsat antal aktörer med tydlig kravställning och tydliga förutsättningar. Motionärerna anser vidare att det bör införas en bortre parentes för den statliga arbetsmarknadspolitiken och föreslår i samma motion att kommunerna ska ta över huvudansvaret för personer som varit arbetslösa i mer än tre år (yrkande 13).

I kommittémotion 2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) vill motionärerna att den pågående reformeringen av Arbetsförmedlingen ska stoppas (yrkande 1). Motionärerna menar att en reformering av myndigheten bör göras i en helt annan riktning. Vidare anser motionärerna att förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen bör ändras i syfte att understryka att det är en prioriterad uppgift för myndigheten att tillhandahålla verksamma insatser för de som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden (yrkande 2). Motionärerna föreslår också att det nuvarande systemet med aktivitetsrapporter avskaffas och ersätts med ett nytt system med mindre kvantitativt fokus på sökaktivitet (yrkande 5). Arbetsförmedlingen ska fokusera på att rusta och stödja arbetslösa till jobb och inte behöva lägga sin tid på att kontrollera och övervaka de arbetssökande.

I motion 2021/22:1224 av Denis Begic (S) betonas vikten av en väl fungerande och närvarande arbetsförmedling i hela landet. Liknande förslag om att Arbetsförmedlingen ska finnas tillgänglig i hela landet framförs i

motionerna 2021/22:1406 av Linus Sköld m.fl. (S), 2021/22:1764 av Maria Strömkvist m.fl. (S) och 2021/22:3848 av Heléne Björklund m.fl. (S).

Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M) ser i motion 2021/22:1701 ett behov av att se över möjligheterna att öppna, utöka och utveckla privata arbetsförmedlingar i Sverige. Motionärerna anser att valfrihet på området skulle innebära en stor vinst för den enskilda arbetssökanden men även för de företag som söker medarbetare.

Gällande rätt

Förordning med instruktion för Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens huvudsakliga uppgifter framgår av förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen. Av 1 § framgår att myndigheten ansvarar för den offentliga arbetsförmedlingen och dess arbetsmarknadspolitiska verksamhet. 2 § slår fast att Arbetsförmedlingen ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att i) effektivt sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft, ii) prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden, samt iii) bidra till att stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt. Av 3 § framgår bl.a. att verksamheten ska utformas så att arbetssökande och arbetsgivare har tillgång till en likvärdig service i hela landet. Vidare innehåller förordningen bestämmelser om bl.a. särskilda ansvarsområden, medverkan i EU-arbetet och organisation.

Aktivitetsrapporter

Enligt 6 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska Arbetsförmedlingen upprätta en individuell handlingsplan för inskrivna arbetssökande, och den arbetssökande ska medverka till upprättandet. Handlingsplanen ska innehålla arbetssökandens skyldigheter, planerade aktiviteter och arbetssökandets inriktning. När Arbetsförmedlingen upprättar handlingsplanen ska Arbetsförmedlingen göra en bedömning av vad som är lämpligt arbete för den arbetssökande. Enligt 6 a § ska den som är arbetslös med utgångspunkt i sin individuella handlingsplan regelbundet i en aktivitetsrapport redovisa vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att ta sig ur sin arbetslöshet. Aktivitetsrapportens utformning och hur den får lämnas in till Arbetsförmedlingen regleras i Arbetsförmedlingens föreskrifter. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att kontrollera om de arbetssökande uppfyller villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning. Kontrollen genomförs bl.a. genom att granska aktivitetsrapporterna.

Bakgrund

Reformeringen av Arbetsförmedlingen

Regeringen har gett Arbetsförmedlingen flera uppdrag inom ramen för arbetet med att reformera verksamheten. Det har bl.a. gjorts i regleringsbrev för 2019, 2020 och 2021 samt genom särskilda uppdrag. Av regleringsbrevet för budgetåret 2021 avseende Arbetsförmedlingen framgår att regeringen har för avsikt att besluta om det huvudsakliga regelverket för reformeringen under mandatperioden för ikraftträdande under slutet av 2022. Det framgår också att Arbetsförmedlingen ska säkerställa att det i myndigheten finns en ändamålsenlig genomförandeorganisation som skapar förutsättningar för ett successivt genomförande av reformeringen. Innan dess gav regeringen i regleringsbrevet för 2020 Arbetsförmedlingen i uppdrag att införa utvecklade matchningstjänster under 2020 för att dra lärdomar inför ett kommande system. I regleringsbrevet för 2021 har regeringen gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att påbörja en utökning av utvecklade matchningstjänster till fler leveransområden tidigt under 2021 och att vidareutveckla ersättningsmodeller i syfte att genomföra dem så snart som möjligt men senast tidigt under andra halvåret 2022.

Utredningar om reformeringen av Arbetsförmedlingen

I departementspromemorian Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet (Ds 2021:27) konstaterar regeringen att det kommer att behövas vissa lagändringar för att genomföra reformeringen av Arbetsförmedlingen på ett effektivt sätt. Exempelvis kommer en reformerad verksamhet, där arbetsmarknadspolitiska insatser i större utsträckning utförs av leverantörer, att ställa högre krav på att Arbetsförmedlingen kan dela information med och få information om enskilda från dessa leverantörer. När insatser i större utsträckning utförs av leverantörer ökar även behovet av en reglering av enskildas integritetsskydd hos leverantörerna. Den reformerade verksamheten medför även ett behov av att se över begrepp i vissa lagar. I promemorian föreslås därför lagändringar i denna riktning. Lagändringarna har skickats ut på remiss och föreslås träda i kraft den 1 december 2022. Av promemorian framgår vidare bl.a. att det som ett led i reformeringen av verksamheten ska införas en ny arbetsmarknadspolitisk insats, förmedlingsinsatser. Insatsen ska införas genom reglering i förordning och utföras av leverantörer som anskaffas av Arbetsförmedlingen.

Utöver de lagändringar som föreslås i nämnda promemoria pågår beredning i Regeringskansliet av de lagförslag som Utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken har lämnat i betänkandet Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna (SOU 2020:41).

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 uppger regeringen att det påbörjade arbetet med att reformera Arbetsförmedlingen ska fortsätta. Enligt regeringen ska myndigheten ha en viktig roll även i den reformerade arbetsmarknadspolitiska verksamheten. En väl fungerande myndighet möjliggör att reformeringen sker ordnat och att det finns en ändamålsenlig närvaro och arbetsmarknadspolitisk verksamhet som kan erbjuda en likvärdig service i hela landet. Regeringen förklarar att stora delar av Arbetsförmedlingens verksamhet kommer att vara kvar även i framtiden, då matchande och rustande insatser i huvudsak ska utföras av fristående aktörer. Vidare redogörs för att myndighetens kontrolluppdrag framöver kommer att bli än viktigare. För att Arbetsförmedlingen ska få förutsättningar att utföra uppdraget på ett ändamålsenligt sätt föreslår regeringen att resurserna till Arbetsförmedlingen förstärks under de kommande åren. Förslaget innebär samtidigt en viss minskning av förvaltningsresurserna över tid till myndigheten bl.a. då en del av myndighetens uppgifter minskar i omfattning som en följd av att mer av det matchande arbetet utförs av fristående aktörer.

I budgetpropositionen framhålls även att Arbetsförmedlingen under 2020 arbetade med uppdraget att säkerställa och vid behov återställa en ändamålsenlig lokal närvaro på de orter där Arbetsförmedlingen under 2019 beslutade att lägga ned ett stort antal kontor. Lokal närvaro där myndigheten inte har egna kontor säkerställs genom samarbete med Statens servicecenter eller kommuner. Regeringen föreslår att anslaget 1:15 Statens servicecenter inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ska ökas fr.o.m. 2022 för att servicekontoren ska kunna erbjuda Arbetsförmedlingens kundtorgsverksamhet.

Likvärdig service i hela landet

I regleringsbrevet för 2021 avseende Arbetsförmedlingen gav regeringen Arbetsförmedlingen i uppdrag att redovisa hur myndigheten säkerställer en ändamålsenlig och väl fungerande lokal närvaro, tillgängligheten avseende kontakter och möten med myndigheten och hur en likvärdig service säkerställs i hela landet. Myndigheten slutrapporterade uppdraget den 1 oktober 2021. Av rapporten framgår bl.a. att utsedda kontaktpersoner finns för samtliga 290 kommuner och att Arbetsförmedlingen planerar för egen lokal närvaro i 211 kommuner. Därutöver har myndigheten i oktober 2021 kundtorgssamverkan på 104 servicekontor i landet som erbjuder allmän service för myndighetens kunder. Myndigheten planerar även att införa kundtorgssamverkan på ytterligare 16 servicekontor under 2021, vilket innebär att det vid ingången av 2022 kommer att erbjudas kundtorgssamverkan på samtliga servicekontor i landet. Dessutom tillkommer, efter regeringens beslut, 28 nya servicekontor i landet under 2022–2023 där Arbetsförmedlingens kundtorg också kommer att erbjudas. Slutrapporten analyseras och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I regleringsbrevet för 2021 är vidare ett av målen för Arbetsförmedlingens verksamhet att myndigheten ska skapa väl fungerande kontaktvägar för varje kommun, och inskrivna arbetssökande ska ha möjlighet till personliga möten. Uppfyllelse av målen i regleringsbrevet redovisar myndigheten normalt i samband med sin årsredovisning.

Rapporter om Arbetsförmedlingens verksamhet

Olika delar av Arbetsförmedlingens verksamhet har granskats i flera rapporter. När det gäller själva förmedlingsverksamheten har Riksrevisionen granskat om det finns skillnader mellan olika arbetsförmedlares arbetssätt och resultat som innebär att det finns effektiviseringspotential i förmedlingsverksamheten. Granskningens resultat presenteras i rapporten Effektiviteten i förmedlingsverksamheten – förmedlarnas attityder och arbetssätt har betydelse (RiR 2020:5). Slutsatsen av granskningen är att det finns skillnader och att de påverkar resultatet i verksamheten och Riksrevisionen lämnar vissa rekommendationer. Utskottet behandlade hösten 2020 regeringens skrivelse med anledning av rapporten och välkomnade då granskningen (bet. 2020/21:AU3).

I en rapport från IFAU (IFAU Rapport 2021:13) har tre forskare studerat arbetsförmedlarens betydelse för de arbetssökandes jobbchanser, vilka egenskaper och arbetssätt som kännetecknar en framgångsrik arbetsförmedlare och om det spelar roll hur arbetssökande matchas till förmedlare. Resultaten visar bl.a. att det finns skillnader i hur snabbt förmedlare får arbetssökande i jobb där bl.a. kvinnor och mer erfarna arbetsförmedlare presterar bättre överlag. Även arbetssättet och hur arbetssökande och arbetsförmedlare matchas har betydelse för resultatet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om Arbetsförmedlingen behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 17 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till att vissa förslag ansågs vara tillgodosedda och att visst beredningsarbete pågår i övrigt. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:55).

Utskottets ställningstagande

En väl fungerande arbetsmarknadspolitik är avgörande för Sveriges omställningsförmåga, konkurrenskraft och välbefinnande. Alla människor som kan ska ha möjlighet att delta i arbetslivet. Arbete är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och etablering i samhället, och även för att finansiera vår gemensamma välfärd. Många arbetsgivare har i dag svårigheter att komma i kontakt med arbetssökande som har rätt kompetens. Utskottet menar att en väl fungerande och effektiv arbetsförmedling är grundläggande för att minska matchningsproblematiken på den svenska arbetsmarknaden.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2022 är tydlig med att reformeringen av Arbetsförmedlingen ska fortsätta. Regeringen fastslår också att myndigheten kommer att fortsätta att ha en viktig roll även framöver. Utskottet noterar också att budgetpropositionen innehåller satsningar som syftar både till att säkerställa Arbetsförmedlingens verksamhet här och nu och till att styra myndigheten i linje med inriktningen för reformeringen. Inriktningen framgår också av de uppdrag som regeringen kontinuerligt har gett till myndigheten genom dess regleringsbrev.

Reformeringen av Arbetsförmedlingen behandlas i ett antal motioner i detta avsnitt men med olika önskemål om hur organisationen av verksamheten bör se ut framöver. I kommittémotion 2021/22:3325 (M) yrkande 12 vill motionärerna se en reformering kopplat till ett begränsat antal aktörer, medan motionärerna i kommittémotion 2021/22:2612 (V) yrkande 1 menar att den pågående reformeringen måste stoppas. Även motion 2021/22:1701 (M) berör området då motionärerna vill se fler privata arbetsförmedlingar för att utöka valfriheten. Utskottet välkomnar det stora intresset för den verksamhet som utförs av Arbetsförmedlingen. Som utskottet uppfattar det verkar det finnas en bred samstämmighet och samsyn i Sveriges riksdag om att det finns ett behov av att reformera Arbetsförmedlingen för att få till stånd en mer träffsäker arbetsmarknadspolitik. Att matcha och rusta arbets sökande till att ta sig in på arbetsmarknaden är en helt central del av arbetsmarknadspolitiken. Utskottet delar inte motionärernas syn på hur reformeringen bör gå till utan menar att den väg som regeringen slagit fast innebär ett steg på vägen mot ett bättre sätt att ge stöd till arbetslösa och göra det möjligt för fler arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Det finns således inte skäl för något initiativ till regeringen i frågan, varför yrkandena bör avslås.

I kommittémotion 2021/22:2612 (V) yrkande 2 vill motionärerna se ändringar i förordningen med instruktion för Arbetsförmedlingen. Utskottet noterar att förslaget bottnar i ett förslag från arbetstagarorganisationen ST om att instruktionen ska skrivas om för att understryka att det är en prioriterad uppgift för myndigheten att tillhandahålla verksamma insatser för dem som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden. Utskottet konstaterar att instruktionen redan i dag uttryckligen pekar ut att myndigheten ska prioritera dem som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden. Motionärerna verkar dock, i likhet med ST, göra bedömningen att regeringens politik och prioriteringar inte leder till att den aktuella gruppen prioriteras. Utskottet delar inte denna uppfattning utan menar att reformeringen av Arbetsförmedlingen och tilldelningen av resurser till myndigheten görs med inriktning bl.a. på just att de som står långt ifrån arbetsmarknaden ska få tillgång till ett brett utbud av tjänster. Utskottet delar således inte heller uppfattningen att Arbetsförmedlingens instruktion bör ändras, varför yrkandet bör avslås.

Vidare noterar utskottet att motionärerna i kommittémotion 2021/22:2612 (V) yrkande 5 även vill avskaffa systemet med aktivitetsrapporter. Utskottet kan visserligen instämma i den underliggande tanken om att det är viktigt att Arbetsförmedlingen fokuserar på att, genom utbildning

och vägledning, rusta och stödja arbetssökande till arbete. Utskottet drar dock inte samma slutsats som motionärerna om att detta bör leda till att myndigheten inte ska kontrollera att de arbetssökande faktiskt söker arbete. Utskottet anser att det är rimligt att ställa vissa krav på att arbetssökande gör rätt för sig för att dessa ska få ta del av statliga insatser och ersättningar. För att veta att så faktiskt också sker behövs någon form av kontrollmekanism och där fyller aktivitetsrapporterna en funktion. Utskottet kan således inte se skäl till något initiativ på området, varför yrkandet bör avslås.

När det gäller frågan om att ha en fungerande och närvarande arbetsförmedling i hela landet är det något som på olika sätt berörs i motionerna 2021/22:1224, 2021/22:1406, 2021/22:1764 och 2021/22:3848 (samtlige S). Utskottet delar motionärernas utgångspunkt om att det är angeläget att säkerställa en fungerande verksamhet med likvärdig service i hela landet för arbetssökande och arbetsgivare. Utskottet menar att det även är tydligt att regeringens politik i det här avseendet förs med behovet av en likvärdig service i hela landet för ögonen. Det visar sig inte minst i de prioriteringar regeringen gjort i budgetpropositionen för 2022 och i de uppdrag som regeringen gett Arbetsförmedlingen. Utskottet menar att motionsyrkandena till stor del får anses vara tillgodosedda med det arbete som pågår och anser inte att något initiativ på området är nödvändigt. Yrkandena bör därför avslås.

När det gäller kommittémotion 2021/22:3325 (M) yrkande 13 om en bortre parentes för den statliga arbetsmarknadspolitiken konstaterar utskottet att det är en fråga som har behandlats av utskottet vid upprepade tillfällen under den innevarande mandatperioden. Utskottet har inte ändrat inställning i frågan och anser inte heller detta år att det finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen, varför yrkandet bör avslås.

Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om bl.a. ett förenklat regelverk för subventionerade anställningar, utbildningsinsatser inom arbetsmarknadspolitiken och arbetsintegrerande sociala företag. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 11 (SD), 12 (C), 13 (V), 14 (KD) och 15 (MP) samt särskilt yttrande 1 (M, SD, KD) och 2 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) anser motionärerna att regeringen bör se över möjligheterna att förlänga det arbetsmarknadspolitiska programmet Stöd till start av näringsverksamhet från sex till tolv månader (yrkande 6). Motionärerna vill uppmuntra till eget företagande, inte minst i spåren av covid-19.

I kommittémotion 2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anser motionärerna att dagens olika anställningsstöd bör ses över för att fokusera på de effektivare nystartsjobben (yrkande 2). För att effektivisera systemet anser motionärerna att antalet stödformer bör minska och reglerna för de individuella stödformerna förenklas, med undantag för de stöd som berör personer med funktionsvariation.

I kommittémotion 2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V) anser motionärerna att kravet om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i nystartsjobben bör återinföras (yrkande 19). Enligt motionärerna måste arbetet med att skapa ordning och reda när det gäller subventionerade anställningar fortsätta. För att säkerställa att personer med sådana anställningar garanteras rätt lön, sjysta arbetsvillkor och rimliga arbetstider föreslår motionärerna att det görs en kartläggning av dessa förhållanden differentierad på branscher, kön och utländsk bakgrund (yrkande 20). Vidare menar motionärerna att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att dels se över nu gällande regelverk och rutiner för subventionerade anställningar, dels föreslå ytterligare åtgärder för att motverka missbruk och överutnyttjande av arbetsmarknadspolitiska insatser (yrkande 22).

Ali Esbati m.fl. (V) framhåller i kommittémotion 2021/22:2612 vikten av utbildning inom ramen för arbetsmarknadspolitiken på flera sätt. Motionärerna vill dels att uppdraget till Arbetsförmedlingen ska förtydligas om att anvisa fler arbetslösa till arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning, dels att det införs enklare upphandlingsregler vid köp av utbildningstjänster (yrkande 3). I motionen framförs även krav på dels att utvidga Arbetsförmedlingens anvisningsmöjligheter så att målgruppen som anvisas till reguljär utbildning med bibehållen ersättning breddas till att även gälla grupper utanför ramprogrammen, dels att Arbetsförmedlingen får i uppdrag att genomföra utbildningsinsatserna tidigare under arbetslöshetsperioden (yrkande 4). I motionen betonas särskilt vikten av arbetsmarknadsutbildning som ett av de viktigaste verktygen i en aktiv arbetsmarknadspolitik. Motionärerna vill se flera åtgärder för arbetsmarknadsutbildningarna, såsom att öka antalet platser, förbättra kvaliteten och i högre grad rikta insatsen mot bristyrken (yrkande 6). Vidare bör Arbetsförmedlingen ges möjlighet att bedriva arbetsmarknadsutbildning i egen regi, genomföra den tillsammans med kommuner och andra offentliga aktörer eller välja att använda utbildningar i det reguljära utbildningssystemet (yrkande 7).

I kommittémotion 2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD) föreslår motionärerna att regeringen ska utreda frågan om att införa en författningsreglerad definition av arbetsintegrerande sociala företag (yrkande 3). Även i motion 2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) lyfter motionärerna fram vikten av arbetsintegrerande sociala företag (yrkande 1). Motionärerna menar att samhället måste bli bättre på att stödja och utveckla arbetsintegrerande sociala företag. Som ett led i det ser

motionärerna behov av en förordning med en definition av arbetsintegrerande sociala företag (yrkande 2).

Andreas Carlson m.fl. (KD) menar i kommittémotion 2021/22:4184 att det finns skäl att se över Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska bedömningar (yrkande 24). Motionärerna menar att det är nödvändigt för att kriminella nätverk inte ska utnyttja vissa branscher. I motionen framförs även att den arbetsmarknadspolitiska bedömning som Arbetsförmedlingen gör innan beslut om nystartsjobb och andra tillhörande bidrag bör ses över (yrkande 29). Myndigheten bör kunna inhämta information från tredje man i vissa fall för att styrka att den inlämnade informationen är korrekt.

I kommittémotion 2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) anser motionärerna att införandet av en statlig dagpenning bör utredas (yrkande 18). Motionärerna anför att dagpenningen skulle ersätta försörjningsstödet för arbetsföra personer och tydligt kopplas till individens behov av utbildning och åtgärder för att bli matchningsbar, via statens arbetsmarknadsåtgärder, samt göra det enklare att utkräva deltagande och införa sanktioner mot dem som inte deltar som överenskommet.

I motion 2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S) anser motionären att regeringen bör överväga att införa krav på villkor enligt svenska kollektivavtal när en arbetsgivare får stöd via Arbetsförmedlingen genom arbetsmarknadspolitiska program (yrkande 2). Införandet av sådana krav vore enligt motionären ett sätt att motverka osund konkurrens och lönedumping på den svenska arbetsmarknaden.

Joakim Sandell m.fl. (S) anser i motion 2021/22:2154 att det behöver tas fram en nationell strategi för att öka intresset för gymnasiala vård- och omsorgsutbildningar (yrkande 7). Motionärerna menar bl.a. att Arbetsförmedlingen i högre utsträckning bör erbjuda möjligheter till omskolning till vårdyrken genom arbetsmarknadsutbildningar.

Magnus Ek (C) betonar i motion 2021/22:1169 vikten av att förbättra möjligheterna att kombinera praktik, utbildning och arbete för den som deltar i arbetsmarknadsinsatser.

Gällande rätt

Av 1 § i lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten framgår att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten består av arbetsmarknadspolitiska program och andra arbetsmarknadspolitiska insatser. Programmen och insatserna syftar till att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete. Programmen och insatserna hanteras av Arbetsförmedlingen om inte något annat föreskrivs.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten är i stor utsträckning reglerad i förordningar. Som exempel innehåller förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten närmare bestämmelser om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska verksamhet. Förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program innehåller bestämmelser om de

arbetsmarknadspolitiska programmen arbetsmarknadsutbildning, validering, arbetspraktik, stöd till start av näringsverksamhet, förberedande insatser och projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning.

Det arbetsrättsliga regelverket innehåller ett antal lagar som ger rätt till ledighet, däribland lagen (1997:1293) om rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet. Av lagen framgår bl.a. att en arbetstagarare under vissa förutsättningar har rätt att vara ledig från sin anställning för att bedriva näringsverksamhet under högst sex månader.

Den 1 oktober 2020 trädde lagen (2020:474) om skyldighet för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter till Arbetsförmedlingen i kraft. Lagen innehåller skyldigheter för kreditinstitut och försäkringsgivare att lämna vissa uppgifter på begäran från Arbetsförmedlingen. Avsikten med att införa lagen var att stärka kontrollfunktionen och motverka felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (prop. 2019/20:117, bet. 2019/20:AU12, rskr. 2019/20:282).

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 redovisar regeringen de arbetsmarknadspolitiska insatsernas omfattning och resultat. Regeringen uppger att huvuddelen av programinsatserna riktas till personer som står relativt långt ifrån arbetsmarknaden och ingår i något av ramprogrammen jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar eller etableringsprogrammet. Ett ramprogram kan innefatta olika insatser, t.ex. arbetsmarknadsutbildning, stöd till start av näringsverksamhet eller arbetsplatsförlagda aktiviteter såsom arbetspraktik, arbetsträning eller förstärkt arbetsträning. Inom ramprogrammen kan även utbildning ske inom kommunal vuxenutbildning, folkhögskola, yrkeshögskola samt i vissa fall på universitet och högskolor. Insatser i form av arbetsmarknadspolitiska program finansieras huvudsakligen under anslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. I budgetpropositionen redovisar regeringen också resultat genom hur många som har tagit del av subventionerade anställningar i form av extratjänster, introduktionsjobb, nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställningar.

I budgetpropositionen för 2022 föreslår regeringen satsningar så att fler arbetssökande ska kunna ta del av bl.a. matchningstjänster, arbetsmarknadsutbildningar, extratjänster, introduktionsjobb och praktikplatser. Regeringen avser också att utöka möjligheterna till deltidsstudier vid sidan av deltagande i jobb- och utvecklingsgarantin i linje med vad som varit möjligt under 2021. Därtill föreslås stora satsningar på vuxenutbildningen för att möta de utbildningsbehov som regeringen menar finns.

Åttersrapportering och mål i Arbetsförmedlingens regleringsbrev

Arbetsförmedlingen publicerar årligen en årsrapport om arbetsmarknads- politiska program i enlighet med uppdrag i myndighetens regleringsbrev. Syftet med rapporten är att ge en övergripande bild av de arbetsmarknads- politiska insatserna och programmen. Rapporten beskriver bl.a. programmets syfte, innehåll, regelverk, deltagare, resultat och kostnader. Den senaste årsrapporten är från maj 2021 och avser situationen 2020. Av rapporten framgår att 2020 var ett turbulent år med en kraftig ökning av antalet som varslades om uppsägning och ökande arbetslöshet när covid-19-pandemin slog till under våren. Detta tillsammans med reformeringen av Arbetsförmedlingen med en kraftig utbyggnad av matchningstjänster hos fristående aktörer har enligt myndigheten gett avtryck i volymerna i de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

I såväl årets som förra årets regleringsbrev har Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att öka antalet anvisningar att söka reguljär utbildning för att få fler arbetssökande att ta del av utbildning och därmed ges förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har i två återsrapporter från april respektive oktober 2021 redovisat att myndigheten har lyckats öka antalet anvisningar att söka reguljär utbildning. I den senare rapporten betonas också behovet av bl.a. att ha tydliga samverkansprocesser och att det finns tillräckligt med utbildningsplatser.

Regleringsbrevet för 2021 avseende Arbetsförmedlingen innehåller vidare fler mål för myndigheten som har en tydlig inriktning på verksamheten med arbetsmarknadspolitiska program och insatser:

- Antalet deltagare i utvecklade matchningstjänster ska öka väsentligt.
- Antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar ska öka väsentligt.
- Andelen som övergår till reguljär utbildning, särskilt yrkesutbildning, ska öka väsentligt bland dem som saknar gymnasial utbildning eller har behov av omställning för att möta kompetensbehoven på arbetsmarknaden.

Uppfyllelse av målen i regleringsbrevet redovisar myndigheten normalt i samband med sin årsredovisning.

Jobbstimulans och ökad drivkraft till arbete i försörjningsstöd

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9 s. 168 f.) anför regeringen att det är centralt att fler personer når arbetsmarknaden och blir självförsörjande. Det är bl.a. viktigt att det blir mer lönsamt för biståndsmottagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid. Regeringen föreslår därför en förändring av jobbstimulansens särskilda beräkningsregel vid försörjningsstöd för att minska marginaleffekterna vid arbete. Förändringen i beräkningen av jobbstimulansen föreslås träda i kraft den 1 januari 2022 och medel avsätts årligen fr.o.m. 2022. I budgetpropositionen anges även att regeringen avser att tillsätta en utredning för att se över möjligheter att öka drivkraften till arbete i försörjningsstöd och belysa möjligheter att göra

försörjningsstödet beskattningsbart för att minska marginaleffekterna. Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår beredning av direktiven till utredningen.

Uppdrag att analysera Arbetsförmedlingens och arbetsmarknadsutbildningens roll för kompetensförsörjningen

En utredare inom Arbetsmarknadsdepartementet har getts i uppdrag att analysera hur reformeringen av Arbetsförmedlingen påverkar arbetsmarknadspolitiken del i kompetensförsörjningen (A 2020:B). Analysen ska bl.a. omfatta arbetsmarknadspolitiken uppgift att tillhandahålla ett ändamålsenligt utbud av utbildningsinsatser i syfte att både underlätta för den enskilde att få eller behålla ett arbete och motverka att arbetskraftsbrist uppstår på arbetsmarknaden. Det gäller bl.a. vilka utbildningsinsatser som myndigheten själv ska ansvara för, respektive hur myndigheten ska använda sig av utbildningsinsatser i utbildningsväsendet inklusive folkbildningen. Utredaren ska föreslå hur Arbetsförmedlingens roll för kompetensförsörjningen kan tydliggöras. Utredaren ska även föreslå åtgärder för att förbättra jämställdheten i tillgång och anvisningar till olika former av utbildningar. Utredaren ska också analysera övrig utveckling inom området, i synnerhet det arbete som görs inom Regeringskansliet som påverkar arbetsmarknadsutbildning och andra strukturer för kompetensförsörjning på nationell och regional nivå. Uppdraget löper t.o.m. den 31 december 2021.

Arbetsintegrerande sociala företag

I Regeringens handlingsplan för arbetsintegrerande sociala företag från 2010 (N2010/1894/ENT) tydliggörs vad som avses med begreppet arbetsintegrerande sociala företag. Begreppet avser företag som driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och/eller tjänster)

- med övergripande ändamål att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle
- som skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt
- som i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna eller liknande verksamheter
- som är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet.

Definitionen återges i en rapport från Tillväxtverket från februari 2021 (Sociala företag i Sverige – kartläggning och dialog om definition, Rapport 0353). Tillväxtverket påpekar även på sin webbplats att det inte finns något särskilt regelverk eller någon särskild företagsform för arbetsintegrerande sociala företag. Företagen är dock ofta kooperativ som ägs och drivs av de som verksamheten är till för. Många är organiserade i företagsformen ekonomisk förening, men de drivs även t.ex. i form av ideell förening eller som aktiebolag med begränsad vinstutdelning.

I Sverige finns även möjlighet till certifiering för arbetsintegrerande sociala företag. Certifieringen hanteras av Skoopi, de arbetsintegrerande sociala företagens intresseorganisation, och erbjuds de företag som uppfyller vissa kriterier. Skoopi har också under 2021 antagit en definition av vad ett arbetsintegrerande socialt företag är som ligger nära den definition som anges ovan.

Tidigare riksdagsbehandling

Felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Utskottet behandlade i maj 2020 en proposition från regeringen som bl.a. innehöll förslag om att förbättra förutsättningarna för att stärka kontrollfunktionen och motverka felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (prop. 2019/20:117, bet. 2019/20:AU12). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag och lagändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2020 (rskr. 2019/20:282).

Motioner

Motionsyrkanden om arbetsmarknadspolitiska program och insatser behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 21 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:55).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar det stora intresse som motionärerna i detta avsnitt visar för frågan om hur olika arbetsmarknadspolitiska program och insatser bör utformas. En väl avvägd utformning av de arbetsmarknadspolitiska programmen och insatserna är enligt utskottet avgörande för en aktiv och effektiv arbetsmarknadspolitik. Det är viktigt att ha en flexibel och väl fungerande arbetsmarknadspolitik för att möta de utmaningar som covid-19-pandemin fört med sig i form av bl.a. en långtidsarbetslöshet som bitit sig fast.

När det gäller kommittémotion 2021/22:2565 (SD) yrkande 6 om att förlänga det arbetsmarknadspolitiska programmet Stöd till start av näringsverksamhet från sex till tolv månader konstaterar utskottet att just en sådan förlängning för närvarande gäller tillfälligt som en del av krisåtgärderna mot covid-19-pandemins effekter. Förlängningen gäller beslut om stöd som fattas fram t.o.m. den 31 december 2021. Utskottet menar att detta var en väl avvägd åtgärd under rådande förutsättningar. Utskottet är dock inte berett att rekommendera en permanent förlängning av programmet i enlighet med vad som förespråkas i motionen. Yrkandet bör därför avslås.

Kommittémotionerna 2021/22:3226 (C) yrkande 2 och 2021/22:469 (V) yrkande 19 behandlar olika aspekter av nystartsjobben. Utskottet menar att det

är viktigt att det inom arbetsmarknadspolitiken finns tillgång till olika insatser anpassade till de arbetssökande. Nystartsjobben är och bör fortsätta att vara en del av möjliga insatser. Det är också centralt att hitta en rimlig nivå för kraven på anställningsförmåner som ska kunna ställas på arbetsgivare för att få anställa personer med nystartsjobb. Nivån bör vara sådan att den uppmuntrar arbetsgivare att skapa vägar in på arbetsmarknaden för flera. Utskottet menar att det nuvarande regelverket är väl avvägt för just detta. Utskottet ser inte skäl till något initiativ på området, varför yrkandena bör avslås.

I kommittémotion 2021/22:469 (V) framställs även ett par yrkanden inriktade på att skapa ordning och reda när det gäller subventionerade anställningar (yrkandena 20 och 22). Utskottet vill i det sammanhanget på nytt lyfta fram vikten av att motverka att subventionerade anställningar används i felaktiga syften. Ordning och reda måste givetvis gälla på hela arbetsmarknaden oavsett i vilken form någon utför arbetet. Utskottet konstaterar också att regeringen under lång tid har varit aktiv för att skapa ordning och reda på arbetsmarknaden. Som exempel kan nämnas förbättrade förutsättningar för att stärka kontrollfunktionen och motverka felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och insatser mot arbetslivskriminaliteten. Det finns också skäl att påpeka att en central del i reformeringen av Arbetsförmedlingen är att myndigheten ska ha ett tydligt fokus på kontrollfunktioner. Utskottet ser inte något skäl till ytterligare åtgärder i linje med det som efterfrågas i yrkandena, som därför bör avslås.

Även i kommittémotion 2021/22:4184 (KD) yrkandena 24 och 29 belyser motionärerna vikten av ordning och reda för att undvika att olika insatser och bidrag som administreras av Arbetsförmedlingen missbrukas. I likhet med vad som anförts ovan menar utskottet att regeringen är aktiv för att motverka just detta. Utskottet noterar att motionärerna särskilt lyfter fram den arbetsmarknadspolitiska bedömning som görs av Arbetsförmedlingen. Det är ett område som är centralt i reformeringen och där utskottet utgår från att utvecklingsarbete pågår. Mot bakgrund av det pågående arbetet ser utskottet inte skäl till något initiativ med anledning av yrkandena, som därför bör avslås.

Vidare noterar utskottet att motionärerna i kommittémotion 2021/22:2612 (V) yrkandena 3, 4, 6 och 7 framhåller vikten av utbildningsinsatser inom arbetsmarknadspolitiken. Motionärerna efterfrågar bl.a. insatser i fråga om möjligheterna för Arbetsförmedlingen att använda sig av både reguljär utbildning och arbetsmarknadsutbildning. Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2022 tydligt prioriterar utbildning som en del av arbetsmarknadspolitiken och även reguljär utbildning på ett generellt plan. Regeringen har också varit tydlig i sin styrning av Arbetsförmedlingen med bl.a. kontinuerliga uppdrag till myndigheten om att öka antalet anvisningar till att söka reguljär utbildning. Vidare noterar utskottet att det för närvarande pågår en utredning inom Arbetsmarknadsdepartementet om hur reformeringen av Arbetsförmedlingen påverkar arbetsmarknadspolitikens del i kompetensförsörjningen. Där har frågor om olika typer av utbildningsinsatser en helt central roll. Utskottet konstaterar således att regeringen är aktiv inom det

område där motionärerna vill se åtgärder. Enligt utskottet finns det inte skäl för några ytterligare åtgärder, varför yrkandena bör avslås.

När det gäller situationen för arbetsintegrerande sociala företag, som lyfts fram i kommittémotion 2021/22:4164 (KD) yrkande 3 och motion 2021/22:3396 (MP) yrkandena 1 och 2, står utskottet fast vid att det är angeläget att skapa vägar till arbete för personer som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Utskottet ser dock inget behov av några åtgärder med anledning av vad som anförs i motionerna utan sätter sin tilltro till regeringens arbete med att förstärka insatserna för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Yrkandena bör därför avslås.

Utskottet noterar att motionären i motion 2021/22:1169 (C) vill se arbetsmarknadsinsatser där praktik, utbildning och arbete kombineras. Utskottet delar visserligen motionärens önskan om att insatser ska formas efter den arbetssökandes behov och förutsättningar. Motionären har dock en alltför negativ bild av möjligheterna för en arbetssökande att ta del av olika typer av insatser redan i dag. Inom ett ramprogram är det möjligt att anvisa till flera olika typer av insatser. I sammanhanget finns även skäl att lyfta fram det omfattande förändringsarbete som pågår i form av reformeringen av Arbetsförmedlingen. Det finns inte skäl till något initiativ från regeringen, varför yrkandet bör avslås.

När det gäller kommittémotion 2021/22:4212 (KD) yrkande 18 om statlig dagpenning och motionerna 2021/22:1697 (S) yrkande 2 om krav på kollektivavtal och 2021/22:2154 (S) om en nationell strategi konstaterar utskottet att det i samtliga fall är fråga om likalydande förslag som behandlats under innevarande mandatperiod. Utskottet har inte ändrat uppfattning i dessa frågor utan anser av samma skäl som tidigare att det inte finns skäl för något tillkännagivande till regeringen på dessa områden. Yrkandena bör därför avslås.

Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. att tillsätta utredningar, att avskaffa begreppet nedsatt arbetsförmåga och situationen för personer i behov av tolktjänst i arbetslivet. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 16 (SD), 17 (C), 18 (KD) och 19 (L) samt särskilt yttrande 3 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) anför motionärerna att begreppet nedsatt arbetsförmåga bör ersättas med ett icke-diskriminerande begrepp (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att Arbetsförmedlingen bör få i uppdrag att säkerställa att myndigheten har det stöd och den specialistkompetens som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har rätt till (yrkande 2). Arbetsförmedlingen föreslås också få i uppdrag att arbeta förebyggande genom att erbjuda rehabiliterande insatser och hjälpmedel till de som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de är i anställning (yrkande 4). I motionen föreslås också att det tillsätts en utredning för att utreda varför sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning inte påverkas av konjunkturläget (yrkande 5). En annan utredning som motionärerna vill se är en utredning inriktad på att ge förslag på en ny finansieringsmodell för tolktjänster i arbetslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (yrkande 6).

Vidare ser motionärerna i kommittémotion 2021/22:2566 behov av att utreda kostnaden för och möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen (yrkande 8). Motionärerna anser också att det finns skäl för att ge de för ärendet aktuella myndigheterna i uppdrag att lägga till parametern funktionsnedsättning i de stora befolkningsundersökningarna (yrkande 9). En annan utredningsinsats som förespråkas är att utreda förutsättningarna för att ge Arbetsförmedlingen det fulla ansvaret för arbetsinriktad stöd (yrkande 11). I motionen föreslås även att regeringen ser över möjligheten att införa någon form av flexjobb för den som har väsentligt eller permanent nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom (yrkande 12). Ett liknande förslag om flexjobb framförs även i kommittémotion 2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 24.

I kommittémotion 2021/22:3806 framställs även krav på att undersöka möjligheterna att underlätta för personer i behov av teckentolk att komma in

på arbetsmarknaden (yrkande 26) och flexibla insatser för att personer i behov av teckentolk ska få eller kunna behålla ett arbete (yrkande 27).

Martina Johansson m.fl. (C) tar i kommittémotion 2021/22:3512 upp att en stor andel unga och vuxna med funktionsnedsättning ofrivilligt står utanför arbetslivet. Motionärerna anser att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att utreda välfungerande inkluderingsinsatser i regi av svenska arbetsgivare samt se över vilka hinder och möjligheter som finns för att fler arbetsgivare ska anställa personer med funktionsnedsättning (yrkande 47).

I kommittémotion 2021/22:4165 av Pia Steensland m.fl. (KD) anser motionärerna att det bör utredas hur det kan förenklas för små och medelstora företag att anställa personer med funktionsnedsättning (yrkande 40). Utredningen ska ta hänsyn till de samhällsekonomiska kostnaderna som följer av att personer med funktionsnedsättning ställs utanför arbetsmarknaden.

Roger Haddad m.fl. (L) anför i kommittémotion 2021/22:3964 att mer måste göras för att stärka arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Motionärerna anser att dagens subventionerade anställningar för personer med funktionsnedsättning är krångliga och svåröverskådliga och vill därför utreda ett jobbcheckssystem för funktionsvarierade (yrkande 2). Vidare vill motionärerna se insatser för ökat stöd och yrkesvägledning till funktionsvarierade tidigt i livet (yrkande 3).

I kommittémotion 2021/22:3978 av Lina Nordquist m.fl. (L) framhåller motionärerna att arbetet är en viktig del av livet och vuxenidentiteten och att ett arbete bidrar till bl.a. förankring, livskvalitet och tillhörighet. Motionärerna anser att det finns skäl att samla ansvaret för att slussa ut unga med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden, inklusive ansvaret för aktivitetsersättningen, hos Arbetsförmedlingen (yrkande 18). Vidare menar motionärerna att de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning bör bli färre men mer flexibla (yrkande 19).

I motion 2021/22:3726 av Denis Begic (S) anser motionären att insatser behövs för att se över hur fler personer med funktionsnedsättning kan komma i arbete.

I motion 2021/22:2828 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) anser motionärerna att termen nedsatt arbetsförmåga bör avskaffas såsom den används i dagens arbetsmarknadspolitik (yrkande 2). Termen ger inte en tillräcklig förklaring till den berörda individens situation.

I motion 2021/22:3183 av Helena Bouveng (M) anför motionären att det är viktigt att sänka trösklarna in till arbetsmarknaden för människor med funktionsnedsättningar och att bl.a. se över situationen med lönebidragsanställningar för företag som inte har kollektivavtal.

I motion 2021/22:437 av Per Lodenius (C) anser motionären att personer med funktionsnedsättning måste få bättre möjligheter att driva eget företag. Motionären tar bl.a. upp att olika stöd som en person kan ha behov av inte är anpassade för eget företagande.

Gällande rätt

Den övergripande arbetsmarknadspolitiska verksamheten regleras bl.a. i lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och de underliggande förordningarna (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

När det gäller personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns även bestämmelser i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. I 1 § räknas de särskilda insatserna upp:

1. bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen
2. bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning
3. bidrag för personligt biträde
4. särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS)
5. bidrag till uppstartskostnader vid start av näringsverksamhet
6. lönebidrag
7. skyddat arbete.

Förordningen innehåller också flera bestämmelser för var och en av de olika insatserna och dessutom vissa gemensamma bestämmelser. Regeringen har under 2021 gjort en ändring i 1 och 37 §§ i förordningen som syftar till att förtydliga att enbart personer med nedsatt arbetsförmåga till följd av en funktionsnedsättning får anvisas till Samhall (SFS 2021:290). Ändringarna trädde i kraft den 1 juni 2021.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har tillgång till Arbetsförmedlingens hela utbud av insatser. Det finns också särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, vilka finansieras under anslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. Till sådana särskilda insatser hör subventionerade anställningar i form av lönebidrag för anställning, lönebidrag för trygghet i anställning, lönebidrag för utveckling i anställning, lönebidrag för utveckling i anställning, skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare och skyddat arbete hos Samhall.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2022 ökade medel till arbetsförberedande insatser inom ramen för Arbetsförmedlingens upphandlade tjänst Introduktion till arbete, bl.a. i syfte att stärka stödet till personer med funktionsnedsättning. Regeringen bedömer att insatserna till övervägande del riktas till kvinnor, som generellt tar del av dessa insatser i större utsträckning än män. Regeringen avsätter även medel för till Statistiska centralbyrån (SCB) fr.o.m. 2022 för undersökningar om situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Av resultatredovisningen framgår bl.a. att anställningar med lönebidrag och skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare minskade något under 2020 jämfört med 2019. Antalet personer som fick del av övriga insatser som alternativ eller komplement till lönebidrag och skyddat arbete, såsom olika bidrag eller stödperson, minskade också något under 2020 jämfört med 2019.

Översyn av termen nedsatt arbetsförmåga

I en återrapport till regeringen i november 2018 redovisar Arbetsförmedlingen en översyn av termen nedsatt arbetsförmåga inom arbetsmarknadspolitiken. Av översynen framgår att personer som berörs av termen påverkas av den. Vissa personer som är direkt berörda av den anser att den är rimlig medan andra anser att den är nedsättande. Funktionshindersrörelsen är kritisk till termen. Sammantaget gör Arbetsförmedlingen bedömningen att termen i en del fall har en negativ påverkan på personer som är direkt berörda. Termen kan också ha en negativ påverkan på den allmänna bilden av personer med funktionsnedsättning. Arbetsförmedlingen gör bedömningen att det behövs ett nytt språkbruk och föreslår att termen nedsatt arbetsförmåga avskaffas, såsom den används inom arbetsmarknadspolitiken i dag. Arbetsförmedlingen föreslår inte någon ersättningsterm utan menar att ett varierat språkbruk bör användas för att i varje enskild situation kunna beskriva det som faktiskt avses.

Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning

SCB redovisade i mars 2021 i enlighet med ett uppdrag i sitt regleringsbrev resultaten från en undersökning av situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Av statistiken framgår bl.a. att sysselsättningsgraden är lägre bland personer med funktionsnedsättning än i befolkningen 16–64 år och har varit så under lång tid. För personer med funktionsnedsättning låg andelen sysselsatta på 62 procent åren 2013–2017. Därefter ökade andelen till 69 procent 2019. År 2020 var sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning 67 procent medan den hos befolkningen totalt var 77 procent. När det gäller sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga var den 52 procent 2020. Det är en tydligt lägre nivå än hos sysselsatta utan nedsatt arbetsförmåga och befolkningen totalt, där sysselsättningen var 78 respektive 77 procent.

Tolktjänster i arbetslivet

Regeringen beslutade i juli 2020 att tillsätta en utredning om förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet (dir. 2020:79). I detta uppdrag ingår att ta fram en handlingsplan för den långsiktiga utvecklingen av tolktjänsten. I direktiven betonas bl.a. att åtgärder behöver vidtas för att skapa bättre möjligheter för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet att delta på lika villkor i utbildning och i arbetslivet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 januari 2022.

Åren 2018–2020 hade Myndigheten för delaktighet i uppdrag från regeringen att informera arbetsgivare och andra berörda aktörer om ansvar och insatser för att tillhandahålla tolk och andra stöd. I uppdraget ingick att informera om teknik och tjänster, främja utveckling och innovation och redovisa goda exempel. Uppdraget slutredovisades i juni 2021. I sin slutrapport Information om tolktjänst i arbetslivet (2021:12) beskriver myndigheten sitt arbete och resultat under hela uppdraget.

Flexjobb

I betänkandet Flexibel rehabilitering (SOU 2018:21) har en särskild utredare studerat om det finns skäl att se över om personer som har en nedsatt arbetsförmåga till följd av funktionsnedsättning eller sjukdom behöver flexibla insatser (exempelvis flexjobb) för att förbättra möjligheterna att komma i arbete eller behålla ett arbete. Utredningens bedömning är att inga förändringar av regelverket behövs eftersom det redan tillåter flexibla insatser.

Uppdrag till Arbetsförmedlingen i regleringsbrev

Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 avseende Arbetsförmedlingen lämnat flera uppdrag som har koppling till situationen för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Enligt uppdrag 8 ska Arbetsförmedlingen analysera processen och tillämpningen när det gäller förekomsten av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt rutinerna för kodningen. I regleringsbrevet framhålls vikten av att myndigheten har metoder och arbetsätt som åstadkommer väl fungerande bedömningar av förekomsten av funktionsnedsättning samt dess påverkan på personers förutsättningar att få eller behålla ett arbete.

Uppdrag 10 är inriktat på att utreda hur insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan användas, anpassas eller kompletteras för att möta de dubbla behov som finns för dem med ett annat modersmål än svenska som har bristande kunskaper i svenska språket och en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Uppdraget omfattar inte anställningar hos Samhall, då behovet av insatser när det gäller kunskaper i svenska språket bör omhändertas innan anvisningar till bolaget genomförs.

Båda uppdragen ska redovisas senast den 28 februari 2022.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 26 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. pågående arbete på området. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:55).

Utskottets ställningstagande

En självklar utgångspunkt är att alla människor ska ha möjlighet att utvecklas och stärkas i arbetslivet. Enligt utskottet är det centralt att arbetsmarknadspolitiken utformas för att ha ett starkt fokus på att möjliggöra delaktighet i arbetslivet på lika villkor. När det gäller personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan det röra sig om olika anpassningsåtgärder på arbetsplatsen och ekonomiskt stöd till en arbetsgivare som anställer en person med funktionsnedsättning. För personer med funktionsnedsättning kan t.ex. subventionerade anställningar eller lönestöd som riktas till denna grupp spela stor roll för att möjliggöra inträde på arbetsmarknaden.

Utskottet noterar att en rad förslag som framförs i motioner i detta avsnitt är inriktade på vad utskottet uppfattar som åtgärder av en mer övergripande karaktär. Det handlar om åtgärder för att förbättra situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och att hitta vägar in på arbetsmarknaden för den aktuella gruppen. Det gäller kommittémotionerna 2021/22:2566 (SD) yrkandena 2, 4, 5 och 9–11, 2021/22:3512 (C) yrkande 47, 2021/22:4165 (KD) yrkande 40, 2021/22:3964 (L) yrkandena 2 och 3 och 2021/22:3978 (L) yrkandena 18 och 19 samt motionerna 2021/22:3726 (S), 2021/22:3183 (M) och 2021/22:437 (C).

Utskottet konstaterar att flera av förslagen är likalydande med sådana som utskottet har behandlat vid upprepade tillfällen under mandatperioden. Utskottet står fast vid vad som tidigare har framförts om att det genom regeringens försorg pågår arbete på flera håll med att stärka möjligheterna på arbetsmarknaden för personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Vidare vill utskottet uppmärksamma att regeringen även i budgetpropositionen för 2022 prioriterar insatser för att få den aktuella gruppen i arbete. Det handlar dels om satsningar på generella arbetsmarknadspolitiska program och insatser, dels om att regeringen fortsätter att rikta betydande resurser till särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Utskottet noterar också att regeringen kontinuerligt lämnar uppdrag till Arbetsförmedlingen för att se över myndighetens arbete med den aktuella gruppen i olika delar. Utskottet anser att det är tydligt att regeringen prioriterar både arbete och resurser inom den del av arbetsmarknadspolitiken som uppmärksammas i motionerna.

Utskottet välkomnar det stora intresse som finns hos motionärerna för att skapa ett arbetsliv med de bästa möjliga förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är också glädjande att det verkar finnas en gemensam insikt om att det är fråga om en grupp som ofta är utsatt på arbetsmarknaden och att det är ett område som behöver prioriteras. Till skillnad från motionärerna menar dock utskottet att de prioriteringar som görs på området är väl lämpade för att stärka situationen för gruppen och skapa arbetstillfällen. Det gäller oavsett om det handlar om utredningsinsatser, styrning av myndigheter eller reglering av särskilda stöd,

vilket alla är exempel på sådant som tas upp i motionerna. Utskottet anser inte att det finns skäl till något tillkännagivande med anledning av det som framförs i de aktuella motionerna. Yrkandena bör därför avslås.

När det gäller taket för lönebidrag, som tas upp i kommittémotion 2021/22:2566 (SD) yrkande 8, noterar utskottet att det är ett belopp som under mandatperioden stegvis har höjts för att stärka arbetsgivares förutsättningar att anställa personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är självfallet viktigt att politiken strävar mot att hitta en rimlig nivå för hur högt taket bör vara för lönebidrag. Utskottet kan i sammanhanget konstatera att den senaste höjningen av nivån 2020 innebar ett kraftigt tillskott procentuellt. Det ska också noteras att löneökningstakten i arbetslivet generellt har haft lägre nivåer i spår av pandemin. Utskottet anser inte att det finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen i frågan, varför yrkandet bör avslås.

I kommittémotion 2021/22:2566 (SD) yrkande 1 och motion 2021/22:2828 (M) yrkande 2 finns förslag om att avskaffa begreppet nedsatt arbetsförmåga. Utskottet konstaterar att motionärerna inte presenterar några tydliga förslag på hur det upplevda problemet bör lösas. Utskottet noterar i likhet med motionärerna att användningen av begreppet nedsatt arbetsförmåga är något som Arbetsförmedlingen har sett över. Det är välkommet att frågan uppmärksammas och att övervägningar görs för att på bästa sätt beskriva de utmaningar och möjligheter som är förknippade med denna del av arbetsmarknaden. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att följa frågan. Utskottet anser inte att det finns skäl till något initiativ på området med anledning av vad som framförs i yrkandena, som därför bör avslås.

I kommittémotionerna 2021/22:2566 (SD) yrkande 6 och 2021/22:3806 (SD) yrkandena 26 och 27 lyfts situationen för personer i behov av tolk på arbetsmarknaden. Utskottet ser positivt på att motionärerna uppmärksammar gruppen. Det är fråga om en grupp som ofta har stora utmaningar med att etablera sig på arbetsmarknaden. Utskottet noterar att regeringen också har uppmärksammat situationen för just denna grupp genom både utredningsinsatser och myndighetsuppdrag. Mot bakgrund av regeringens aktiva arbete på området och pågående utredningsarbete kan utskottet inte se att det finns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen. Yrkandena bör därför avslås.

Motionärerna i kommittémotionerna 2021/22:2566 (SD) yrkande 12 och 2021/22:3806 (SD) yrkande 24 är eniga om att möjligheten till s.k. flexjobb bör införas för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Även när det gäller denna fråga konstaterar utskottet att det är en fråga som har utretts på initiativ av regeringen. Den aktuella utredningen gjorde bedömningen att inga förändringar av regelverket behövdes eftersom det redan tillät flexibla insatser. Utskottet gör ingen annan bedömning än utredningen och anser inte att det finns skäl till något initiativ på området. Yrkandena bör därför avslås.

Samhall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Samhalls verksamhet. Utskottet hänvisar bl.a. till det tillkännagivande som riksdagen riktat till regeringen under innevarande riksmöte om en extern utredning av Samhalls verksamhet och till pågående arbete på området.

Jämför särskilt yttrande 4 (M), 5 (SD), 6 (C), 7 (KD) och 8 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) föreslår motionärerna att målet om deltagare från prioriterade grupper i Samhalls ägaranvisning ökas från 40 procent till 80 procent (yrkande 13). Vidare vill motionärerna att en annan myndighet än Arbetsförmedlingen ska ges i uppdrag att utreda Arbetsförmedlingens arbetsprocess gentemot Samhall (yrkande 14). Motionärerna anser också att det bör tillsättas en utredning som undersöker vilken påverkan vinstkravet och kravet på försäljningstillväxt har på Samhalls urval av deltagare (yrkande 15). Slutligen menar motionärerna att införandet av en ny individbaserad ersättningsmodell för Samhall behöver utredas för att komma till rätta med svårigheter med uppföljning och kvalitetsgranskning (yrkande 16).

Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) påpekar i kommittémotion 2021/22:3806 vikten av att platserna inom Samhall går till rätt personer, dvs. personer med en dokumenterad funktionsnedsättning. Motionärerna vill att Samhall ska återgå till sitt kärnuppdrag (yrkande 25).

I kommittémotion 2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L) framhåller motionärerna att Samhall ska vara en avgränsad men viktig del av en jobbskapande helhet för personer med funktionsvariation. Motionärerna menar att Samhall måste återgå till sitt grunduppdrag och samtidigt vidareutveckla verksamheten för att bättre anpassa den till dagens och morgondagens situation för människor med funktionsnedsättning (yrkande 1).

I motion 2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) noteras att flera granskningar av Samhall har påtalat brister i verksamheten och att många anställda har potential att övergå till arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Motionärerna vill därför se en utredning om Samhalls uppdrag och finansiering (yrkande 15).

Bakgrund

Samhalls uppdrag

I föregående avsnitt har redogjorts för det övergripande regelverket för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten på den svenska arbetsmarknaden. När det särskilt gäller insatser som görs inom ramen för Samhalls verksamhet

regleras ersättningen till Samhall, vanligtvis kallad merkostnadsersättningen, i förordningen (2018:1528) om statlig ersättning till Samhall Aktiebolag för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Närmare bestämmelser om Samhalls uppdrag, även kallat det arbetsmarknadspolitiska uppdraget, finns i Samhalls bolagsordning och i ägaranvisningen som föreslås av regeringen och fastställs av bolagsstämman.

Uppdrag till Arbetsförmedlingen i regleringsbrev

Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 avseende Arbetsförmedlingen lämnat flera uppdrag som har koppling till situationen för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och arbete hos Samhall.

Uppdrag 7 omfattar att se över definitionen och målnivån för prioriterade grupper så att de motsvarar och stödjer anvisningar av dem i målgruppen för Samhall Aktiebolag som har störst behov av stöd från arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen redovisade uppdraget i en rapport i oktober 2021. Av rapporten framgår bl.a. att Arbetsförmedlingen gör bedömningen att det även fortsättningsvis är rätt att prioritera personer med funktionshinderkategorierna generellt nedsatt inlärningsförmåga och psykisk funktionsnedsättning samt personer som har flera funktionsnedsättningar i kombination. Myndigheten gör också bedömningen att dagens mål att 40 procent av de anvisade ska tillhöra prioriterade grupper är rimligt. Arbetsförmedlingen har dock en ambition att 51 procent av anvisningarna ska tillhöra de prioriterade grupperna.

Enligt uppdrag 9 ska Arbetsförmedlingen följa upp anvisningarna till skyddat arbete hos Samhall samt identifiera och genomföra arbetssätt och samverkansformer som gör att insatsen används för den avsedda målgruppen. I detta ingår att se över arbetssätt för att identifiera de arbetssökande som har störst behov av stöd som en följd av en eller flera funktionsnedsättningar samt arbetssätt som medför att samverkan sker på ett sådant sätt att dessa också anvisas till Samhall. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2022.

Granskningar av Samhalls verksamhet

Samhalls verksamhet har varit föremål för granskningar från flera olika håll under senare år. Till dem som granskat Samhalls verksamhet utifrån olika perspektiv hör Europeiska kommissionen, Statskontoret och Konkurrensverket. Utskottet har nyligen i ett betänkande om Samhall redogjort mer ingående för dessa granskningar (bet. 2021/22:AU4 s. 7 f.).

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivanden

Under riksmötet 2019/20 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om Samhalls uppdrag. Enligt utskottet ska

regeringen göra en översyn av Samhalls uppdrag så att Samhall återgår till sitt grunduppdrag när det gäller personer med fysiska och intellektuella funktionsnedsättningar. Riksdagen beslutade enligt utskottets förslag (bet. 2019/20:AU4, rskr. 2019/20:128). Med anledning av riksdagens tillkännagivande angav regeringen i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 14 s. 31) att den beslutat att revidera Samhalls ekonomiska mål på så sätt att avkastningen på eget kapital långsiktigt ska uppgå till 5 procent i stället för som tidigare 7 procent. Regeringen hänvisar också till att Samhalls ägaranvisning har reviderats genom att uppdragsmål har införts när det gäller engagerade medarbetare samt sysselsättningsgraden inom bolaget. Vidare har regeringen lämnat flera uppdrag till Arbetsförmedlingen i regleringsbrevet för 2021 i enlighet med vad som redogjorts för ovan. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2020/21:75 s. 321).

Under innevarande riksmöte 2021/22 har utskottet med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen tagit initiativ till ett tillkännagivande till regeringen om Samhall. Utskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en extern utredning om Samhall och återkomma till riksdagen med en redovisning av resultatet. Enligt utskottet bör utredningen se över följande.

- om Samhall uppfyller kravet i bolagsordningen att verksamheten ska iaktta att övrigt näringsliv inte utsätts för osund konkurrens
- om Samhalls verksamhet är ändamålsenlig för uppdraget och målgruppen enligt bolagsordningen och ägaranvisningen och om samverkan med Arbetsförmedlingen är ändamålsenlig
- om den statliga ersättningen till Samhall för uppdraget att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse är ändamålsenligt utformad eller om den i stället bör vara knuten till varje person som anvisas enligt ägaranvisningen
- om den verksamhet som Samhall bedriver i egenskap av anordnare av insatserna arbetsträning och förstärkt arbetsträning bör omfattas av den statliga ersättning som bolaget får för uppdraget att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse
- om Samhall lever upp till de lagstadgade kraven på ett systematiskt arbetsmiljöarbete och vid behov lämna förslag på förbättringsåtgärder.

Riksdagen beslutade enligt utskottets förslag (bet. 2021/22:AU4, rskr. 2021/22:10).

Motioner

Motionsyrkanden om Samhall behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 26 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till bl.a. ett tidigare tillkännagivande och till pågående arbete på området. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:55).

Utskottets ställningstagande

Samhall har sedan starten spelat en viktig roll för många människor med olika typer av funktionsnedsättning och för den aktiva arbetsmarknadspolitiken i stort. I enlighet med sin bolagsordning ska bolaget erbjuda meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Det är en helt central utgångspunkt för utskottet att detta grunduppdrag ska värnas i styrningen av Samhall. Samhall ska vara ett avgränsat men viktigt verktyg för att fler ska komma i arbete utifrån sina förutsättningar.

Utskottet är övertygat om att Samhall spelar en avgörande roll i många människors liv. Ett jobb på Samhall ger sysselsättning, självkänsla och ett sammanhang att utmanas och växa i. För att verksamheten ska fungera på bästa sätt är det viktigt att rätt personer anvisas till Samhall. Samtidigt är det viktigt att regeringen ställer rätt krav på bolaget och ger det goda förutsättningar. Arbetet med att skapa en så väl fungerande verksamhet som möjligt är ständigt pågående och när brister upptäcks är det rimligt att politiken träder in för att försöka rätta till dessa.

I likhet med vissa av motionärerna i detta avsnitt noterar utskottet att det i flera granskningar har visats på brister i delar av Samhalls verksamhet, bl.a. i fråga om vilka som anvisas till anställning och ersättningsmodellen. Därutöver har utskottet i ett tillkännagivande till regeringen från riksmötet 2019/20 riktat krav på åtgärder. Utskottet noterar att regeringen som en följd av detta redan vidtagit åtgärder och att ytterligare åtgärder är på gång, vilket bl.a. framgår av uppdrag till Arbetsförmedlingen i myndighetens regleringsbrev. Utskottet anser att det är välkommet att steg har tagits för att försöka komma till rätta med de rådande problemen och att arbete pågår.

Men framför allt uppmärksammar utskottet att det under innevarande riksmöte har tagit ett initiativ om att rikta ett tillkännagivande till regeringen om en extern utredning om flera olika delar av Samhalls verksamhet. Utskottet framförde då att mer behöver göras på området och ställde krav på att ett antal punkter skulle ingå i den externa utredningen.

När det gäller kommittémotionerna 2021/22:2566 (SD) yrkandena 13–16, 2021/22:3806 (SD) yrkande 25 och 2021/22:3964 (L) yrkande 1 samt motion 2021/22:3325 (M) yrkande 15, som alla lämnades innan utskottet beslutade om det senaste tillkännagivandet om Samhall, konstaterar utskottet att motionärerna vill se ytterligare åtgärder i fråga om Samhalls uppdrag och vilka som anvisas till bolaget, Arbetsförmedlingens arbete mot Samhall och ersättningsmodellen. Utskottet konstaterar att just detta är frågor som ryms inom det tillkännagivande som utskottet nyligen riktat till regeringen. Utskottet förutsätter därför att de kommer att vara en del av kommande utredning om Samhalls verksamhet. Yrkandena får därmed anses vara i huvudsak tillgodosedda.

Utskottet anser att det med anledning av vad som anförs av motionärerna inte finns skäl att vare sig förekomma det arbete som inom kort kan förväntas ske på området eller ställa krav på att detta arbete ska omfatta ytterligare delar.

Det finns därför inte skäl att i nuläget rikta något nytt tillkännagivande till regeringen i frågan, varför yrkandena bör avslås.

Äldre i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en utredning om äldre i arbetslivet och genomförandet av förslag från Delegationen för senior arbetskraft. Utskottet hänvisar i huvudsak till pågående arbete.

Jämför reservation 20 (M), 21 (SD), 22 (L) och 23 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) anser motionärerna att det bör utredas hur man kan stimulera arbetslivet och göra så att äldre som kan och vill kan arbeta längre upp i åldrarna (yrkande 12). För Sveriges framtid och utveckling är det avgörande att vi tar vara på all den erfarenhet som äldre medarbetare har att erbjuda. Motionärerna vill även att ett organ liknande Expertgruppen för offentlig ekonomi (ESO) inrättas med ansvar för att främja ett längre arbetsliv (yrkande 15).

I kommittémotion 2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) framhåller motionärerna att det är ett allvarligt problem inom arbetsmarknadspolitiken att människor blir negativt behandlade på grund av fördomar om ålder. Motionärerna menar därför att all form av ålderism måste motverkas (yrkande 13).

Magnus Persson m.fl. (SD) betonar i kommittémotion 2021/22:2566 vikten av arbetsmarknadspolitiska stöd till äldre i arbetslivet. Motionärerna vill ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ta beslut om lönebidragsanställning efter 65 års ålder även om personen inte har haft stöd från Arbetsförmedlingen sedan tidigare (yrkande 7).

I kommittémotion 2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) framhålls Delegationen för senior arbetskraft och dess utredning (SOU 2020:69) som bl.a. pekar på vikten av att den som kan och vill arbeta längre ska få göra det. Motionärerna anser att regeringen måste gå vidare med utredningens olika förslag (yrkande 2). I samma motion föreslås även att det inrättas ett institut för forskning om årsrika och deras möjlighet till arbete (yrkande 3).

I kommittémotion 2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) ser motionärerna stort värde i att försöka underlätta kunskapsöverföring mellan generationer på arbetsplatser. Det finns därför anledning att stimulera arbetet med att utveckla olika typer av mentorskap på arbetsplatser och underlätta kunskapsöverföring mellan generationer (yrkande 23).

Ann-Sofie Lifvenhage (M) anser i motion 2021/22:430 att det bör göras en översyn av gällande regelverk och lagar i syfte att förbättra årsrikas villkor på

arbetsmarknaden och möjliggöra fortsatt arbete efter generell pensionsålder för den som så önskar.

Gällande rätt

Enligt 32 a § anställningsskyddslagen har en arbetstagare rätt att kvarstå i anställningen till utgången av den månad då han eller hon fyller 68 år, om inte annat följer av lagen. Enligt 33–33 d §§ gäller vissa särskilda bestämmelser för arbetstagare som har fyllt 68 år, bl.a. i fråga om uppsägningsförfarandet och avsaknad av företrädesrätt till återanställning. Åldersgränsen 68 år gäller sedan den 1 januari 2020 och är en följd av att riksdagen (bet. 2018/19:AU12, rskr. 2018/19:276) beslutade i enlighet med förslagen i regeringens proposition Anställningsskyddet förlängs tills arbetstagaren fyllt 69 år till riksdagen (prop. 2018/19:91). Förslagen i propositionen bygger i sin tur på den s.k. Pensionsgruppens överenskommelse från december 2017 om långsiktigt höjda och trygga pensioner. I enlighet med riksdagens beslut kommer åldersgränsen för rätten att kvarstå i anställning i anställningsskyddslagen att den 1 januari 2023 höjas till 69 år.

Ålder är en av de sju diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering som har samband med ålder. Lagen gäller inom arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, varor, tjänster och flera andra samhällsområden. Vidare ska alla arbetsgivare och utbildningsanordnare arbeta med det som lagen kallar för aktiva åtgärder. Det innebär att arbetsgivare, skolor, högskolor och andra utbildningsanordnare ska genomföra ett systematiskt arbete för att motverka diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter i sina verksamheter. Aktiva åtgärder ska sedan den 1 januari 2017 omfatta samtliga diskrimineringsgrunder.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 redogör regeringen i resultatredovisningen för situationen för äldre på den svenska arbetsmarknaden. Sverige har, i internationell jämförelse, en hög sysselsättningsgrad bland äldre (55–74 år). Sysselsättningsgraden i den gruppen har ökat stadigt sedan 2010 och uppgick 2020 till 49,5 procent, en ökning från 48,6 procent 2019. Ökningen förklaras helt av utvecklingen för åldersgruppen 65–74 år, som inte tycks ha påverkats nämnvärt av det försämrade arbetsmarknadsläget 2020. I gruppen 55–64 år minskade sysselsättningsgraden däremot något. Sysselsättningsgraden var betydligt högre bland äldre män än bland äldre kvinnor. Sysselsättningsgraden ökade dessutom betydligt mer bland äldre män. Regeringen uppger att en förklaring till den höga sysselsättningsgraden bland äldre i Sverige är att allt färre äldre nu lämnar arbetskraften till följd av sjukdom än tidigare. När det gäller arbetslösheten bland äldre ökade den till 5,2 procent 2020 från 4,3

procent 2019. Arbetslösheten ökade i åldersintervallet 55–64 år och minskade i intervallet 65–74 år.

I syfte att motverka långtidsarbetslöshet bland äldre på arbetsmarknaden föreslår regeringen i budgetpropositionen ett tillskott av medel för att personer som är 55 år eller äldre ska kunna få nystartsjobb under en längre period.

En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025

I skrivelsen *En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025* (skr. 2020/21:92) betonas att en central del för att skapa ett längre och hållbart arbetsliv är att bättre ta till vara äldres kompetens och erfarenhet. Arbetslivet behöver enligt regeringen bli mer åldersoberoende, och äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt i arbetslivet. Allt fler kan och vill arbeta längre, men många möter olika hinder i arbetslivet i t.ex. olika regelsystem och avtal. Åldersdiskriminering bör enligt regeringen motverkas med breda åtgärder, och en god arbetsmiljö genom hela livet är grundläggande.

Delegationen för senior arbetskraft

Delegationen för senior arbetskraft tillsattes i augusti 2018 med uppdraget att verka för ett mer inkluderande och åldersoberoende synsätt i arbetslivet (dir. 2018:83). Enligt direktiven skulle delegationen bidra till ökad kunskap om forskning om äldres möjligheter och även föreslå åtgärder som motverkar åldersdiskriminering för att bättre tillvarata äldres kompetens och erfarenhet. I slutbetänkandet *Äldre har aldrig varit yngre – allt fler kan och vill arbeta längre* (SOU 2020:69) från november 2020 presenteras ett antal överväganden, bedömningar och åtgärder som olika aktörer behöver göra för att fler ska kunna få ett längre arbetsliv. Till dessa hör övervägandet att det är en nödvändighet att seniorer som kan och vill arbeta längre får göra det. Delegationen bedömer också bl.a. att pensionsrelaterade åldersgränser bör höjas samordnat.

Som en av många remissinstanser har Arbetsförmedlingen lämnat ett remissyttrande (dnr Af-2021/0019 2849). I remissyttrandet framför myndigheten bl.a. att de arbetsmarknadspolitiska förordningarna i dag har olika åldersgränser. I de fall en åldersgräns inte finns angiven är myndighetens nuvarande praxis att stöd inte ges till de som har fyllt 65 år eftersom personen i fråga närmar sig pension och stödet således inte är arbetsmarknadspolitiskt motiverat eller man efter 65 års ålder inte längre anses som arbetslös i rättslig mening. I vissa fall kan det dock vara motiverat att ge stöd och insatser längre upp i åldrarna. Som exempel nämner Arbetsförmedlingen att lönebidrag ges upp till 68 års ålder, den s.k. LAS-åldern. Arbetsförmedlingen framför också att det är viktigt att arbetslösa i äldre ålderskategorier får stöd och möjlighet att återgå till arbete även efter 65 års ålder när den förväntade livslängden ökar. Arbetsförmedlingen menar att åldersgränserna i det arbetsmarknadspolitiska regelverket bör höjas för att möjliggöra arbete längre upp i åldrarna och att det

bör ske samordnat med höjningar av andra pensionsrelaterade åldersgränser. Betänkandet har remissbehandlats under 2021.

Jämlikhetskommissionen

Äldre i arbetslivet är en fråga som även tas upp och diskuteras av Jämlikhetskommissionen i dess betänkande En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) som överlämnades till regeringen i juli 2020. Kommissionen pekar bl.a. på olika faktorer som kan påverka arbetsmarknadssituationen för äldre. Bland faktorer knutna till arbetsgivarna är risken för åldersdiskriminering en viktig omständighet enligt kommissionen. Kommissionen framhåller bl.a. att äldre måste ges möjligheter att arbeta i den omfattning som de vill och kan, och lyfter fram den s.k. Pensionsåldersutredningens (SOU 2013:25) förslag som rimligt. Kommissionen understryker dock att det även handlar om attityder hos arbetsgivare och omvärld. Betänkandet har remissbehandlats under 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksrevisionens rapport om arbetssökande över 55 år

Riksrevisionen har granskat om regeringens och Arbetsförmedlingens styrning gör det möjligt för Arbetsförmedlingen att arbeta effektivt för att arbetssökande över 55 år ska återgå i arbete. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten Arbetssökande över 55 år – regeringens och Arbetsförmedlingens styrning och prioriteringar (RiR 2021:6). I rapporten gör Riksrevisionen den övergripande bedömningen att regeringens och Arbetsförmedlingens styrning försvårar ett effektivt arbete för att arbetssökande över 55 år ska återgå i arbete. Riksrevisionen lämnar med den utgångspunkten rekommendationer till både regeringen och Arbetsförmedlingen. I sin skrivelse (skr. 2020/21:13) med anledning av rapporten välkomnar regeringen granskningen och anser att den belyser viktiga aspekter av styrningen av Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken. Riksrevisionens rapport utgör enligt regeringen ett värdefullt underlag i det fortsatta arbetet med att utveckla den arbetsmarknadspolitiska bedömningen. Utskottet har nyligen behandlat skrivelsen i betänkande 2021/22:AU5.

Motioner

Motionsyrkanden om äldre i arbetslivet behandlades av utskottet senast i betänkande 2021/22:AU5 Riksrevisionens rapport om arbetssökande över 55 år. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående arbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2021/22:30).

Utskottets ställningstagande

En viktig utgångspunkt för politiken i stort och för arbetsmarknadspolitiken i synnerhet bör vara att äldre personer som kan, vill och orkar arbeta ska ges möjlighet att göra det. Att ges möjligheten till arbete längre upp i åldrarna för med sig många positiva effekter såsom att kunna påverka storleken på sin egen pension och stärka pensionssystemet samt känna delaktighet i samhället. Förbättrade möjligheter för äldre på arbetsmarknaden bidrar också till att öka arbetsutbudet och på så vis både bidrar det till välfärden och gör det enklare för arbetsgivare att hitta arbetskraft. Utskottet menar således att en av nycklarna till en framgångsrik arbetsmarknadspolitik ligger i att ta till vara äldres kompetens och den betydelse den har för arbetsmarknaden i stort.

Utskottet vill inledningsvis framföra att det välkomnar det engagemang som finns hos motionärerna i detta avsnitt när det gäller att skapa goda förutsättningar för äldre i arbetslivet. Som framgått ovan menar utskottet att det bör vara en central del av arbetsmarknadspolitiken. Utskottet noterar att motionärerna i kommittémotionerna 2021/22:3841 (M) yrkandena 12 och 15, 2021/22:3980 (L) yrkandena 2 och 3 och 2021/22:4065 (MP) yrkande 23 samt motion 2021/22:430 (M) alla vill se övergripande insatser för att stärka situationen för äldre i arbetslivet. För att nå dit föreslås bl.a. att regeringen ska gå vidare med förslag från Delegationen för senior arbetskraft, nya utredningsinsatser och att ett expertorgan eller institut inriktat på äldre i arbetslivet ska inrättas.

Utskottet konstaterar att övergripande insatser av det slag som efterfrågas i stor utsträckning har präglat regeringens politik på området under senare år. Det visar inte minst de utredningsinsatser som genomförts inom ramen för Delegationen för senior arbetskraft och Jämlikhetskommissionen. Utskottet noterar att båda dessa utredningar har lämnat betänkanden som har remissbehandlats under 2021. Utskottet utgår från att arbete med att ta hand om förslagen och remissynpunkterna pågår inom Regeringskansliet. Situationen för äldre i arbetslivet är också något som lyfts fram i regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025. Vidare noterar utskottet att regeringen i budgeten under flera år har fångat upp det behov som finns hos just äldre arbetskraft. I likhet med vad utskottet anförde när det behandlade regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om arbetssökande över 55 år anser det fortfarande att regeringen prioriterar insatser för omställning och kompetensutveckling i arbetslivet. Utskottet menar att det är viktigt för att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för äldre i arbetslivet.

Utskottet konstaterar därför att regeringen är aktiv i fråga om framåtblickande åtgärder för äldre i arbetslivet på det övergripande sätt som efterfrågas av motionärerna. Det finns därför inte skäl till något initiativ på området, varför yrkandena bör avslås.

När det gäller kommittémotion 2021/22:2563 (SD) yrkande 13 om att all form av s.k. ålderism måste motverkas konstaterar utskottet att ett liknande yrkande nyligen behandlades av utskottet i betänkande 2021/22:AU5 Riksrevisionens rapport om arbetssökande över 55 år. Utskottet framförde då

bl.a. att arbetslivet behöver bli mer åldersberoende och att äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt. Utskottet hänvisade även till det arbete som bedrivits inom Delegationen för senior arbetskraft och Jämlikhetskommissionen samt regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025. Utskottet står fast vid vad som där anfördes om att det är en aktuell fråga för regeringen och att det inte finns skäl till något initiativ på området. Yrkandet bör därför avslås.

Slutligen noterar utskottet att det i kommittémotion 2021/22:2566 (SD) yrkande 7 framställs ett förslag om möjligheten till lönebidragsanställning efter 65 års ålder även om personen inte har stöd från Arbetsförmedlingen sedan tidigare. Utskottet vill i det sammanhanget lyfta fram det remissvar till Delegationen för senior arbetskrafts slutbetänkande som Arbetsförmedlingen lämnat under 2021. Utskottet delar vad som där framförs om att det i vissa fall kan vara motiverat att ge stöd och insatser längre upp i åldrarna. Utskottet noterar också att myndigheten ser skäl att överlag höja åldersgränserna i det arbetsmarknadspolitiska regelverket i takt med höjningar av andra pensionsrelaterade gränser. När det gäller just lönebidrag finns dock redan i dag en möjlighet att förlänga dessa upp till 68 års ålder, men med vissa begränsningar som motionärerna konstaterar. Utskottet anser att regelverket för närvarande får anses vara väl avvägt. Utskottet utgår samtidigt från att regeringen i vanlig ordning har tagit del av de synpunkter som har kommit in under remissbehandlingen och fortsätter att följa frågan. Därmed finns det inte skäl för något initiativ på området. Yrkandet bör därför avslås.

Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring och att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Utskottet hänvisar främst till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 24 (C), 25 (L) och 26 (MP) samt särskilt yttrande 9 (M, SD, KD) och 10 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) anser motionärerna att möjligheterna för enmansföretagare att under vissa förutsättningar bedriva företag med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen bör utökas (yrkande 10).

I motion 2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) framhåller motionärerna att arbetslöshetsförsäkringen reformerades under den moderatledda regeringen i syfte att stärka dess roll som omställningsförsäkring. Motionärerna menar att det även fortsättningsvis är viktigt att värna detta och vill att utformningen

av arbetslöshetsförsäkringen ses över för att det ska bli en effektiv omställningsförsäkring (yrkande 2).

I kommittémotion 2021/22:4036 av Mats Green m.fl. (M) föreslår motionärerna att aktivitetsstödet ska upphöra vid arbetslöshet som varar i mer än tre år så att fler arbetslösa än i dag möter en avtrappning (yrkande 3). Genom att begränsa möjligheten till aktivitetsstöd förstärks drivkrafterna till arbete. Ett liknande förslag om att begränsa ersättningstiden framförs i nämnda motion 2021/22:3325 yrkande 3.

Magnus Persson m.fl. (SD) vill i kommittémotion 2021/22:2565 att det införs en obligatorisk, skattefinansierad och allmän arbetslöshetsförsäkring (yrkande 1). Motionärerna menar att det ska vara lika självklart att välfärdens skyddsnet ger ekonomisk trygghet vid arbetslöshet som att staten står för ekonomisk trygghet vid sjukdom. Vidare anser motionärerna att taket i arbetslöshetsförsäkringens inkomstrelaterade ersättning bör höjas i förhållande till dagens ersättningsnivå (yrkande 2).

Förslag som behandlar frågan om en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring framförs även i ett antal andra motioner. I kommittémotion 2021/22:3986 av Roger Haddad m.fl. (L) framställer motionärerna ett antal krav på förändringar av arbetslöshetsförsäkringen. Motionärerna vill införa en statlig obligatorisk och allmän arbetslöshetsförsäkring (yrkandena 1 och 2). Michael Anefur m.fl. (KD) anser i kommittémotion 2021/22:4198 att det finns skäl för en förnyad utredning om att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (yrkande 21). I motion 2021/22:566 av Edward Riedl (M) vill motionären att regeringen ser över möjligheterna att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Lars Beckman (M) vill i motion 2021/22:3573 att arbetslöshetskassorna förstatligas och görs obligatoriska för alla att vara med likt sjukförsäkringen.

I kommittémotion 2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) betonar motionärerna vikten av utbildning och omställning i arbetslivet. I motionen föreslås att reglerna för arbetslöshetsförsäkringen ändras så att arbetssökande kan fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidstudier som inte begränsar deras möjligheter att ta ett nytt arbete med bibehållen ersättning (yrkande 14).

I kommittémotion 2021/22:3986 av Roger Haddad m.fl. (L) föreslår motionärerna att arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen ersätts med ett inkomstvillkor som ett steg på vägen för att undanröja omotiverade skillnader mellan företagare och arbetstagare (yrkande 3). Vidare vill motionärerna stärka företagares trygghet i arbetslöshetsförsäkringen (yrkande 4). Motionärerna nämner bl.a. företagares behov av förkortad tid innan man kan få ny ersättning och möjlighet att söka uppdrag med bibehållen ersättning, däribland i uppstarts- eller återstartsfasen. Motionärerna anser också att det ska finnas ett tydligt samband mellan förmåner och inbetalade premier i trygghetssystemen. I motionen föreslås därför att kopplingen mellan inbetalningar och försäkringskydd ska stärkas i arbetslöshetsförsäkringen (yrkande 5).

I motion 2021/22:1415 av Adnan Dibrani m.fl. (S) anser motionärerna att det finns skäl att undersöka möjligheten att ändra ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen till 80 procent under hela ersättningsperioden.

Teresa Carvalho (S) anser i motion 2021/22:1795 att regelverket för arbetslöshetsförsäkringen är stelbent. Motionären vill därför att regeringen ser över reglerna för studier med bibehållen rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

I motion 2021/22:3673 av Niels Paarup-Petersen (C) tar motionären upp situationen för gränspendlare i Öresundsregionen och anser att regeringen bör ta initiativ till en mer rättvis arbetslöshetsförsäkring för gränspendlare (yrkande 7).

I motion 2021/22:1160 av Kjell-Arne Ottosson (KD) pekar motionären på svårigheten att få ersättning för personer som driver enskilt företag samtidigt som de har en anställning. Motionären menar att det behöver utredas hur regelverket ska utformas så att arbetstagare inte hamnar i kläm mellan olika regelverk.

I motion 2021/22:4090 av Mats Berglund m.fl. (MP) menar motionärerna att arbetslöshetsförsäkringen behöver anpassas bättre till studenternas situation. Motionärerna anser att studier med studiemedel bör vara grundande för arbetslöshetsförsäkringen så att utexaminerade studenter får del av arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet efter examen.

Helena Gellerman (L) anser i motion 2021/22:2294 att det bör tillsättas en utredning som undersöker hur arbetslöshetsförsäkringens regelverk kan utvecklas för att möjliggöra att pröva att starta eget företag inom arbetslöshetsförsäkringens ram.

Gällande rätt

Rätten till arbetslöshetsersättning regleras framför allt i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, förkortad ALF. 1–3 §§ ALF innehåller bestämmelser om vem som omfattas av försäkringen. Där framgår bl.a. att försäkringen omfattar både arbetstagare och företagare. Arbetslöshetsförsäkringen är uppdelad i en grundförsäkring och en inkomstbortfallsförsäkring (4 §). För att få rätt till inkomstbortfallsförsäkringen krävs bl.a. medlemskap i en arbetslöshetskassa under minst tolv sammanhängande månader (7 §). För att få rätt till arbetslöshetsersättning krävs att den sökande uppfyller ett antal villkor. En samling allmänna villkor (9–11 §§) och ett krav på minsta arbetad tid, det s.k. arbetsvillkoret (12–15 §§), är gemensamt för alla som ansöker om arbetslöshetsersättning. Ersättningsnivåerna skiljer sig dock åt beroende på om den sökande är medlem i en arbetslöshetskassa eller inte. Bestämmelser om ersättningens form och storlek finns i 19–32 §§. Där framgår bl.a. att ersättningen lämnas i form av dagpenning och hur den sökandes normalarbetstid bestäms. Det framgår även att ersättningsperioden som längst är 300 dagar, eller för en sökande som dag 300 i ersättningsperioden är förälder till barn under 18 år längst 450 dagar (22 §).

Vidare innehåller ALF ett antal bestämmelser som särskilt behandlar situationen för företagare (34–37 b §§). I lagen finns även regleringar om beskriver rätten till ersättning vid deltid och möjligheten för ersättningsberättigade att ha en bisyssla (38–41 §§). Lagen har även ett antal avslutande bestämmelser om när någon kan stängas av eller fråntas rätten till ersättning, hur ansökningsförfarandet går till och överklagande av beslut.

Förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring utvecklar bestämmelserna i ALF. Som exempel slås i förordningens 3 och 4 §§ mer i detalj fast hur stor dagpenningen ska vara. Förordningen innehåller också bestämmelser om rätten till ersättning under utbildning (14–16 §§), som utgör undantag till huvudregeln i 10 § ALF om att det inte är tillåtet att delta i utbildning samtidigt som man får ersättning. Enligt 14 § kan personer som deltar i en orienteringskurs eller aktiviteter för att underlätta omställning till annat arbete under vissa villkor få rätt till 15 ersättningsdagar. 15 och 16 §§ innehåller bestämmelser för personer som studerar på heltid utan studiestöd respektive deltid. Dessa grupper kan under vissa villkor få ersättning i upp till 20 veckor.

Av 5 § ALF framgår att arbetslöshetsförsäkringen handhas av arbetslöshetskassor. Bestämmelser om arbetslöshetskassor finns i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och i förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor. Till det kommer även vissa föreskrifter som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) kan utfärda med stöd av regeringens bemyndigande i förordning.

Aktivitetsstödet regleras i förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Av 2 kap. 1 § framgår att aktivitetsstöd får lämnas till arbetssökande som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program om de uppfyller villkoren för att få arbetslöshetsersättning eller är över 25 år. 2 kap. innehåller även bestämmelser om bl.a. storleken på aktivitetsstödet. Av 22 § ALF framgår att aktivitetsstödet och arbetslöshetsersättningen samordnas på så vis att dagar med aktivitetsstöd avräknas från en ersättningsperiod i arbetslöshetsförsäkringen.

Bakgrund

Budgetpropositionen för 2022

I budgetpropositionen för 2022 framhåller regeringen att arbetslöshetsförsäkringen ger ekonomisk trygghet till den som förlorar sitt arbete och behöver ställa om mellan jobb. För att mildra de ekonomiska konsekvenserna till följd av pandemin föreslår regeringen att medel tillförs så att antalet dagar i det s.k. karensvillkoret kan sänkas från sex till två under 2022. Det tillfälliga karensvillkoret innebär att enskilda kan få arbetslöshetsersättning tidigare än med nuvarande regler. Regeringen lämnar i budgetpropositionen även förslag som möjliggör fortsatta lättnader i arbetslöshetsförsäkringen för företagare under 2022. Regeringen förklarar även att avsikten är att förlänga möjligheten för företagare att vidta marknadsföringsåtgärder med bibehållen arbetslöshetsersättning under 2022.

När det gäller den framtida utvecklingen av arbetslöshetsförsäkringen framhåller regeringen att försäkringen på sikt behöver bli mer ändamålsenlig och effektiv. Den behöver reformeras för att omfatta fler. Regeringen menar att administrationen behöver bli enklare för enskilda och arbetslöshetskassor. Försäkringen bör också bättre kunna anpassas till strukturella förändringar på arbetsmarknaden, men även till tillfälliga krissituationer. Regeringen menar att en reformerad arbetslöshetsförsäkring bör grundas på inkomster från förvärvsarbete för att på så vis stärka samhällskontraktet genom att de inkomster som inneburit ett bidrag till det gemensamma ger individen rätt till ersättning. En sådan modell ökar enligt regeringen dessutom förutsägbarheten för enskilda, och förutsättningar för mer träffsäkra kvalifikationsvillkor skapas. I sammanhanget framhåller regeringen betänkandet Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2020:37).

I budgetpropositionen finns även ett förslag om att på grund av den pågående pandemin förlänga den tillfälliga möjligheten till undantag från den s.k. femårsregeln t.o.m. den 31 december 2022. Femårsregeln finns i 35 § ALF och innebär en begränsning av företagares möjlighet att få arbetslöshetsersättning vid upprepade uppehåll i näringsverksamheten.

Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler

I juni 2020 överlämnade Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster sitt betänkande till regeringen. I betänkandet Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2020:37) föreslås bl.a. att ALF och tillhörande förordning ersätts med en ny lag respektive förordning med vissa nya bestämmelser. Som ett av flera förslag vill utredningen se att dagens arbetsvillkor ersätts av ett inkomstvillkor. Utredningen föreslår vidare att längden på ersättningsperioden ska differentieras utifrån den sökandes förankring på arbetsmarknaden. Det föreslås också att ersättningen ska trappas ned med tiden i arbetslöshet, vilket även ska gälla för aktivitetsstöd. Utredningen föreslår också att beräkningsreglerna ska ändras från en dag- och veckobaserad försäkring till en månadsbaserad försäkring. När det gäller uppgiftsskyldigheten vill utredningen se mer ändamålsstyrda regler och att arbetsgivare och uppdragsgivare ska ha en straffsanktionerad uppgiftsskyldighet. Betänkandet har remitterats och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Parternas principöverenskommelse

Svenskt Näringsliv, PTK, IF Metall och Kommunal har träffat en principöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd. Avsikten har från parternas sida varit att ta ett helhetsgrepp om faktorer som i kombination kan skapa flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden. Parterna har tillsammans inom ramen för sin principöverenskommelse presenterat ett förslag om att utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring som kan stärka den svenska

partsmodellen och värna förutsägbarheten inom arbetslöshetsförsäkringen. Syftet med parternas förslag är att göra arbetslöshetsförsäkringen mer försäkringsmässig, ge ett påtagligt bättre skydd till den försäkrade samt minska arbetsgivarnas kostnader.

Parterna redogör för vissa utgångspunkter i förslaget om att utreda förutsättningarna för en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. Parterna menar bl.a. att det finns en överfinansiering av den offentliga arbetslöshetsförsäkringen genom att staten tar in mer i arbetsmarknadsavgift och avgifter från arbetslöshetskassorna än vad som betalas ut på området. För att en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring ska bli verklighet förutsätts, enligt parternas förslag, dels att det sker en växling av en del av arbetsgivaravgiften mot en ny kollektivavtalad avgift, dels att det finns en statligt finansierad buffertfond för att kunna möta eventuella konjunkturnedgångar.

Arbetslöshetsförsäkringen skulle enligt parternas förslag även i fortsättningen kunna administreras av arbetslöshetskassor, men parterna föreslår att ersättningsvillkoren utarbetas genom förhandling mellan parterna. I fråga om hur tillsyn och kontroll ska utföras har parterna inte ett konkret förslag. Parterna ser en fördel med att även offentliganställda löntagare omfattas av en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. Företagare och anställda hos arbetsgivare utan kollektivavtal föreslås inte omfattas av parternas försäkringsmodell.

Förutsättningar för en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring utreds

Som en följd av parternas förslag om en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring tillsatte regeringen i augusti 2021 en särskild utredare (dir. 2021:64) som ska utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad försäkring samt för- och nackdelar med ett sådant förslag. Utredaren ska bl.a. kartlägga och analysera vilka skäl som ligger till grund för parternas förslag om att utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring och kartlägga och redovisa vilka centrala, rättsliga och andra frågeställningar och avvägningar som uppkommer med anledning av parternas förslag. Utredaren ska också utifrån redovisad kartläggning analysera och bedöma förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. Uppdraget ska redovisas i ett första delbetänkande senast den 31 augusti 2023 och därefter slutredovisas senast den 15 december 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om arbetslöshetsförsäkringen behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen (s. 31 f.). Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning främst till pågående beredningsarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2020/21:55). Motionsyrkanden om att tidsbegränsa aktivitetsstödet behandlades av utskottet senast i betänkande 2020/21:AU2 Utgiftsområde 14

Arbetsmarknad och arbetsliv. Motionsyrkandena avstyrktes av utskottet. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2020/21:146).

Utskottets ställningstagande

En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring är enligt utskottet viktig både för den enskilde och för samhället i stort. Arbetslöshetsförsäkringen är en central del av den svenska arbetsmarknadspolitiken och spelar en betydelsefull roll för strukturomvandlingen. Den har också stor betydelse för att den svenska ekonomin ska kunna vara öppen och dynamisk. Ett väl fungerande ersättningssystem genom arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet är vidare viktigt för att ge ekonomisk trygghet till den som förlorar sitt arbete och för att stimulera omställning på arbetsmarknaden.

Utskottet konstaterar inledningsvis att den pågående pandemin har visat den centrala roll som arbetslöshetsförsäkringen har på den svenska arbetsmarknaden. Pandemin har slagit hårt mot företag och har inneburit att både arbetstagare och egenföretagare har förlorat sina anställningar eller uppdrag och därmed fått behov av arbetslöshetsersättning. Utskottet noterar de olika tillfälliga åtgärder som har beslutats i syfte att fler ska få arbetslöshetsersättning, bl.a. ändrade medlemsvillkor och lättnader i arbetsvillkoret. Dessa har varit viktiga för att hjälpa många människor i krisen.

När det gäller kommittémotionerna 2021/22:2565 (SD) yrkande 1, 2021/22:3986 (L) yrkandena 1 och 2 och 2021/22:4198 (KD) yrkande 21 samt motionerna 2021/22:566 (M), 2021/22:3325 (M) yrkande 2 och 2021/22:3573 (M) noterar utskottet att samtliga yrkanden är inriktade på att förändra utformningen av arbetslöshetsförsäkringen. Det handlar dels om förslag om att arbetslöshetsförsäkringen ska finansieras på ett visst sätt och göras obligatorisk, dels om förslag om att effektivisera dess roll som omställningsförsäkring.

Utskottet konstaterar att frågan om den framtida utformningen av arbetslöshetsförsäkringen är något som är och har varit föremål för stort intresse från flera håll de senaste åren. Ett exempel på det är Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler som redovisade sitt omfattande uppdrag på området till regeringen 2020. Utskottet noterar att utredningens förslag för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Av intresse är också den pågående utredningen som arbetar med att se över förutsättningarna för en kollektivavtalad försäkring enligt det förslag som parterna förhandlat fram. Även i budgetpropositionen för 2022 får arbetslöshetsförsäkringen stort utrymme där regeringen bl.a. framhåller att den framtida utvecklingen på sikt bör leda till att arbetslöshetsförsäkringen blir mer ändamålsenlig och effektiv. Enligt regeringen behöver arbetslöshetsförsäkringen reformeras för att omfatta fler. Utskottet anser att det inte finns skäl att förekomma det omfattande arbete som pågår på området. Det finns därför inte skäl till något initiativ med anledning av yrkandena, som därför bör avslås.

Vidare vill motionärerna i kommittémotion 2021/22:2565 (SD) yrkande 2 se en höjning av taket i arbetslöshetsförsäkringens inkomstrelaterade ersättning. Även i motion 2021/22:1415 (S) finns förslag om ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkring. Utskottet noterar att även ersättningsperiodens längd och storleken på ersättningen är frågor som har varit föremål för överväganden av Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler. Utskottet noterar också att det inte finns någon större skillnad mellan budgetpropositionen för 2022 och det gemensamma budgetförslaget från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna i fråga om resurser till anslaget som finansierar arbetslöshetsförsäkring. Utskottet behandlar dessa förslag i betänkande 2021/22:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Mot bakgrund av att arbete pågår även på detta område ser inte utskottet skäl till något tillkännagivande i frågan. Yrkandena bör därför avslås.

I kommittémotion 2021/22:3226 (C) yrkande 14 finns förslag om att arbets sökande ska kunna få arbetslöshetsersättning samtidigt som de fortsätter sedan tidigare påbörjade deltidstudier. Även i motion 2021/22:4090 (M) lyfts situationen för studenter fram. Som framgått på flera ställen i detta betänkande är utskottet positivt till både kompetensutveckling och studier i olika delar av arbetslivet. Regelverket för arbetslöshetsförsäkring bör också vara utformat så att det fokuserar på omställning och gynnar just denna typ av insatser. Till skillnad från motionärerna anser utskottet dock att regelverket är väl avvägt i den del som pekas ut i de aktuella yrkandena. Utskottet vill också uppmärksamma att frågan om möjligheten till arbetslöshetsersättning för sökande som studerar behandlas i Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler. Det finns därför inte skäl till något initiativ på området, varför yrkandena bör avslås.

När det gäller kravet på att ersätta arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkring med ett inkomstvillkor, som tas upp i kommittémotion 2021/22:3986 (L) yrkande 3, noterar utskottet att Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler som ett av många förslag förordar att dagens arbetsvillkor ersätts av ett inkomstvillkor. Inte heller när det gäller denna frågan menar utskottet att det finns skäl att förekomma den fortsatta beredningen av utredningens förslag. Yrkandet bör därför avslås.

I kommittémotion 2021/22:3986 (L) yrkande 4 och motion 2021/22:1160 (KD) lyfts olika aspekter av att stärka tryggheten för företagare. Även i detta sammanhang noterar utskottet att frågan har varit föremål för överväganden av Utredningen om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler. Det gäller t.ex. möjligheten till ersättning för sökande som är företagare. Utskottet utgår därför från att olika frågor om företagares roll inom den framtida arbetslöshetsförsäkringen kommer att vara en del av det fortsatta beredningsarbetet. Utskottet noterar också att regeringen i budgetpropositionen för 2022 föreslår en förlängning av möjligheten till undantag från den s.k. femårsregeln vilket innebär en ökad trygghet för företagare. Utskottet ser inte skäl till något tillkännagivande på området, varför yrkandena bör avslås.

Inte heller kommittémotion 2021/22:3986 (L) yrkande 5 bör enligt utskottet leda till någon vidare åtgärd. Utskottet kan visserligen dela uppfattningen som där framförs att det finns goda skäl för att det ska finnas ett samband mellan förmåner och inbetalade premier i våra trygghetssystem. Till skillnad från motionärerna menar dock utskottet att dagens regelverk redan möjliggör en både öppen och transparent administration av arbetslöshetsförsäkringen. Yrkandet bör därför avslås.

När det gäller motion 2021/22:2294 (L) och kravet på att utreda hur arbetslöshetsförsäkringen ska kunna användas för att pröva att starta eget företag delar inte utskottet motionärens syn på att det gällande regelverket skulle vara otillräckligt. Arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring ska ses tillsammans med det regelverk som finns i form av bl.a. stöd till start av näringsverksamhet och rådgivning via Arbetsförmedlingen. Utskottet menar att dagens system är ändamålsenligt utformat på området. Det finns därför inte skäl till något initiativ med anledning av yrkandet, som därför bör avslås.

När det gäller kommittémotionerna 2021/22:4036 (M) yrkande 3 om att tidsbegränsa aktivitetsstödet och 2021/22:3321 (M) yrkande 10 om enmansföretagare samt motionerna 2021/22:1795 (S) om att se över reglerna vid studier, 2021/22:3325 (M) yrkande 3 om att tidsbegränsa aktivitetsstödet och 2021/22:3673 (C) yrkande 7 om gränspendlare konstaterar utskottet att det i samtliga fall är fråga om likalydande förslag som behandlats under innevarande mandatperiod. Utskottet har inte ändrat uppfattning i dessa frågor utan anser av samma skäl som tidigare att det inte finns skäl för något tillkännagivande till regeringen på dessa områden. Yrkandena bör därför avslås.

Reservationer

1. Fler vägar till jobb, punkt 1 (M)

av Saila Quicklund (M), Josefin Malmqvist (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 44 och avslår motionerna

2021/22:431 av Ann-Sofie Lifvenhage och Pia Steensland (M, KD),

2021/22:1628 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 2,

2021/22:1838 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:2161 av Patrik Engström och Niklas Karlsson (båda S) yrkande 2,

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 9,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13,

2021/22:3334 av Carina Ohlsson m.fl. (S),

2021/22:3570 av Lars Beckman (M) och

2021/22:4048 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi har under lång tid påtalat vikten av att öppna för möjligheten att anställa nyanlända och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden för att de under en begränsad tid ska kunna kombinera arbete och utbildning till en lägre lön. Fler vägar till jobb har varit av stor vikt under en lång tid, inte minst för att möta den stora asylinvandringen under 2015. Vi anser att det är djupt beklagligt att regeringen ännu inte har genomfört parternas egen lösning med etableringsjobb. Regeringens tidigare löften om att jobbformen skulle vara på plats redan första halvåret 2019 har visat sig vara tomma ord.

Coronakrisen har förvärrat situationen ytterligare för nyanlända och personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det brådskar därför med att införa etableringsjobb som en väg in på arbetsmarknaden. I likhet med utskottet noterar vi att regeringen i budgetpropositionen för 2022 uppger att arbete pågår med att införa etableringsjobb. Den tidsram som anges där är första halvåret 2022. I förra årets budgetproposition uppgav regeringen i stället att etableringsjobben skulle genomföras under 2021. Vi noterar således att regeringen har ändrat tidsplanen och anser att åtgärder är nödvändiga för att få etableringsjobben på plats.

Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att skyndsamt införa etableringsjobben.

2. Fler vägar till jobb, punkt 1 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13 och avslår motionerna

2021/22:431 av Ann-Sofie Lifvenhage och Pia Steensland (M, KD),

2021/22:1628 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 2,

2021/22:1838 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:2161 av Patrik Engström och Niklas Karlsson (båda S) yrkande 2,

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 9,

2021/22:3334 av Carina Ohlsson m.fl. (S),

2021/22:3570 av Lars Beckman (M),

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 44 och

2021/22:4048 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att det är av stor vikt att politiken ser möjligheterna med gigekonomin och de s.k. gigjobben. Arbete som utförs i denna form kan för många vara ett viktigt steg in på arbetsmarknaden. Precis som utskottet noterar jag den utredning på skatteområdet som presenterades i somras och som var ett resultat av de överenskommelser som gjordes inom ramen för det s.k. januariavtalet. Det var ett viktigt första steg för att uppmärksamma situationen för gigjobbare. Till skillnad från vad utskottet tycks göra menar jag att ytterligare steg nu måste tas när det gäller situationen för gigjobbare.

Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder för att underlätta skapandet av gigjobb och för att öka gigarbetares inkludering i socialförsäkringssystemet.

När det gäller etableringsjobben vill jag hänvisa till Centerpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Av utgiftsområdesmotion 2021/22:4129 (C) framgår bl.a. att Centerpartiet vill att etableringsjobben ska breddas till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag. Eftersom utskottet behandlar förslaget i betänkande 2021/22:AU2 har jag inte möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån

för förslagen. Jag står dock naturligtvis bakom Centerpartiets budgetförslag och hänvisar till vårt särskilda yttrande i nämnda betänkande.

3. Fler vägar till jobb, punkt 1 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkande 9 och

avslår motionerna

2021/22:431 av Ann-Sofie Lifvenhage och Pia Steensland (M, KD),

2021/22:1628 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C) yrkande 2,

2021/22:1838 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:2161 av Patrik Engström och Niklas Karlsson (båda S) yrkande 2,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 13,

2021/22:3334 av Carina Ohlsson m.fl. (S),

2021/22:3570 av Lars Beckman (M),

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 44 och

2021/22:4048 av Mikael Damsgaard (M) yrkande 3.

Ställningstagande

På ett övergripande plan är det glädjande att utskottet också ser den roll som snabbspåren har på arbetsmarknaden för att få vissa grupper i arbete. Det är också välkommet att utskottet noterar den tydliga minskning av antalet deltagare som har skett och att det behöver göras något åt detta. Till skillnad från utskottet menar jag dock att det inte går att nöja sig med att peka ut vissa generella budgetsatsningar och förlita sig på att dessa ska lösa de utmaningar som finns för snabbspåren i dag. Ytterligare åtgärder behövs för att öka tillgängligheten till snabbspår för nyanlända med utbildning eller erfarenhet inom bristyrken.

Jag anser att såväl reguljär utbildning som upphandlad uppdragsutbildning inom högre utbildning behöver skalas upp och tillgängliggöras för att svara emot behov som finns, inte minst hos långtidsarbetslösa. Inom högre utbildning finns exempel på kompletterande utbildningar där det inte finns behöriga sökande för att fylla platserna. Fler anvisningar till utbildningar inom ramen för arbetsmarknadspolitiken kan hjälpa till att fylla de tomma platserna. Behörighetskraven och bristen på språkstöd, mentorer och mindre studiegrupper är faktorer som gör det svårare för personer med utländsk examen och svagare svenskkunskaper att delta. För att bättre svara mot behoven av

omställning och livslångt lärande är det viktigt att utbildningsanordnare har god beredskap för att på ett flexibelt sätt anpassa och dimensionera utbildningar efter konjunkturen och olika gruppers behov.

Jag anser därför att regeringen bör verka för att öka tillgängligheten till snabbspår för nyanlända med utbildning eller erfarenhet inom bristyrken i enlighet med vad som anförts ovan.

4. Självförsörjningsmål, punkt 2 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 21 och
avslår motionerna

2021/22:1145 av Hans Eklind (KD),

2021/22:1438 av Boriania Åberg (M),

2021/22:3812 av Louise Meijer (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4051 av Mikael Damsgaard (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En central utgångspunkt är att alla som är arbetsföra också ska förväntas försörja sig själva. Individens självständighet och frihet att själv styra sitt liv bygger på att hon kan försörja sig själv. I dag saknar dessvärre många egen försörjning. Särskilt tydligt är detta i utsatta områden där en 17,7 procentenheter lägre andel av de boende förvärvsarbetar jämfört med övriga Sverige, med en extra alarmerande situation för utrikes födda kvinnor. Vi menar att det är viktigt att ha tydliga mål om att öka egenförsörjningen då det innebär tydliga mål om att öka samhällets välbefinnande och individens självständighet. Genom att införa ett egenförsörjningsmål skulle det vara möjligt att koncentrera det offentliga ofta spretiga agerande. Det skulle också kunna verka som ett inriktningsmål för bl.a. arbetsmarknads- och integrationspolitiken. År 2030 bör egenförsörjningsgraden vara 85 procent i hela den vuxna befolkningen.

Vi anser att egenförsörjningsmålet ska vara baserat på den andel som försörjer sig genom eget arbete och företagande. Det ska jämföras med antalet som helt och delvis försörjs av bidrag och andra transfereringar från staten eller kommunerna och de som deltar i andra typer av arbetsmarknadsåtgärder eller utbildningar. För att målen ska gå att följa upp och få effekt i de policyförslag som presenteras ska relevanta data tas fram av SCB. Att en

individ har sysselsättning innebär inte att hon även har inkomster som är tillräckliga att försörja sig på. Vi menar att det är olyckligt att utskottet inte fullt ut inser allvaret av detta och därför inte ser värdet i att införa ett egenförsörjningsmål.

Vi anser därför att regeringen bör införa ett egenförsörjningsmål som verkar som inriktningsmål för finans-, arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och integrationspolitiken.

5. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (M)

av Saila Quicklund (M), Josefin Malmqvist (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8,

2021/22:2754 av Gunilla Carlsson m.fl. (S),

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17,

2021/22:3847 av Jamal El-Haj m.fl. (S),

2021/22:3872 av Lawen Redar (S) och

2021/22:4219 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

Att karriärväxla mitt i livet är ett stort beslut som kan kräva att individen får stöd för att våga ta steget och fatta ett välinformerat beslut. Vi konstaterar att det i dag dessvärre finns få möjligheter att få rådgivning om jobb och studier för dem som har ett arbete. Även ungdomar kan behöva ett bättre stöd att i högre utsträckning fatta beslut om utbildningsval utifrån arbetsmarknadens behov. Det är olyckligt att utskottet inte kan se de behov som finns på området. För att underlätta rörligheten och matchningen på arbetsmarknaden anser vi att en nationell studie- och jobbrådgivning bör inrättas. Den skulle kunna utformas som en digital plattform där individen kan söka både jobb och utbildning samt få information om i vilken grad olika utbildningar leder till jobb. Plattformen kan också kombineras med rådgivning, t.ex. via chatt eller över telefon.

Vi anser därför att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att inrätta en nationell studie- och jobbrådgivning.

6. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8 och

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8 och

avslår motionerna

2021/22:2754 av Gunilla Carlsson m.fl. (S),

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17,

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:3847 av Jamal El-Haj m.fl. (S),

2021/22:3872 av Lawen Redar (S) och

2021/22:4219 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

På dagens snabbt föränderliga arbetsmarknad behövs ett bättre stöd för löntagare som väljer att skola om sig för att fortsätta att vara gångbara, eller öka sin anställningsbarhet på arbetsmarknaden. Behovet av möjligheter till om skolning kommer med största sannolikhet att öka i spåren av covid-19-pandemin.

Arbetsförmedlingen och övriga aktörer inom arbetsmarknadspolitiken har till stor del förlorat sin omställningskraft. Dessutom har inte det reguljära utbildningssystemet, inklusive studiefinansieringen, anpassats till yrkesverksamma vuxna. För att ge denna grupp möjlighet att delta i utbildning i omställnings syfte behövs fler möjligheter till kortare utbildningsinsatser och påbygg-nadsutbildningar. Det behövs också en ny form av studiefinansiering där ersättningen är på en sådan nivå att redan yrkesverksamma vuxna får möjlighet att studera. Utifrån detta behöver förutsättningarna för ett nytt system som ökar incitamenten och möjligheterna till omställning för yrkesverksamma vuxna utredas.

Den viktigaste tillgången för den svenska industrin är arbetskraften, och det är därför viktigt att prioritera den framtida kompetensförsörjningen. Detta görs främst genom att vi utbildar vår egen arbetskraft och ser till att den matchas mot de behov som finns på den svenska arbetsmarknaden. Utöver inhemsk arbetskraft kommer det alltid att finnas behov av att rekrytera viss högkompetent arbetskraft utifrån. För kompetenser som inte finns att tillgå på den

svenska arbetsmarknaden är det viktigt att luckorna fylls på ett strukturerat sätt. Arbetsgivarna måste dock respektera svenska villkor i enlighet med den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Till skillnad från utskottet är vi inte tillfreds med regeringens inriktning av politiken på området. För att stärka kompetensförsörjningen av utbildad arbetskraft har vi inte tid att vänta, utan åtgärder behöver sättas in omgående. Vi anser därmed att regeringen dels skyndsamt bör vidta åtgärder för att få på plats ett nytt system för omställning för yrkesverksamma vuxna, dels bör verka för bättre kompetensförsörjning inom den svenska industrin.

7. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17 och avslår motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8,

2021/22:2754 av Gunilla Carlsson m.fl. (S),

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:3847 av Jamal El-Haj m.fl. (S),

2021/22:3872 av Lawen Redar (S) och

2021/22:4219 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

En massiv grön klimatomställning kommer att skapa åtskilliga nya arbetstillfällen. Men en strukturomvandling från fossilindustri och fossilberoende kommer även att innebära att arbetstillfällen försvinner. I dag kan arbetslöshetsförsäkring, omställningsstöd och en aktiv arbetsmarknadspolitik underlätta övergången för den enskilde som drabbas av strukturomvandlingen. En mycket viktig uppgift för samhället är att se till att klimatomställningen och den omstrukturering av arbetsmarknad och ekonomi som den medför går så smidigt som möjligt genom en aktiv arbetsmarknadspolitik och trygghet i övergången för de enskilda. Jag beklagar att utskottet inte tar tillfället i akt och ser det behov som finns av att se över hur stödet för de samhällen och individer som påverkas negativt av omställningen kan stärkas för att i stället bli en del av klimatlösningarna.

Jag anser därför att regeringen bör ges i uppdrag att utreda utformningen av ett extra stöd eller en garanti för de arbetstagare som förlorar sin sysselsättning på grund av klimatomställningen.

8. Omställning och kompetensutveckling, punkt 3 (KD)

av Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4219 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 14 och avslår motionerna

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 8,

2021/22:2754 av Gunilla Carlsson m.fl. (S),

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 17,

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:3847 av Jamal El-Haj m.fl. (S) och

2021/22:3872 av Lawen Redar (S).

Ställningstagande

I dag krävs digital kompetens för nästan vilket arbete som helst och för kontakten med både privata företag och offentliga verksamheter. Jag anser att det finns skäl att se över möjligheten att göra ett digitalt kunskapslyft. Kunskapslyftet skulle kunna innebära en grundutbildning i hantering av de vanligaste dataprogrammen för personer som inte har den kompetensen och som står till arbetsmarknadens förfogande. Ju längre man står utan arbete, desto mindre kompetensutvecklingsinsatser finns att tillgå, vilket ökar gapet mellan redan anställda och arbetslösa ytterligare. Det är olyckligt att utskottet inte ser det behov av kompetenshöjande åtgärder som finns på detta område.

Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till ett digitalt kunskapslyft i enlighet med vad jag anfört ovan.

9. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (M)

av Saila Quicklund (M), Josefin Malmqvist (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 12 och 13 samt avslår motionerna

2021/22:1224 av Denis Begic (S),

2021/22:1406 av Linus Sköld m.fl. (S),

2021/22:1701 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M),

2021/22:1764 av Maria Strömkvist m.fl. (S),

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 5 samt

2021/22:3848 av Heléne Björklund m.fl. (S).

Ställningstagande

Arbetsförmedlingens långvariga dysfunktionalitet och ineffektivitet kommer långsiktigt att bli än tydligare. Allt för många långtidsarbetslösa står utan insatser och stödet till ungdomar brister. Vi konstaterar att den svenska arbetsmarknaden kännetecknas av stora matchningsproblem där fler än någonsin behöver hjälp för att komma in på arbetsmarknaden samtidigt som arbetsgivarna har stora rekryteringsproblem. En väl fungerande matchning, och förmågan att ge den arbetslöse rätt insats och aktivitet, kommer att spela en central roll för att hantera den utmaning som Sverige står inför.

En dåligt fungerande arbetsförmedling är naturligtvis inte orsaken till hela matchningsproblematiken, men regeringen har haft lång tid på sig att vända den negativa utvecklingen utan att lyckas. Även om det är välkommet att regeringen vill reformera myndigheten har fel väg valts i vissa avseenden. Vi vill se en ordning där Arbetsförmedlingen läggs ned till förmån för en struktur där andra aktörer på arbetsmarknaden spelar en betydligt större roll. Vi föreslår ett mer renodlat system med en ny statlig myndighet som ansvarar för funktioner som myndighetsutövning, kontroll och uppföljning. Myndigheten ska även bedöma omfattningen av den arbetssökandes behov.

Vidare ska matchningsfunktionen samtidigt öppnas för ett begränsat antal fristående aktörer. De får ett helhetsansvar för sina arbetssökande och för att dessa får rätt insatser. Matchningsaktören ersätts i allt väsentligt efter hur väl den lyckas med att hjälpa den arbetssökande in i arbete. En central del i reformen är en tydlig uppföljning och kontroll samt ett system där den som kan uppvisa goda resultat premieras. Vi förespråkar således en reformering

utifrån en modell byggd på ett begränsat antal aktörer med tydlig kravställning och tydliga förutsättningar.

Vi konstaterar också att det i dag finns människor som varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen under lång tid som varken får insatser eller sysselsättning. Till skillnad från vad utskottet tycks mena anser vi att detta är oacceptabelt. Därför bör en bortre parentes för den statliga arbetsmarknadspolitiken införas och kommunerna ta över huvudansvaret för personer som varit arbetslösa under en längre tid.

Vi anser att regeringen bör reformera Arbetsförmedlingen i enlighet med det förslag som vi redogjort för ovan och att regeringen bör vidta åtgärder för att kommunerna ska ta över huvudansvaret för personer som har varit arbetslösa i mer än tre år.

10. Arbetsförmedlingen, punkt 4 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 1, 2 och 5 samt avslår motionerna

2021/22:1224 av Denis Begic (S),

2021/22:1406 av Linus Sköld m.fl. (S),

2021/22:1701 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M),

2021/22:1764 av Maria Strömkvist m.fl. (S),

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 12 och 13 samt

2021/22:3848 av Heléne Björklund m.fl. (S).

Ställningstagande

Jag anser att Arbetsförmedlingen behöver reformeras för att på ett bättre sätt ge stöd till arbetslösa och möjliggöra för fler arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Till skillnad från utskottet menar jag dock att den pågående reformeringen, som innebär att en stor del av Arbetsförmedlingens verksamhet privatiseras, är helt fel väg att gå. I praktiken innebär denna ”reformering” att möjligheterna att överhuvudtaget föra en sammanhållen, statlig, aktiv arbetsmarknadspolitik kraftigt begränsas. Det innebär en strukturell försvagning av svensk ekonomi och arbetsmarknad. Arbetsförmedlingen bör i stället reformeras i en helt annan riktning. En reformering bör ske på basis av en seriös och genomtänkt diskussion om den samlade arbetsmarknadspolitiken. Den väg som regeringen har valt att gå tar dessvärre inte sin

utgångspunkt i detta. Det är högst olyckligt att varken regeringen eller utskottet ser detta utan fortsätter att insistera på att forcera fram en katastrofal omstöpning av Arbetsförmedlingen. Myndigheten befinner sig i kris och är i behov av en radikalt annorlunda styrning.

Jag anser därför att regeringen måste vidta åtgärder för att stoppa reformeringen av Arbetsförmedlingen, som initierades mot bakgrund av januariavtalet.

Vidare konstaterar jag att Arbetsförmedlingen under de senaste åren har genomgått en förändring där en allt större del av myndighetens resurser läggs på grupper som står relativt nära arbetsmarknaden, medan allt mindre resurser läggs på dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Denna systematiska omfördelning av resurser har inte skett till följd av ett förändrat behov utan som en konsekvens av en förändring i myndighetens arbetssätt. Utvecklingen har dessutom accentuerats under den pågående reformeringen där fokus läggs på s.k. matchningstjänster riktade till arbetssökande som står relativt nära arbetsmarknaden. I ett läge där långtidsarbetslösheten ökar och antalet arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden blir allt större framstår denna utveckling som mycket problematiskt.

Jag anser därför att förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen bör ändras i syfte att understryka att det är en prioriterad uppgift för myndigheten att tillhandahålla verksamma insatser för dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden.

I likhet med utskottet anser jag att Arbetsförmedlingen måste kunna ställa krav på att arbetssökande söker jobb. Till skillnad från utskottet menar jag dock att dagens system med aktivitetsrapporter är direkt kontraproduktivt. Att söka ett stort antal jobb som man inte har någon realistisk möjlighet att få är demoraliserande för den sökande. Fokuseringen på sökaktivitet har också medfört att många arbetsgivare använder andra kanaler än Arbetsförmedlingen för att slippa fel typ av sökande. Det leder i förlängningen till att informella kontakter får större betydelse och till svårigheter för många att hitta jobb. Jag anser att Arbetsförmedlingens fokus ska ligga på att genom vägledning och utbildning rusta och stödja de arbetslösa så att de kan ta de jobb som finns och de jobb som växer fram. Arbetsförmedlingen bör inte lägga tid, kraft och resurser på att kontrollera, övervaka och disciplinera de arbetssökande att söka jobb som de i många fall inte har någon möjlighet att få.

Jag anser därför att regeringen bör avskaffa det nuvarande systemet med aktivitetsrapporter och ersätta det med ett nytt system med mindre fokus på kvantitativ sökaktivitet.

Vidare vill jag framhålla att det i Vänsterpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv framförs förslag om att inrätta särskilda arbetsförmedlingskontor i vissa utsatta kommuner. Satsningen utvecklas i utgiftsområdesmotion 2021/22:3270 (V). Eftersom utskottet behandlar förslaget i betänkande 2021/22:AU2 har jag inte möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån för förslaget. Jag står dock naturligtvis bakom

Vänsterpartiets budgetförslag och hänvisar till vårt särskilda yttrande i nämnda betänkande.

11. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna
2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 19, 20 och 22,
2021/22:1169 av Magnus Ek (C),
2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S) yrkande 2,
2021/22:2154 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 7,
2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 3, 4, 6 och 7,
2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,
2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) yrkandena
1 och 2,
2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 3,
2021/22:4184 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 24 och 29 samt
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Vi konstaterar att en stor andel av de som beviljas stöd av Arbetsförmedlingen inom programmet Stöd till start av näringsverksamhet startar företag som de kan livnära sig på. Normala år brukar andelen som startar livskraftiga företag ligga på över 80 procent. Även under en så pressad situation som under covid-19-pandemin 2020 låg utfallet på 68 procent. Det är utan tvekan ett framgångsrikt arbetsmarknadspolitiskt program. Trots programmets goda resultat finns det vissa begränsningar som behöver åtgärdas för att få ett ännu bättre resultat och locka fler att ta steget att bli egna företagare. Vi vill uppmuntra till eget företagande, inte minst i spåren av den pågående pandemin. Att få igång en fungerande verksamhet kan ta tid, och det vore därför lämpligare att arbetssökande kan få stödet i tolv månader.

Vi noterar att utskottet lyfter fram att den förlängning som vi föreslår från sex till tolv månader utgjort en del i det krispaketet för jobb och omställning som beslutats för att lindra effekterna av den pågående pandemin. Vi

välkomnar givetvis denna åtgärd, men till skillnad från utskottet menar vi att denna förlängning borde göras permanent.

Vi anser därför att regeringen bör se över möjligheterna till en förlängning av det arbetsmarknadspolitiska programmet Stöd till start av näringsverksamhet i enlighet med vad vi anfört ovan.

12. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 och avslår motionerna

2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 19, 20 och 22,

2021/22:1169 av Magnus Ek (C),

2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S) yrkande 2,

2021/22:2154 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 7,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 3, 4, 6 och 7,

2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 3,

2021/22:4184 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 24 och 29 samt

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Sverige står fortfarande inför en historisk utmaning. Vi befinner oss fortfarande i en pandemi som skapat enorma effekter på arbetsmarknaden med oro på grund av drastiskt ökat antal varsel, korttidspermitterad personal och en kraftig ökning av arbetslösheten. Effekterna är särskilt tydliga för unga och för de många personer som under pandemin blivit långtidsarbetslösa. Jag anser att reformer behövs för en arbetsmarknad i omställning, för en nystart och för att Sverige ska stå bättre rustat för framtiden.

Jag konstaterar att trots flera reformer har staten fortfarande en bred flora av anställningsstöd, varav flera visat sig mycket ineffektiva. Till skillnad från utskottet anser jag att det finns skäl att effektivisera systemet genom att minska antalet stödformer och förenkla reglerna för de individuella stödformerna. Fokus ska ligga på att utveckla nystartsjobben som visat sig vara den mest

effektiva formen av stöd. Nystartsjobben bör ersätta andra mindre effektiva stöd, med undantag för de stöd som berör personer med funktionsvariation. På sikt bör andelen anställningar med subventionerade medel minska.

Jag anser därför att regeringen bör se över möjligheten att effektivisera dagens olika anställningsstöd i enlighet med vad som anförts ovan.

13. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 19, 20 och 22 samt

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 3, 4, 6 och 7 samt avslår motionerna

2021/22:1169 av Magnus Ek (C),

2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S) yrkande 2,

2021/22:2154 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 7,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) yrkandena 1 och 2,

2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 3,

2021/22:4184 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 24 och 29 samt

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Subventionerade anställningar är en bra och nödvändig åtgärd för att hjälpa personer som står långt ifrån arbetsmarknaden att få en fastare anknytning till den reguljära arbetsmarknaden och inte hänvisas till särskilda typer av arbetsplatser och särskilda arbeten till sämre villkor. Det nuvarande systemet har dock varit behäftat med risker och problem under lång tid. Det gäller inte minst i fråga om oseriösa arbetsgivare som sätter i system att ta in arbetslösa från olika arbetsmarknadspolitiska program i stället för att anställa ordinarie arbetskraft. Även om regeringen har tagit vissa steg på vägen för att komma åt oegentligheter menar jag att ytterligare åtgärder krävs. Det är olyckligt att utskottet inte ser detta behov.

Jag anser att personer som anställs med nystartsjobb ska ha rätt till de försäkringar och förmåner som följer av kollektivavtalen. Våra skattemedel

ska inte gå till företag som missbrukar eller systematiskt dumpar villkor på arbetsmarknaden. För att motverka detta behöver vi höja kraven på de arbetsgivare som anställer en person med subventionerad anställning – inte sänka dem. Jag anser därför att regeringen bör återinföra kravet om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i nystartsjobben.

Vidare menar jag att det är nödvändigt med en större kartläggning av förhållandena för personer med subventionerade anställningar på den svenska arbetsmarknaden. Det är nödvändigt för att dessa personer ska garanteras rätt lön, sjysta arbetsvillkor och rimliga arbetstider. Arbetsförmedlingen saknar nämligen i dag heltäckande uppgifter på området. Jag anser därför att regeringen bör genomföra en kartläggning av arbetstider, lönenivåer och arbetsvillkor för dem som har subventionerade anställningar, differentierad på branscher, kön och utländsk bakgrund.

Jag anser också att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att dels se över nu gällande regelverk och rutiner för subventionerade anställningar, dels föreslå ytterligare åtgärder för att motverka missbruk och överutnyttjande av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Ett annat område där jag till skillnad från utskottet ser möjligheter till en förbättring av arbetsmarknadspolitiken är användandet av utbildningsinsatser. En viktig del av detta är Arbetsförmedlingens möjligheter att anvisa arbetsökande till arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning. Kapaciteten på det området är i dag begränsad på grund av nedskärningar och krångliga upphandlingsregler. Jag anser därför att regeringen dels bör förtydliga uppdraget till Arbetsförmedlingen om att anvisa fler arbetslösa till arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning, dels bör införa enklare upphandlingsregler vid köp av utbildningstjänster.

Vidare anser jag att regeringen dels bör utvidga Arbetsförmedlingens anvisningsmöjligheter så att målgruppen som anvisas till reguljär utbildning med bibehållen ersättning breddas till att även gälla grupper utanför ramprogrammen, dels bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att genomföra utbildningsinsatserna tidigare under arbetslöshetsperioden.

När det gäller arbetsmarknadsutbildning är det viktigt att poängtera att det är ett av de viktigaste verktygen i en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det leder i hög utsträckning till arbete och ger långsiktigt positiva effekter på deltagarnas arbetsinkomster. Trots detta har antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning minskat de senaste åren. Jag anser att antalet platser i arbetsmarknadsutbildning behöver ökas så att fler arbetssökande ges möjlighet att delta. Samtidigt behöver kvaliteten på utbildningarna förbättras och i högre grad än i dag riktas mot bristyrken. Särskild vikt bör läggas på att erbjuda utbildningar till kvinnor, som fortfarande är underrepresenterade i arbetsmarknadsutbildningarna. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att åstadkomma bättre förutsättningar för arbetsmarknadsutbildningarna i enlighet med vad som anförts.

Vidare konstaterar jag att Arbetsförmedlingen i dag upphandlar arbetsmarknadsutbildning av privata anordnare. Arbetsmarknadsutbildning lämpar sig dock många gånger dåligt för upphandling med tanke på att verksamheten behöver vara flexibel. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att bedriva arbetsmarknadsutbildning i egen regi, genomföra den tillsammans med kommuner och andra offentliga aktörer eller välja att använda utbildningar i det reguljära utbildningssystemet.

Slutligen vill jag framhålla att det i Vänsterpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv framförs förslag om att kraftiga tillskott inom anslaget 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Av utgiftområdesmotion 2021/22:3270 (V) framgår bl.a. att satsningen avser att förstärka arbetsmarknadspolitiken för att stegvis börja nå de nivåer som är lämpliga för en effektiv och heltäckande aktiv arbetsmarknadspolitik. Eftersom utskottet behandlar förslaget i betänkande 2021/22:AU2 har jag inte möjlighet att i detta ärende reservera mig till förmån för förslaget. Jag står dock naturligtvis bakom Vänsterpartiets budgetförslag och hänvisar till vårt särskilda yttrande i nämnda betänkande.

14. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (KD)

av Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 3,
2021/22:4184 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 24 och 29 samt
2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 18,
bifaller delvis motion
2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) yrkande 2
och
avslår motionerna
2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 19, 20 och 22,
2021/22:1169 av Magnus Ek (C),
2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S) yrkande 2,
2021/22:2154 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 7,
2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 6,
2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 3, 4, 6 och 7,
2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2 och
2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

De arbetsintegrerande sociala företagen har en viktig funktion att fylla för en stor grupp människor på den svenska arbetsmarknaden. Det är viktigt att politiken utformas för att stimulera fler arbetsintegrerande sociala företag att startas. Det är också viktigt att öka kunskapen om dessa företag i den offentliga sektorn. Till skillnad från utskottet anser jag att åtgärder behövs för att underlätta beslutsfattandet kring anvisningar av arbetssökande till dessa företag. Jag anser därför att regeringen bör utreda om det bör införas en författningsreglerad definition av arbetsintegrerande sociala företag.

Vidare konstaterar jag att ett antal branscher i dag utnyttjas av kriminella nätverk i syfte att tillskansa sig ersättningar från olika subventionerade anställningar och arbetslöshetsförsäkringen. Den arbetsmarknadspolitiska bedömning som Arbetsförmedlingen gör innan beslut fattas om t.ex. nystartsjobb och andra tillhörande bidrag är central för att komma åt eventuella oegentligheter. Jag anser därför att regeringen bör se över Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska bedömning som ett led i att stoppa välfärdsbrottsligheten.

Jag kan också konstatera att utformningen av försörjningsstödet i stora delar talar emot att arbetslösa med arbetsförmåga ska få ta del av det. Ett alternativ som föreslogs av Långtidsutredningen 2011 är att gruppen arbetslösa som får försörjningsstöd flyttas och i stället får en statlig dagpenning. Dagpenningen är kopplad till individen och är en fast summa som inte är behovsprövad. Det innebär att de marginaleffekter som uppstår i försörjningsstödet försvinner. Dagpenningen kopplas tydligt till individens behov av utbildning och åtgärder för att bli matchningsbar, via statens arbetsmarknadsåtgärder, samt gör det enklare att utkräva deltagande och införa sanktioner mot de som inte deltar som överenskommet. Det innebär att arbetsmarknadsansvaret och kostnaderna för arbetslösheten hänger ihop. Kommunernas socialtjänst kan i stället fokusera på att hantera de sociala problem som de är utbildade för att hantera, medan Arbetsförmedlingen kan fokusera på arbetslöshetsproblematik och matchning. Jag beklagar att utskottet inte heller i år har förmågan att se fördelarna med en statlig dagpenning.

Jag anser därför att regeringen bör utreda införandet av en statlig dagpenning i enlighet med vad som anförts ovan.

15. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP) yrkandena 1 och 2,

bifaller delvis motion

2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 3 och avslår motionerna

2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 19, 20 och 22,

2021/22:1169 av Magnus Ek (C),

2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S) yrkande 2,

2021/22:2154 av Joakim Sandell m.fl. (S) yrkande 7,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 6,

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V) yrkandena 3, 4, 6 och 7,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 2,

2021/22:4184 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 24 och 29 samt

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Jag anser att arbetsintegrerande sociala företag spelar en viktig roll i samhället genom att skapa möjligheter för grupper som annars har svårt att få tillträde till arbetsmarknaden. Samhällsvinsterna med detta är uppenbara och väl dokumenterade. Jag noterar t.ex. att Tillväxtverket har konstaterat att arbetsintegrerande sociala företag har fördelar som är särskilt bra för målgruppen nyanlända och långtidsarbetslösa utrikesfödda personer.

Till skillnad från utskottet menar jag att det finns skäl att vidta insatser för att bättre stödja de arbetsintegrerande sociala företagens verksamhet och skapa möjligheter till utveckling på området. Det är av stor vikt att den reformerade arbetsmarknadspolitiken skapar goda förutsättningar för de arbetsintegrerande sociala företagen att vara del av den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Ett viktigt steg på vägen för att stärka verksamheten för arbetsintegrerande sociala företag är att få på plats en tydlig och allmänt accepterad definition av vad arbetsintegrerande sociala företag är. I första hand skulle jag vilja att detta formuleras i en egen förordning, såsom föreslogs i den dåvarande regeringens handlingsplan för arbetsintegrerande sociala företag från 2010.

Jag anser därför att regeringen dels bör vidta åtgärder för att framhålla vikten av arbetsintegrerande sociala företag, dels bör anta en förordning med en definition av arbetsintegrerande sociala företag.

16. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4–6, 8, 9, 11 och 12 samt

2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 24, 26 och 27 samt

avslår motionerna

2021/22:437 av Per Lodenius (C),

2021/22:2828 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,

2021/22:3183 av Helena Bouveng (M),

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 47,

2021/22:3726 av Denis Begic (S),

2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3978 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkandena 18 och 19 samt

2021/22:4165 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 40.

Ställningstagande

Enligt uppgifter från SCB uppgår omkring 16 procent i åldrarna 16–64 år att de har en funktionsnedsättning, och 42 procent av dessa bedömer att funktionsnedsättningen medför nedsatt arbetsförmåga. Vi konstaterar att personer med funktionsnedsättning är långt ifrån någon homogen grupp. För en del i gruppen påverkas arbetsförmågan inte alls, medan andra har så stora begränsningar att de inte kan konkurrera om ett vanligt jobb.

Förmågan att arbeta varierar genom livet och den enskildes arbetsförmåga är också olik beroende på arbetsuppgifter och arbetsmiljö. Vi menar att det är centralt att politiken återspeglar att varje människa har rätt till självbestämmande och full delaktighet i samhällslivets alla delar. En central del av detta är att alla har rätt till ett fungerande arbetsliv. Till skillnad från utskottet menar vi att regeringens politik inte fullt ut skapar rätt förutsättningar för detta och anser därför att regeringen bör ta initiativ till följande åtgärder:

- Begreppet nedsatt arbetsförmåga avskaffas och ersätts skyndsamt med ett icke-diskriminerande begrepp.

- Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att säkerställa att myndigheten har det stöd och den specialistkompetens som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har rätt till.
- Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att arbeta förebyggande genom att erbjuda rehabiliterande insatser och hjälpmedel till de som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de är i anställning.
- En utredning tillsätts för att utreda varför sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning inte påverkas av konjunkturläget.
- En utredning tillsätts för att utreda och ge förslag på en ny finansieringsmodell för tolktjänster i arbetslivet som underlättar för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.
- Flexiblare insatser görs för att förbättra möjligheten för personer i behov av teckentolk att få eller behålla ett arbete.
- En utredning tillsätts för att utreda kostnaden för och möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen.
- Berörda myndigheter ges i uppdrag att lägga till parametern funktionsnedsättning i de stora befolkningsundersökningarna.
- En utredning tillsätts för att utreda förutsättningarna att ge Arbetsförmedlingen det fulla ansvaret för arbetsinriktat stöd.
- Möjligheten att införa någon form av flexjobb för den som har väsentligt eller permanent nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom ses över.

17. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 47 och avslår motionerna

2021/22:437 av Per Lödenius (C),

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4–6, 8, 9, 11 och 12,

2021/22:2828 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,

2021/22:3183 av Helena Bouveng (M),

2021/22:3726 av Denis Begic (S),

2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 24, 26 och 27,
2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2 och 3,
2021/22:3978 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkandena 18 och 19 samt
2021/22:4165 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 40.

Ställningstagande

Jag konstaterar att en stor andel unga och vuxna med funktionsnedsättning ofrivilligt står utanför arbetslivet. Även personer med funktionsnedsättning som inte behöver innebära nedsatt arbetsförmåga har svårare att få jobb än personer utan funktionsnedsättning. Tyvärr råder det i dag fortfarande brist på evidensbaserad kunskap och forskning om effekter av insatser inom området. Jag menar att det är centralt att samhället löpande ser över och förbättrar insatserna för att fler människor med funktionsnedsättning ska få möjlighet att arbeta och studera. Ny teknologi, digitalisering och utveckling av distanslösningar skapar nya möjligheter, vilket har förstärkts i svallvågorna av covid-19. Många arbetsgivare önskar inkludera fler personer med funktionsnedsättning. Forskning visar att små privata arbetsgivare är bäst när det gäller att skapa jobb åt människor med olika typer av funktionsnedsättning. Det behövs minskad byråkrati, flexibla lösningar och enklare kontaktvägar mellan företag och myndigheter för att underlätta för fler arbetsgivare att anställa personer med funktionsnedsättning. Det är olyckligt att utskottet inte ser de behov som finns på området.

Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning om välfungerande och evidensbaserade inkluderingsinsatser hos arbetsgivare i Sverige, och om vilka hinder och möjligheter som finns för att fler arbetsgivare ska anställa personer med funktionsnedsättning.

18. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (KD)

av Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4165 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 40 och
avslår motionerna

2021/22:437 av Per Lodenius (C),

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4–6, 8, 9, 11 och
12,

2021/22:2828 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,
2021/22:3183 av Helena Bouveng (M),
2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 47,
2021/22:3726 av Denis Begic (S),
2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 24, 26 och 27,
2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt
2021/22:3978 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkandena 18 och 19.

Ställningstagande

Både personer med funktionsnedsättning och mindre företag inom det privata näringslivet beskriver att de höga kostnaderna kopplade till arbetsgivarens ansvar för arbetstekniska hjälpmedel och anpassning av arbetsmiljön kan utgöra ett hinder för anställning. Det kan exempelvis handla om kostnader för att tillhandahålla extra rullstol, skrivbord som kan sänkas extra lågt, tolktjänst eller kommunikationsverktyg. Det finns exempel på företagare som beskriver att den extra kostnaden jämfört med att anställa en person med likvärdig kompetens men utan funktionsnedsättning gör att de avstår från att erbjuda en anställning till en person med funktionsnedsättning. Jag konstaterar att detta medför en inläsningseffekt då det i stort sett endast är kommuner och stora företag som har möjligheten att erbjuda anställning under sådana förhållanden. Jag beklagar att utskottet inte verkar se behov av att komma till rätta med problemen på området.

Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med inriktning på hur man kan ta bort hinder och underlätta för små och medelstora företag att anställa personer med funktionsnedsättning. Utredningen ska ta hänsyn till de samhällsekonomiska kostnader som följer av att personer med funktionsnedsättning ställs utanför arbetsmarknaden.

19. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt
2021/22:3978 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkandena 18 och 19 samt
avslår motionerna
2021/22:437 av Per Lodenius (C),

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4–6, 8, 9, 11 och 12,
2021/22:2828 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,
2021/22:3183 av Helena Bouveng (M),
2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 47,
2021/22:3726 av Denis Begic (S),
2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 24, 26 och 27 samt
2021/22:4165 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 40.

Ställningstagande

I vårt samhälle är arbetet en viktig del av livet och vuxenidentiteten. Att ha ett arbete är ett medel för att kunna leva ett fullvärdigt liv. Det handlar om förankring, livskvalitet och tillhörighet, om rätten att vara inkluderad i samhället och om att ha egen försörjning. En funktionsnedsättning innebär inte nödvändigtvis nedsatt arbetsförmåga. Ofta handlar det helt enkelt om att hitta ett arbete som är lämpligt utifrån individens egna förutsättningar. I andra fall kan funktionsnedsättningen fullt ut kompenseras med hjälpmedel eller andra anpassningar. De allra viktigaste åtgärderna för att minska klyftorna i sysselsättning mellan personer med olika funktionalitet handlar därför om matchning, om tillgänglighet och om att motverka fördomar och diskriminering.

Till skillnad från utskottet ser vi att det finns stort utrymme för förbättringar i arbetet med att skapa rätt förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att etablera sig på arbetsmarknaden. Som exempel är dagens stöd för personer med funktionsnedsättning krångliga och svåröverskådliga. Det är sällan som både den arbetssökande och arbetsgivaren har vetskap om vilka olika stödinsatser den arbetssökande har rätt till.

Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till följande åtgärder:

- En utredning tillsätts för att utreda möjligheten att införa ett jobbchecksystem för funktionsvarierade, dvs. ett nytt system med på förhand fastställda jobbcheckar.
- Ett ökat stöd och en förbättrad yrkesvägledning ges till funktionsvarierade tidigt i livet.
- En minskning av antalet arbetsmarknadspolitiska stöd för personer med funktionsnedsättning görs samtidigt som de kvarvarande stöden görs mer flexibla.
- Ansvaret för att slussa ut unga med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden samlas hos Arbetsförmedlingen, inklusive ansvaret för aktivitetsersättningen.

20. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (M)

av Saila Quicklund (M), Josefin Malmqvist (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 12 och 15 samt

avslår motionerna

2021/22:430 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 7,

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi lever allt längre och är allt friskare som äldre. Därmed är det naturligt att jobba högre upp i åldrama, såväl för lönen det ger som för att man trivs på en arbetsplats och fortfarande kan göra en värdefull insats. För Sveriges framtid och utveckling är det avgörande att vi tar till vara all den erfarenhet som äldre medarbetare har att erbjuda. De kan utgöra en fantastisk resurs i sammanhang där det ofta saknas utbildade och erfarna medarbetare.

För samhället och för enskilda är det viktigt att visa att seniorer kan vara en resurs långt upp i åren och en kraft att räkna med. Det är därför angeläget att lyfta möjligheterna och underlätta ett aktivt yrkesliv som senior, så länge man själv vill och orkar. När människor nu lever allt längre måste vi betrakta ålderdom med nya ögon. Vi menar därför att det finns behov av åtgärder för att lyfta fram situationen för äldre i arbetslivet. Dessvärre verkar utskottet inte dela vår syn på behovet av att lyfta situationen för denna viktiga grupp.

Vi anser därför att regeringen dels bör utreda hur man kan stimulera arbetslivet och göra så att äldre som kan och vill kan arbeta längre upp i åldrarna, dels bör ta steg för att inrätta ett organ med ansvar för att främja ett längre arbetsliv, liknande Expertgruppen för offentlig ekonomi (ESO).

21. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (SD)

av Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13 och

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 7 och

avslår motionerna

2021/22:430 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 12 och 15,

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Samtidigt som vi förväntas arbeta längre upp i åldrarna i dag blir det allt svårare att komma i arbete ju äldre vi är. Detta har visat sig särskilt tydligt under pandemin som fört med sig en betydligt högre arbetslöshet i grupper som inte tidigare varit särskilt hårt drabbade. En sådan grupp är åldersgruppen 55 plus. Vi ser i dag ofta exempel på att människor blir negativt behandlade på grund av fördomar om ålder. Vi menar att samhället måste motverka all form av ålderism och säkerställa att all erfarenhet som finns hos den äldre befolkningen kommer samhället väl till nytta. Till skillnad från vad utskottet tycks inse menar vi att detta är ett allvarligt problem inom arbetsmarknadspolitiken.

Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att motverka all form av ålderism.

Ett område där äldre i arbetslivet möter särskilda svårigheter är möjligheten att få arbetsmarknadspolitiska stöd efter 65 års ålder. Arbetsförmedlingen har visserligen under 2021 uppdaterat sin interna instruktion utifrån rätten att arbeta upp till 68 års ålder. Arbetsförmedlingen får fatta beslut om lönebidragsanställningar för personer som har en dokumenterad nedsatt arbetsförmåga som omfattar tid efter det att personen fyllt 65 år. För att beslut ska kunna fattas krävs dock att personen har en pågående lönebidragsanställning. Vi anser att det är fel att begränsa möjligheten till enbart befintliga anställningar. För att stärka arbetsmarknaden för äldre i arbetslivet finns det skäl att inkludera även nya anställningar. Annorlunda uttryckt bör alltså Arbetsförmedlingen kunna fatta beslut efter att personen fyllt 65 år, även om

personen inte har haft stöd från Arbetsförmedlingen sedan tidigare. Det är olyckligt att utskottet inte är villigt att ge äldre denna viktiga möjlighet.

Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ta beslut om lönebidragsanställning även efter 65 års ålder i enlighet med vad som anförts ovan.

22. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2021/22:430 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 7,

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 12 och 15 samt

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Ålderismen och åldersdiskrimineringen i arbetslivet har uppmärksammats sedan mitten av 1900-talet, men ingenting har egentligen hänt. Slutbetänkandet från Delegationen för senior arbetskraft 2020 visar t.ex. att åldersdiskrimineringen i arbetslivet börjar redan vid 40 års ålder. Utredningen slår också fast att det är en nödvändighet både för den enskilde och för samhällsekonomin att seniorer som kan och vill arbeta längre får göra det. Till skillnad från vad utskottet tycks göra menar vi att synen på senior arbetskraft i dag är otidsenlig. Det finns också en rad hinder för ett längre arbetsliv där insatser krävs från politiskt håll för att komma vidare. Ett viktigt första steg på vägen är att ta till sig det arbete som delegationen har gjort och använda sig av det.

Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag i enlighet med Delegationen för senior arbetskrafts slutbetänkande.

Ett område som belyses i det nämnda betänkandet är hur Norge arbetar med frågan inte minst genom sitt statligt finansierade Senter for seniorpolitikk, som styrs av parterna på arbetsmarknaden. Det har tagit fram viktig kunskap om hur längre arbetsliv kan stimuleras inte minst genom forskningsinsatser där äldreforskning och arbetslivsforskning spelar en viktig roll. Vi menar att det är hög tid att skapa ett motsvarande institut i Sverige.

Vi anser därför att regeringen bör inrätta ett institut för forskning om årsrika och deras möjlighet till arbete.

23. Äldre i arbetslivet, punkt 8 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP) yrkande 23 och avslår motionerna

2021/22:430 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD) yrkande 13,

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 7,

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 12 och 15 samt

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Äldre anställda med ett långt arbetsliv har mycket erfarenhet med sig i bagaget och en stor kunskap inom många områden. Jag anser att denna erfarenhet bör kunna användas för mentorskap för nyanställda eller som en resurs i arbetsgrupper och utvecklingsprojekt. Äldre anställdas erfarenheter kan också användas för att överbrygga kunskapsglappet mellan generationer. Vidare kan äldre i arbetslivet också vara en tillgång inom yrkesområden där det finns personalbrist. Det är olyckligt att utskottet inte ser den stora resurs som äldre i arbetslivet är och att det finns behov av åtgärder för att bättre ta tillvara denna resurs.

Arbetsstagare skulle med fördel vid 60 år kunna erbjudas ett planerings- samtal inför pensionen, där just möjligheten att ta vara på erfarenhet på ett nytt sätt kan vara i fokus. Jag anser att det finns skäl att stimulera arbetet med att utveckla olika typer av mentorskap på arbetsplatser. Åtgärder på det aktuella området skulle också kunna möjliggöra nya karriärvägar för många, inte minst inom kvinnodominerade yrken.

Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att stimulera mentorskap och underlätta kunskapsöverföring mellan generationer.

24. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 14 och avslår motionerna

2021/22:566 av Edward Riedl (M),

2021/22:1160 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2021/22:1415 av Adnan Dibrani m.fl. (S),

2021/22:1795 av Teresa Carvalho (S),

2021/22:2294 av Helena Gellerman (L) yrkande 3,

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3573 av Lars Beckman (M),

2021/22:3673 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7,

2021/22:3986 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1–5,

2021/22:4036 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3,

2021/22:4090 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 9 och

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

Med utvecklingstakten i samhället finns det behov av att på flera sätt möjliggöra kompetensutveckling och studier längre fram i livet. Arbetssökande som tar steg i denna riktning ska inte behöva bromsas av regelverket. Jag menar att det är centralt att arbetslöshetsförsäkringen fokuserar på omställning, uppmuntrar till rörlighet och underlättar för människor att snabbt byta arbete. Jag noterar att också utskottet framhåller studier och omställning som något positivt. Utskottet verkar dock inte förstå hur regelverket bör utformas för att låta denna inriktning vara i fokus. Det visar sig inte minst genom att utskottet inte lyckas dra slutsatsen att vissa arbetssökande med fördel borde kunna kombinera studier med ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

När det gäller deltidstudier är det viktigt att slå fast att möjligheten att studera med arbetslöshetsersättning på deltid är och ska vara ett undantag. Samtidigt är det dock av stor vikt att arbetslöshetsförsäkringen inte hindrar arbetssökande som studerar på deltid från att ta arbete. Jag anser att det är

rimligt att påbörjade studier ska kunna fullföljas och inte hindras i den mån arbetslinjen fortsatt kan upprätthållas.

Jag anser därför att regeringen bör utreda möjligheterna för arbetssökande att fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidstudier som inte begränsar deras möjlighet att ta nytt arbete med bibehållen ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Avslutningsvis vill jag hänvisa till Centerpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 som finns i kommittémotion 2021/22:4129 (C). Där framställs bl.a. förslag om arbetslöshetsförsäkringens framtida utveckling och roll som omställningsförsäkring. Förslaget behandlas av utskottet i betänkande 2021/22:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

25. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (L)

av Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3986 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1–5,

bifaller delvis motionerna

2021/22:566 av Edward Riedl (M),

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3573 av Lars Beckman (M) och

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 21 och

avslår motionerna

2021/22:1160 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2021/22:1415 av Adnan Dibrani m.fl. (S),

2021/22:1795 av Teresa Carvalho (S),

2021/22:2294 av Helena Gellerman (L) yrkande 3,

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 14,

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,

2021/22:3673 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7,

2021/22:4036 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3 och

2021/22:4090 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Vi anser att arbetslöshetsförsäkringen fyller en viktig roll – inte bara för enskildas trygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden utan även ur ett bredare perspektiv. Vår syn på arbetslöshetsförsäkringen är att den ska vara en brygga

för personer som befinner sig mellan två arbeten. Det är i grunden positivt att människor vill söka sig vidare och göra eller byta karriär under sitt arbetsliv. Vi anser att alla som har arbetat ska ha en omställningsförsäkring om de skulle bli arbetslösa, oavsett om de är medlemmar i facket eller om de är egenföretagare eller s.k. kombinatorer. Alla ska ha en försäkring att luta sig tillbaka på.

Vidare anser vi att det är fel att en i huvudsak statligt finansierad försäkring är frivillig och omfattar alltför få, samtidigt som alla skattebetalare står för notan. Dessutom anser vi att arbetslöshetsförsäkringen bör vara statlig i stället för att den till största delen ska skötas av privata organisationer, vilket bl.a. riskerar att innebära brist på enhetliga bedömningar. Pandemin har även visat att skillnaderna mellan de olika a-kassorna är stora, inte minst vad gäller kapaciteten att göra utbetalningar i tid.

Det är olyckligt att utskottet inte verkar se de behov av förändring som finns på området. Vi anser att regeringen bör ta initiativ för att åstadkomma följande förändringar av arbetslöshetsförsäkringen:

- En allmän, obligatorisk och statlig arbetslöshetsförsäkring införs.
- Arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen ersätts med ett inkomstvillkor.
- Företagares trygghet i arbetslöshetsförsäkringen stärks genom förändringar av regelverket.
- Kopplingen mellan inbetalningar och försäkringsskydd i arbetslöshetsförsäkringen tydliggörs.

Avslutningsvis vill vi hänvisa till Liberalernas budgetförslag inom utgiftsområde 14 som finns i kommittémotion 2021/22:3952 (L). Där framställs bl.a. vår syn på hur arbetslöshetsförsäkringen bör utvecklas framöver. Förslaget behandlas av utskottet i betänkande 2021/22:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

26. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (MP)

av Leila Ali-Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4090 av Mats Berglund m.fl. (MP) yrkande 9 och
avslår motionerna
2021/22:566 av Edward Riedl (M),
2021/22:1160 av Kjell-Arne Ottosson (KD),
2021/22:1415 av Adnan Dibrani m.fl. (S),

2021/22:1795 av Teresa Carvalho (S),
2021/22:2294 av Helena Gellerman (L) yrkande 3,
2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2,
2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 14,
2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 10,
2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,
2021/22:3573 av Lars Beckman (M),
2021/22:3673 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 7,
2021/22:3986 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkandena 1–5,
2021/22:4036 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 3 och
2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 21.

Ställningstagande

En påtaglig distraktion för allt för många studenter är den ekonomiska stressen som tar stort utrymme i studenters vardag. Att stärka studenternas ekonomi är därför en central del i att ge bättre förutsättningar för att lyckas med studierna, öka studietakten och höja kvaliteten i utbildningen. Som en del av att stärka den ekonomiska tryggheten för studenterna anser jag att arbetslöshetsförsäkringen bättre behöver anpassas till studenternas situation. Ett grundläggande steg är att låta studier med studiemedel vara grundande för arbetslöshetsförsäkringen. På så vis kan utexaminerade studenter få del av arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet efter examen. Jag noterar att SACO Studentråd har föreslagit införandet av ett examensvillkor som ger rätt till arbetslöshetsersättning upp till hundra dagar efter examen. Förslaget bör beaktas i det här sammanhanget. Det är olyckligt att utskottet missar de behov som studenter har när det gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om att studier med studiemedel ska vara grundande för arbetslöshetsförsäkringen.

Särskilda yttranden

1. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (M, SD, KD)

Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Josefin Malmqvist (M), Christina Tapper Östberg (SD), Michael Anefur (KD), Ann-Sofie Lifvenhage (M) och Angelika Bengtsson (SD) anför:

Att sänka kostnaderna för att anställa långtidsarbetslösa har visat sig vara ett effektivt verktyg under tidigare lågkonjunkturer för att få människor tillbaka på arbetsmarknaden. För att färre personer ska fastna i långtidsarbetslöshet anser vi att nystartsjobben behöver bli fler och bättre. Samtidigt bör de ineffektiva och kostsamma extratjänsterna avskaffas. Vi vill i sammanhanget hänvisa till det gemensamma budgetförslag som Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna har enats om. I budgetförslaget tillförs resurser för fler och bättre nystartsjobb och extratjänsterna avvecklas. I budgetförslaget föreslås också en minskad uppräknings av resurserna till arbetsmarknadsutbildningen.

Eftersom utskottet behandlar våra förslag om nystartsjobb, extratjänster och arbetsmarknadsutbildningen i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2022 utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (bet. 2021/22:AU2) har vi inte möjlighet att i detta ärende reservera oss till förmån för förslagen. Vi står dock naturligtvis bakom det gemensamma budgetförslaget och hänvisar till vårt ställningstagande i nämnda betänkande.

2. Arbetsmarknadspolitiska program och insatser m.m., punkt 5 (L)

Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L) anför:

Vi anser att nystartsjobben är en arbetsmarknadspolitisk insats som förtjänar att lyftas fram och prioriteras bättre inom arbetsmarknadspolitiken. I Liberalernas utgiftsområdesmotion 2021/22:3952 om utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv tillförs resurser för en utbyggnad av antalet nystartsjobb samtidigt som regeringens ökade satsningar på extratjänster och arbetsmarknadsutbildningen avvisas.

Eftersom utskottet behandlar våra förslag om nystartsjobb, extratjänster och arbetsmarknadsutbildningen i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2022 utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (bet. 2021/22:AU2) har vi inte möjlighet att i detta ärende reservera oss till förmån för förslagen. Vi står dock naturligtvis bakom Liberalernas budgetförslag och hänvisar till vårt särskilda yttrande i nämnda betänkande.

3. Särskilt om insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, punkt 6 (V)

Ciczie Weidby (V) anför:

Som utskottet framhåller är det visserligen välkommet med satsningar både på generella arbetsmarknadspolitiska program och insatser och på insatser som särskilt riktas till personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Särskilda insatser för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden har en tydlig roll att fylla som en del av en aktiv arbetsmarknadspolitik. Jag menar dock att det är svårt att på ett meningsfullt sätt diskutera insatser för utsatta grupper samtidigt som regeringen insisterar på att forcera fram en katastrofal omstöpning av Arbetsförmedlingen. Detta vägval riskerar att göra det allt svårare att bedriva en effektiv och sammanhängande statlig arbetsmarknadspolitik över huvud taget. Som jag framhållit i min reservation i avsnittet om Arbetsförmedlingen anser jag att Arbetsförmedlingen visserligen behöver reformeras men att riktningen måste vara en helt annan.

4. Samhall, punkt 7 (M)

Saila Quicklund (M), Josefin Malmqvist (M) och Ann-Sofie Lifvenhage (M) anför:

I motion 2021/22:3325 (M) yrkande 15 framhålls bl.a. bristerna i Samhalls verksamhet och ställs krav på en utredning av Samhalls uppdrag och finansiering. Vi står naturligtvis bakom vad som anförs i motionen om att ytterligare åtgärder behövs för att öka utflödet och ge fler möjlighet att få ta del av Samhalls unika kompetens. Som utskottet konstaterar beslutade riksdagen dock nyligen om ett tillkännagivande till regeringen om en extern utredning av Samhalls verksamhet i enlighet med ett initiativ från utskottet. Vi menar att det finns skäl att avvakta regeringens vidare arbete med anledning av tillkännagivandet innan riksdagen ställer krav på ytterligare åtgärder. Vi avstår därför från att reservera oss till förmån för förslaget. Vi kommer att följa regeringens hantering av frågan framöver med stort intresse och tvekar inte att agera om tillräckliga åtgärder inte vidtas inom skäligen tid.

5. Samhall, punkt 7 (SD)

Magnus Persson (SD), Christina Tapper Östberg (SD) och Angelika Bengtsson (SD) anför:

I kommittémotionerna 2021/22:2566 (SD) yrkandena 13–16 och 2021/22:3806 (SD) yrkande 25 belyses olika delar av Samhalls verksamhet och poängteras att det finns utrymme för förbättringar inom flera områden. Vi står naturligtvis bakom vad som anförs i motionerna om bl.a. vikten av att platserna inom Samhall går till rätt personer och att styrningen från regeringen sker på ett ändamålsenligt sätt. Som utskottet konstaterar beslutade riksdagen dock nyligen om ett tillkännagivande till regeringen om en extern utredning

av Samhalls verksamhet i enlighet med ett initiativ från utskottet. Vi menar att det finns skäl att avvakta regeringens vidare arbete med anledning av tillkännagivandet innan riksdagen ställer krav på ytterligare åtgärder. Vi avstår därför från att reservera oss till förmån för förslagen. Vi kommer att följa regeringens hantering av frågan framöver med stort intresse och tvekar inte att agera om tillräckliga åtgärder inte vidtas inom skälig tid.

6. Samhall, punkt 7 (C)

Helena Vilhelmsson (C) anför:

Som framgår av utskottets ställningstagande beslutade riksdagen nyligen om ett tillkännagivande till regeringen om en extern utredning av Samhalls verksamhet i enlighet med ett initiativ från utskottet. Jag vill framhålla att Centerpartiet var drivande i utskottet för att få till stånd ett tillkännagivande med den aktuella inriktningen. I likhet med vad flera av motionärerna i detta avsnitt framhållet finns det också områden där utrymmet för förbättringar av Samhalls verksamhet är stort. Jag menar dock att det nu finns skäl att avvakta regeringens vidare arbete med anledning av tillkännagivandet innan riksdagen ställer krav på ytterligare åtgärder. Jag avstår därför från att reservera mig till förmån för något av förslagen i detta avsnitt. Jag kommer att följa regeringens vidare arbete på området med stort intresse och återkomma i andra sammanhang om regeringen inte vidtar tillräckliga åtgärder.

7. Samhall, punkt 7 (KD)

Michael Anefur (KD) anför:

Det är angeläget att uppmärksamma de brister hos Samhall som flera olika granskningar har visat och föra fram att politiska initiativ till förändringar kan vara nödvändiga. I likhet med flera av motionärerna ser jag utrymme för förbättringar inom flera delar av Samhalls verksamhet. Ett område där Samhalls agerande är extra problematiskt är situationen för arbetsintegrerande sociala företag, som får allt svårare att konkurrera med Samhall på grund av den prissättning som Samhall använder sig av. Förslag om arbetsintegrerande sociala företag finns i bl.a. kommittémotionerna 2021/22:4198 (KD) yrkande 20 och 2021/22:4213 (KD) yrkande 26 som båda behandlas av utskottet i betänkande 2021/22:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Som utskottet konstaterar beslutade riksdagen dock nyligen om ett tillkännagivande till regeringen om en extern utredning av Samhalls verksamhet i enlighet med ett initiativ från utskottet. Jag menar att det finns skäl att avvakta regeringens vidare arbete med anledning av tillkännagivandet innan riksdagen ställer krav på ytterligare åtgärder. Jag avstår därför från att reservera mig till förmån för något av förslagen i detta avsnitt. Jag kommer att följa regeringens hantering av frågan framöver med stort intresse och tvekar inte att agera om tillräckliga åtgärder inte vidtas inom skälig tid.

8. Samhall, punkt 7 (L)

Roger Haddad (L) och Malin Danielsson (L) anför:

I kommittémotion 2021/22:3964 (L) yrkande 1 framhålls bl.a. att Samhall ska vara en avgränsad men viktig del av en jobbskapande helhet för personer med funktionsvariation. Vidare poängteras att Samhall måste återgå till sitt grunduppdrag och samtidigt vidareutveckla verksamheten för att bättre anpassa den till dagens och morgondagens situation för människor med funktionsnedsättning.

Vi står naturligtvis bakom vad som anförs om behovet av breda åtgärder för att förbättra Samhalls verksamhet. Som utskottet konstaterar beslutade riksdagen dock nyligen om ett tillkännagivande till regeringen om en extern utredning av Samhalls verksamhet i enlighet med ett initiativ från utskottet. Vi konstaterar också att Liberalerna var drivande i utskottet för att få till stånd både det senaste tillkännagivandet och det tidigare tillkännagivandet från riksmötet 2019/20. Vi menar att det finns skäl att nu avvakta regeringens vidare arbete med anledning av tillkännagivandet innan riksdagen ställer krav på ytterligare åtgärder. Vi avstår därför från att reservera oss till förmån för förslaget. Vi kommer att följa regeringens hantering av frågan framöver med stort intresse och tvekar inte att agera på nytt om tillräckliga åtgärder inte vidtas inom skälig tid.

9. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (M, SD, KD)

Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Josefin Malmqvist (M), Christina Tapper Östberg (SD), Michael Anefur (KD), Ann-Sofie Lifvenhage (M) och Angelika Bengtsson (SD) anför:

I kommittémotionerna 2021/22:3321 (M) yrkande 10, 2021/22:4036 (M) yrkande 3, 2021/22:2565 (SD) yrkandena 1 och 2 och 2021/22:4198 (KD) yrkande 21 samt motion 2021/22:3325 (M) yrkandena 2 och 3 framställs ett antal förslag om hur regelverket för arbetslöshetsförsäkringen bör utformas.

Vi står naturligtvis var för sig bakom vad som anförs av motionärerna från våra respektive partier. För att lägga om kursen för Sverige har dock Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna enats om att lägga fram ett gemensamt budgetförslag. Vårt förslag när det gäller arbetslöshetsförsäkringen behandlas av utskottet i betänkande 2021/22:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Mot bakgrund av att vårt gemensamma budgetförslag omfattar frågan om hur arbetslöshetsförsäkringen bör hanteras avstår vi från att reservera oss till förmån för våra respektive förslag och hänvisar till vad som anförs i nämnda budgetbetänkande.

10. Arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet, punkt 9 (V)

Ciczie Weidby (V) anför:

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet vill jag framhålla Vänsterpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv som behandlas av utskottet i betänkande 2021/22:AU2. Av detta framgår bl.a. att Vänsterpartiet är det parti som vill tillföra mest resurser till anslaget 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Det är ett resultat av behovet av att fortsätta arbetet med att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring efter högerregeringens nedmontering av a-kassan 2006–2008. Vi vill därtill bl.a. återinföra ett studerandevillkor i arbetslöshetsförsäkringen för att göra det möjligt att kvalificera sig till försäkringen för den som studerat och aktivt söker arbete. Våra satsningar på arbetslöshetsförsäkringen utvecklas vidare i det nämnda betänkandet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:430 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av gällande regelverk och lagar i syfte att förbättra årsrikas villkor på arbetsmarknaden och möjliggöra fortsatt arbete efter generell pensionsålder för den som så önskar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:431 av Ann-Sofie Lifvenhage och Pia Steensland (M, KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra ett pilotprojekt med Sörmland som pilotlän för samverkansinsatser mellan myndigheter och näringsliv i syfte att minska arbetslösheten bland grupper som i dag står långt ifrån arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:437 av Per Lodenius (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram åtgärder för att förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att driva eget företag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:469 av Ali Esbati m.fl. (V):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kravet om att andra anställningsförmåner än lön ska följa av eller vara likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal i nystartsjobben bör återinföras och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en kartläggning av arbetstider, lönenivåer och arbetsvillkor för dem som har subventionerade anställningar, differentierad på branscher, kön och utländsk bakgrund, och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att dels se över nu gällande regelverk och rutiner för subventionerade anställningar, dels föreslå ytterligare åtgärder för att motverka missbruk och överutnyttjande av arbetsmarknadspolitiska insatser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:566 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1145 av Hans Eklind (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mäta graden av självförsörjning med ett självförsörjningsmål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1160 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utreda hur regelverket för a-kassan ska utformas så att arbetstagare inte hamnar i kläm mellan olika regelverk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:1169 av Magnus Ek (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna att kombinera praktik, utbildning och arbete för den som deltar i arbetsmarknadsinsatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:1224 av Denis Begic (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en väl fungerande och närvarande arbetsförmedling i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1406 av Linus Sköld m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen bör finnas närvarande i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1415 av Adnan Dibrani m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att undersöka möjligheten att ersättningsnivån i a-kassan ska vara 80 procent under hela ersättningsperioden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1438 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i arbetslöshetsstatistiken komplettera begreppet sysselsatt med begreppet självförsörjande och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1628 av Peter Helander och Helena Lindahl (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för företagare att anställa och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1697 av Magnus Manhammar (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för krav på villkor enligt svenska kollektivavtal när en arbetsgivare får stöd via Arbetsförmedlingen genom arbetsmarknadspolitiska program, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:1701 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheterna att öppna, utöka och utveckla privata arbetsförmedlingar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1764 av Maria Strömkvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Arbetsförmedlingen ska finnas i varje kommun och ha en väl fungerande fysisk närvaro och tillgänglighet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1795 av Teresa Carvalho (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över utökade möjligheter till studier med bibehållen a-kassa och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1838 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bristen på arbetskraft för samhällsviktiga infrastrukturprojekt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2154 av Joakim Sandell m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för att öka intresset för gymnasiala vård- och omsorgsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2161 av Patrik Engström och Niklas Karlsson (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av riktade insatser, gärna i samverkan med arbetsmarknadens parter, för att locka fler tjejer och kvinnor till energibranschen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2294 av Helena Gellerman (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om a-kassans regelverk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2391 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensförsörjning genom vidareutbildning samt utlandsrekrytering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2563 av Ann-Christine From Utterstedt m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka all form av ålderism och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2565 av Magnus Persson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en obligatorisk, skattefinansierad och allmän arbetslöshetsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja taket för ersättning vid arbetslöshet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga det arbetsmarknadspolitiska programmet Stöd till start av näringsverksamhet från sex månader till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett nytt system för omställning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2566 av Magnus Persson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta begreppet nedsatt arbetsförmåga med ett icke-diskriminerande begrepp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att säkerställa att myndigheten har det stöd och den specialistkompetens som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har rätt till och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att arbeta förebyggande genom att erbjuda rehabiliterande insatser och hjälpmedel till de som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de är i anställning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att utreda varför sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning inte påverkas av konjunkurläget och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och ge förslag på en ny finansieringsmodell för tolktjänster i arbetslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Arbetsförmedlingen möjlighet att ta beslut om lönebidragsanställning även efter 65 års ålder och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kostnaden för och möjligheten att koppla lönebidragstaket till det index som följer den allmänna löneutvecklingen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge de för ärendet aktuella myndigheterna i uppdrag att lägga till parametern funktionsnedsättning i de stora befolkningsundersökningarna och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att Arbetsförmedlingen ges det fulla ansvaret för arbetsinriktat stöd och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa någon form av flexjobb för den som har väsentligt eller permanent nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i Samhalls ägaranvisning öka målet om deltagare från prioriterade grupper från 40 procent till 80 procent och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en annan myndighet i uppdrag att utreda Arbetsförmedlingens arbetsprocess gentemot Samhall och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som undersöker vilken påverkan vinstkravet och kravet på försäljningstillväxt har på Samhalls urval av deltagare och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en ny individbaserad ersättningsmodell för Samhall och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2612 av Ali Esbati m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformeringen av Arbetsförmedlingen, som initierades mot bakgrund av januariavtalet, ska stoppas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen bör ändras i syfte att understryka att det är en prioriterad uppgift för myndigheten att tillhandahålla verksamma insatser för de som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen dels bör förtydliga uppdraget till Arbetsförmedlingen om att anvisa fler arbetslösa till arbetsmarknadsutbildning och reguljär utbildning, dels bör införa enklare upphandlingsregler vid köp av utbildningstjänster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen dels bör utvidga Arbetsförmedlingens anvisningsmöjligheter så att målgruppen som anvisas till reguljär utbildning med bibehållen ersättning breddas till att även gälla grupper utanför ramprogrammen, dels bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att genomföra utbildningsinsatserna tidigare under arbetslöshetsperioden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nuvarande systemet med aktivitetsrapporter bör avskaffas och ersättas med ett nytt system med mindre kvantitativt fokus på sökaktivitet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsmarknadsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen bör ges möjlighet att bedriva arbetsmarknadsutbildning i egen regi, genomföra den tillsammans med kommuner och andra offentliga aktörer eller välja att använda utbildningar i det reguljära utbildningssystemet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att öka tillgängligheten till snabbspår för nyanlända med utbildning eller erfarenhet inom bristyrken och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2754 av Gunilla Carlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att minska segregationen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2828 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att termen ”nedsatt arbetsförmåga” ska avskaffas såsom den används i dagens arbetsmarknadspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3183 av Helena Bouveng (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av sänkta trösklar till arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3226 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att effektivisera dagens olika anställningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för skapande av gig-jobb och att öka gig-arbetares inkludering i socialförsäkringssystemet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för arbetssökande att fortsätta sedan tidigare påbörjade deltidstudier som inte begränsar deras möjlighet att ta nytt arbete med bibehållen ersättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3277 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda utformning av ett extra stöd eller garanti för de arbetstagare som förlorar sysselsättning på grund av klimatomställningen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3321 av Mats Green m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell studie- och jobbrådgivning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheterna för enmansföretagare att under vissa förutsättningar driva företag med a-kassa och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3325 av Mats Green m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringen bör förändras för att bli en effektiv omställningsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden med statlig ersättning vid arbetslöshet bör begränsas till tre år och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reformerad arbetsförmedling och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ta över huvudansvaret för personer som varit arbetslösa i mer än tre år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av Samhall AB och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3334 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av insatser för att stärka arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3396 av Leila Ali-Elmi och Nicklas Attefjord (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av arbetsintegrerande sociala företag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en förordning med en definition av arbetsintegrerande sociala företag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3512 av Martina Johansson m.fl. (C):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda välfungerande inkluderingsinsatser i regi av svenska arbetsgivare och vilka hinder och möjligheter som finns för att fler arbetsgivare ska anställa personer med funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3570 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en försöksverksamhet i Gävleborgs län för en ny arbetsmarknadsreform, s.k. mini-jobs, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3573 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att a-kassorna ska förstärkas och göras obligatoriska för alla att vara med i likt sjukförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3673 av Niels Paarup-Petersen (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få tillstånd en mer rättvis a-kassa för gränspendlare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3726 av Denis Begic (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fler personer med funktionsnedsättning kommer i arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3806 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa någon form av flexjobb för den som har väsentligt eller permanent nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Samhall ska återgå till sitt kärnuppdrag och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att underlätta för personer i behov av teckentolk att komma in på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flexibla insatser för att personer i behov av teckentolk ska få eller kunna behålla ett arbete och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3812 av Louise Meijer (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett självförsörjningsmål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mäta och följa upp självförsörjningsgrad och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3841 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan stimulera arbetslivet och möjliggöra så att äldre som kan och vill arbeta längre upp i åren och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett organ bör inrättas med ansvar för att främja ett längre arbetsliv liknande Expertgruppen för offentlig ekonomi, ESO, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3847 av Jamal El-Haj m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma samtliga dimensioner av begreppet hållbarhet för en rättvis och socialt hållbar omställning som också involverar sammanslutningar för fackföreningar, arbetsgivare och branscher och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3848 av Heléne Björklund m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att Arbetsförmedlingen finns tillgänglig i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3872 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att angripa inkomstjämligheten för att åstadkomma strukturella förändringar avseende bostadssegregationen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3964 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Samhall och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett jobbchecksystem för funktionsvarierade och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat stöd och yrkesvägledning till funktionsvarierade tidigt i livet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3965 av Johan Pehrson m.fl. (L):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett egenförsörjningsmål som verkar som inriktningsmål för finans-, arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och integrationspolitiken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3978 av Lina Nordquist m.fl. (L):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla ansvaret för att slussa ut unga med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden, inklusive ansvaret för aktivitetsersättningen, hos Arbetsförmedlingen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med funktionsnedsättning bör bli färre men mer flexibla och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3980 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredningsförslag för att individer ska kunna arbeta högre upp i åldrarna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett institut för forskning rörande årsrika och årsrikas möjlighet till arbete och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3986 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetslöshetsförsäkringen ska övergå till att bli helt statlig och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen med ett inkomstvillkor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka företagares trygghet i arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kopplingen mellan inbetalningar och försäkringsskydd i arbetslöshetsförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4033 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etableringsjobben bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4036 av Mats Green m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidsbegränsa aktivitetsstödet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4048 av Mikael Damsgaard (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en vitbok med förslag om hur de nordiska arbetsmarknaderna och ekonomierna ytterligare kan integreras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4051 av Mikael Damsgaard (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål om ökad självförsörjningsgrad och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett mål för ökad självförsörjningsgrad kan utformas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4065 av Nicklas Attefjord m.fl. (MP):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stimulera mentorskap och underlätta kunskapsöverföring mellan generationer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4090 av Mats Berglund m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studier med studiemedel ska vara grundande för a-kassan och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4164 av Roland Utbult m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda huruvida det bör införas en författningsreglerad definition av arbetsintegrerande sociala företag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4165 av Pia Steensland m.fl. (KD):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur det kan förenklas för små och medelstora företag att anställa personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4184 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska bedömningar och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nystartsjobb och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4212 av Sofia Damm m.fl. (KD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av en statlig dagpenning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4219 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra ett digitalt kunskapslyft och tillkännager detta för regeringen.